

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 20 päivänä toukokuuta 1998,

Ranskan valtion Crédit Lyonnais-konsernille myöntämistä tuista

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 1454)

(Ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(98/490/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 92 ja 93 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 61 ja 62 artiklan,

on edellä mainittujen artikloiden mukaisesti kehottanut niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

1. JOHDANTO

Crédit Lyonnais (jäljempänä 'CL') on julkisessa omistuksessa oleva rahoituskonserni, joka toimii pankkialalla. Sillä on vuodesta 1992 alkaen ollut huomattavia vaikeuksia, joiden vuoksi Ranskan valtio päätti vuonna 1994 myöntää sille tukea korottamalla yrityksen pääomaa ja ottamalla käyttöön purkujärjestelyn, johon on tarkoitus siirtää kiinteistöomaisuuseriä noin 40 miljardin frangin arvosta. Vuonna 1995 kyseiseen järjestelyyn siirrettiin muuta

omaisuutta yhteensä noin 190 miljardin frangin arvosta ⁽²⁾, josta summasta tappiot oli katettu valtion takauksella. Komissio teki näistä toimenpiteistä 26 päivänä heinäkuuta 1995 päätöksen 95/547/EY, jolla kyseiset valtiontuet hyväksyttiin tietyin edellytyksin, mikäli niistä valtiolle aiheutuvat nettokustannukset eivät ylitä 45 miljardia Ranskan frangia ⁽³⁾. CL:n taloudellisen tilanteen heikennettyä Ranskan viranomaiset ehdottivat syyskuussa 1996 kiireellisten tukien myöntämistä lähes 4 miljardin frangin arvosta, jotta vakavat kielteiset seuraukset voitaisiin välttää. Komissio päätti hyväksyä 25 päivänä syyskuuta 1996 kyseiset kiireelliset tuet ja aloittaa samalla menettelyn ⁽⁴⁾ muiden CL:n elvyttämiseksi suositeltujen toimenpiteiden suhteen sekä tarkastella tässä yhteydessä kaikkien CL:n hyväksi toteutettavien rakennemuutostoimenpiteiden soveltuvuutta kaikkien asiaankuuluvien seikkojen perusteella — mukaan lukien seikat, joihin päätös 95/547/EY perustui ja tässä päätöksessä Ranskalle asetetut velvoitteet — sekä kaikkien uusien tosiseikkojen perusteella, mukaan lukien tiettyjen edellytysten laiminlyönti, ehdotetut uudet toimenpiteet ja lisävastikkeet.

Komission jäsen Karel Van Miert lähetti samana päivänä ministeri Arthuisille kirjeen, jossa tiedotettiin pankin uuden rakenneuudistussuunnitelman tarkasteluun liitty-

⁽²⁾ Mukaan lukien 40 miljardin frangin arvosta vuonna 1994 siirretty omaisuus.

⁽³⁾ EYVL L 308, 21.12.1995, s. 92

⁽⁴⁾ EYVL C 390, 24.12.1996, s. 7. Päätös annettiin Ranskan viranomaisten tiedoksi 16. lokakuuta 1996 päivättyllä kirjeellä n:o SG (96) D/9029.

⁽¹⁾ EYVL C 390, 24.12.1996, s. 7

vistä väistämättömistä vaikeuksista ottaen huomioon komission jo hyväksymien tukien erittäin suuri määrä, minkä vuoksi oli mahdotonta muodostaa ennakkokäsitystä asiassa tehtävästä lopullisesta päätöksestä. Ranskan viranomaiset vastasivat perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta ilmoittavaan kirjeeseen muun muassa seuraavilla kirjeillä:

- 8 päivänä marraskuuta 1996 päivätty kirje, jossa esitettiin arvio ensimmäisestä saneeraussuunnitelmasta, CL:n ja Consortium de Réalisations -yhtiön (jäljempänä 'CDR') konsernitilinpäätökset kesäkuussa 1996, selvitys CL:n sisäisistä johtamis- ja tarkastusjärjestelmistä sekä selvitys Établissement Public de Financement et de Restructuration -yhtiölle (jäljempänä 'EPFR') myönnettyyn lainaan liittyvästä osittaisesta arvopaperistamisjärjestelystä,
- 23 päivänä toukokuuta 1997 päivätty kirje, jossa esitettiin muun muassa luonnos tilikautta 1996 koskevaksi CL:n vuosikertomukseksi,
- 31 päivänä heinäkuuta 1997 päivätty kirje, jossa Ranskan viranomaiset esittivät pankin rakenneuudistussuunnitelman, jota komissio oli pyytänyt tämän menettelyn avaamisen yhteydessä.

Komission jäsen Van Miert on lähettänyt Ranskan viranomaisille muitakin kirjeitä, joista voidaan mainita esimerkiksi 25 päivänä kesäkuuta 1997 päivätty kirje, jossa ilmaistaan komission huoli pankin uuden rakenneuudistussuunnitelman toimittamisen viivästyisestä, ja 16 päivänä lokakuuta 1997 päivätty kirje, jossa tarkennetaan periaatteet, joihin komissio nojautuisi päätöksen tekemisessä. Ranskan talous-, rahoitus- ja teollisuusministeri Strauss-Kahn lähetti Van Miertille 31 päivänä maaliskuuta 1998 kirjeen, jossa ilmoitettiin uusista toimenpiteistä, jotka Ranskan hallitus oli valmis toteuttamaan Crédit Lyonnais'ille myönnettyjen tukien ehdollista hyväksymistä varten. Komission hyväksynnän saatuaan Van Miert lähetti 2 päivänä huhtikuuta 1998 Strauss-Kahnille kirjeen edellytyksistä, joiden vallitessa komissio katsoo voivansa pitää kyseisiä tukia yhteisen edun mukaisina. Lisäksi Van Miert lähetti Strauss-Kahnille 6 päivänä huhtikuuta viimeksi mainittua kirjettä täydentävän kirjeen, joissa selvitettiin niitä syitä, joiden vuoksi komissio ei voinut pitää Strauss-Kahnin 31 päivänä maaliskuuta päivättyssä kirjeessä ilmoittamia sitoumuksia riittävinä myönteisen päätöksen tekemiseksi. Strauss-Kahn lähetti 24 päivänä huhtikuuta Van Miertille uuden kirjeen, jossa toistettiin Ranskan viranomaisten kanta ja korostettiin pankin elinkelpoisuusvaatimusta sekä kiistettiin komission laskema tukimäärä. Tämän jälkeen Strauss-Kahn lähetti 4 päivänä toukokuuta 1998 Van Miertille kirjeen, jossa ehdotettiin lisävastikkeita tukien vääristävien vaikutusten korjaamiseksi. Van Miertille osoitetuissa 13 päivänä toukokuuta

1998 päivätyissä kolmessa erillisessä kirjeessä Strauss-Kahn esitteli kaikki Ranskan viranomaisten tekemät sitoumukset.

CL:n rakenneuudistussuunnitelmaa koskevassa arviossaan komissio päätti tukeutua kansainvälisesti maineikkaan liikepankin Lehman Brothersin (jäljempänä 'komission neuvonantajapankki') neuvoihin. Kyseisen pankin tehtävänä oli tarkastella Ranskan viranomaisten esittämää rakenneuudistussuunnitelmaa pankin elinkelpoisuuden kannalta ja ehdottaa tarpeelliseksi arvioimiaan muutoksia. Komission neuvonantajapankkia pyydettiin myös arvioimaan Ranskan viranomaisten ehdottamia uusia vastikkeita sekä tarkastelemaan tarvittaessa niihin tehtäviä lisäyksiä. CL:n toimitettua komissiolle rakenneuudistussuunnitelmansa heinäkuun 1997 lopulla, ja komission neuvonantajapankin analysoitua sitä yksityiskohtaisesti se laati marraskuussa 1997 luottamuksellisen raporttinsa. Ranskan viranomaiset ja Crédit Lyonnais saivat tutustua kyseiseen raporttiin eivätkä ne kiistäneet siinä esitettyjä tärkeimpiä päätelmiä.

Komission jäsen Van Miert tiedotti komissiolle suullisesti asian edistymisestä komission kokouksissa, jotka pidettiin 25 päivänä marraskuuta 1997, 28 päivänä tammikuuta 1998, 25 päivänä helmikuuta 1998, 18 päivänä maaliskuuta 1998, 31 päivänä maaliskuuta 1998 ja 6 päivänä toukokuuta 1998.

Lisäksi komissio on ollut yhteydessä keskuspankkien entisistä korkeista virkamiehistä koostuvaan "viisaiden ryhmään", jonka kanssa se on keskustellut asiaan liittyvistä erilaisista ongelmista ja niistä seurauksista, joita suurikokoisen pankin vararikolla olisi voinut olla.

Kolmansien osapuolten huomautukset esitetään 5 jaksossa.

Tässä päätöksessä tarkasteltavina olevat toimenpiteet, joiden tavoitteena on lisätä komission päätöksellä 95/547/EY ja 25 päivänä syyskuuta 1996 tehdyllä päätöksellä hyväksymiä tukia, liittyvät seuraaviin seikkoihin:

- Consortium de Réalisation -yhtiön (CDR) lisätappiot, jotka Ranskan valtio otti vastuulleen EPFR:n osakkuuslainajärjestelyn avulla,
- EPFR:n siirtokustannukset ja lisätappiot, mukaan lukien CL:n EPFR:lle myöntämän lainan "neutraloiminen" vuosiksi 1997-2014,
- luopuminen vuoden 1995 toimintasuunnitelmassa ja päätöksessä 95/547/EY suunnitellusta nollakuponkilainasta, jonka toteutuneet tulot oli vähennetty hyväksytyistä tuista,

— joukko toimenpiteitä, jotka sisältävät todennäköisesti lisätukea, korottaen mahdollisesti yrityksen pääomaa.

2. TAUSTAA

2.1 Crédit Lyonnais'ille vuosina 1994–1995 myönetyt tuet

Lähes viiden voimakkaan kasvuvuoden jälkeen CL kirjasi tappiolliset tulokset vuosina 1992 (1,8 miljardia Ranskan frangia) ja 1993 (6,9 miljardia Ranskan frangia). Omiin varoihin nähden erittäin suuret tappiot olisivat laskeneet CL:n vakavaraisuusasteen (omien varojen suhteen riskipainotettuihin vastuisiin) 8 prosentin vähimmäisvaatimuksen alapuolelle, jolleivät Ranskan viranomaiset olisi Ranskan rahoitusjärjestelmän valvontaviranomaisen (pankkivaltuuskunta, Commission Bancaire) kehotuksesta toteuttaneet vuonna 1994 pankin tukitoimenpiteitä. Niiden yhteydessä pankin pääomaa korotettiin 4,9 miljardilla frangilla, valtio otti vastatakseen riskit, jotka liittyivät noin 42,7 miljardin Ranskan frangin järjestämättömiin kiinteistöomaisuuseriin, jotka siirrettiin erityiseen omaisuudenhoitoyhtiöön (Omnium Immobilier de Gestion, OIG). Vuoden 1995 alussa, jolloin kävi ilmi, että CL oli kirjaamassa lisätappioita, jotka olisivat vaarantaneet pankin vakavaraisuuden, Ranskan valtio otti käyttöön uuden saneeraus suunnitelman perustamalla toisen, purkujärjestelyksi kutsutun erityisjärjestelyn. Se muodostui toisaalta CDR:stä, omaisuudenhoitokonsortioista, jonka tehtävänä oli ottaa haltuun CL:n riskialttiit omaisuuserät, mukaan lukien jo OIG:lle siirretyt omaisuuserät, ja toisaalta hallintayhtiöstä (SPBI), jonka tehtävänä oli varmistaa purkujärjestelyn rahoitus ja jonka valvojina toimivat CL:n suurimmat osakkeenomistajat (valtio, Thomson-CSF, CDC). CDR on CL:n täysin omistama tytäryhtiö, joka ei kuulu konserniin. SPBI on sittemmin (28 päivänä marraskuuta 1995 annetulla lailla) muutettu julkiseksi hallinnosta vastaavaksi laitokseksi EPFR:ksi, mikä on antanut sille mahdollisuuden saada rajoittamaton valtion takaus kaikille CDR:lle siirrettyihin sitoumuksiin liittyville riskeille ja kustannuksille, siirtokustannukset mukaan lukien. Tämän järjestelyn avulla oli mahdollista pitää tappiot 12,1 miljardissa frangissa vuoden 1994 tilinpäätöksessä.

Ranskan viranomaisten toimittaman ja päätöksellä 95/547/EY hyväksytyin suunnitelman mukaisesti CDR osti CL:ltä lähes 190 miljardin Ranskan frangin suuruisen omaisuuserän, johon sisältyi omaisuudenhoitojärjestelyyn vuonna 1994 siirretty omaisuus ja johon liittyi 55 miljardin frangin velat. Omaisuudenhoitojärjestelyyn siirretyn omaisuuden nettoarvo oli tämän perusteella noin 135 miljardia Ranskan frangia. Kaikki kyseiset omaisuuserät oli myytävä tai niihin kuuluvat yhtiöt asetettava selvitystilaan. Vähintään 50 prosenttia omaisuudesta oli myytävä kolmen ensimmäisen vuoden aikana, ja markkinatilanteen salliessa 80 prosenttia oli myytävä viidessä vuodessa. CDR:lle siirrettyjen pankkialan tytäryhtiöiden

terveet osat oli joko myytävä ulkopuolisille tai liitettävä takaisin CL:ään 31 päivään joulukuuta 1995 mennessä siten, että tilikauden 1995 lopussa CDR:ään ei enää pitänyt kuulua yhtään pankkitoimintaa harjoittavaa yksikköä.

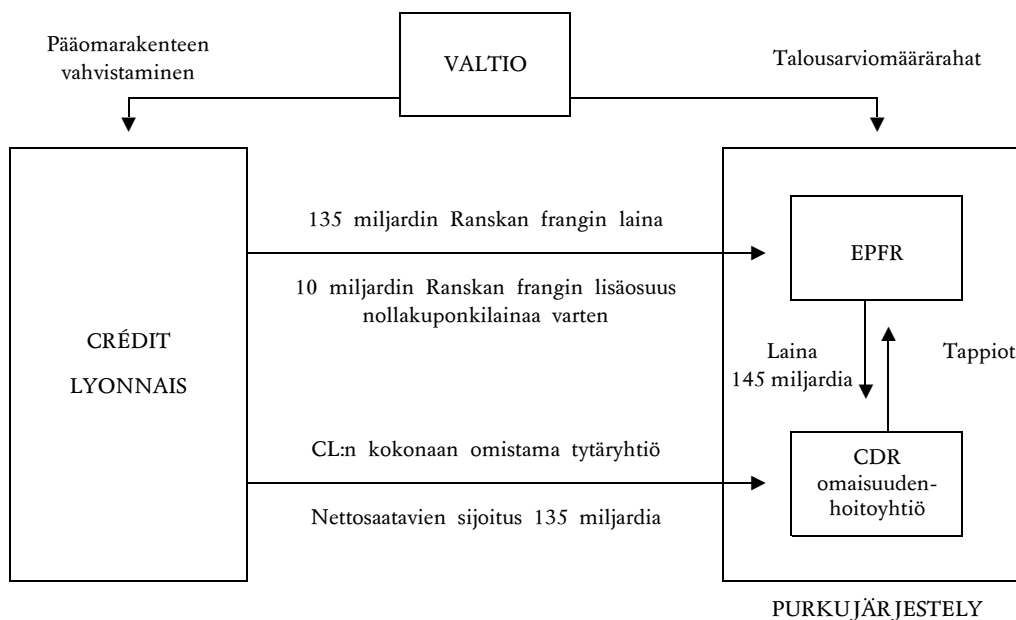
CL:n omaisuuden ostamista varten CDR saa EPFR:ltä 135 miljardin frangin ”osakkuuslainan”, jota voidaan korottaa 145 miljardiin Ranskan frangiin 10 miljardin frangin suuruisen lisäerän avulla. EPFR rahoittaa operaationsa CL:ltä saamallaan korkeintaan 145 miljardin frangin lainalla (ei osakkuuslaina). Tämän lainan avulla EPFR pystyi myöntämään 135 miljardin osakkuuslainan CDR:lle ja olisi voinut ostaa noin 10 miljardin frangin arvosta pitkäaikaisia nollakuponkilainoja. Tämän lainajärjestelyn avulla EPFR:n olisi pitänyt vuoden 2014 lopussa saada tuottoa, joka vuonna 1995 arvioitiin noin 35 miljardiksi frangiksi, voidakseen kattaa CDR:n tuolloin todettavat tappiot.

CL:n EPFR:lle myöntämä laina ja EPFR:n CDR:lle myöntämä laina erääntyvät 31 päivänä joulukuuta 2014. CL:n myöntämää lainaa lyhennetään ennen eräpäivää omaisuuserien realisoinnin myötä ja niistä saatujen tulojen suuruisina erinä, kuitenkin sillä edellytyksellä, että CDR:n EPFR:lle suorittamat takaisinmaksut ovat suurempia kuin CL:n lainan korkomaksujen vuotuiset määrät. Vuotuisiksi koroksi vahvistettiin alunperin 7 prosenttia vuoden 1995 osalta ja 85 prosenttia markkinakorosta vuodesta 1996 alkaen. CDR:lle myönnettyä osakkuuslainaa lyhennetään kunkin tilikauden lopussa: EPFR:lle maksetaan kyseisen vuoden aikana myytyjä saatavia vastaava erä takaisin, ja jos myynneissä on syntynyt tappioita, se luopuu CDR:n kirjaamia tappioita vastaavasta määrästä saataviaan (takausvaatimuksen avulla).

Osakkuuslainajärjestelyn avulla EPFR eli viime kädessä valtio vastaa CDR:n tappioista 135 miljardin frangin enimmäismäärään asti. Parlamentti, joka esitti kantansa 28 päivänä marraskuuta 1995 annetussa EPFR:n perustamista koskevassa laissa, ei ole kuitenkaan vahvistanut valtion takaukselle minkäänlaista enimmäismäärää, joten se on tosiasiallisesti rajoittamaton, myös siinä ääritapauksessa, että purkujärjestelystä aiheutuu tappioita, joiden yhteismäärä on osakkuuslainan määrää suurempi. CL:llä on näin ollen valtion takaus EPFR:n lainan takaisinmaksulle, minkä vuoksi CDR:ää ei lueta mukaan CL-konsernin vakavaraisuusasteen laskemisessa eikä tilinpäätöksessä. Tämän järjestelyn ansiosta CL on voinut tehdä pienempiä luottotappiovarauksia ja kirjata pienempiä tappioita kuin muutoin ja näin täyttää vakavaraisuusvaatimuksen. Järjestelyn pääkohdat esitetään seuraavassa kaaviossa.

EPFR:llä puolestaan on CL:ltä tulokseen sidottu saatava. Sen perusteella se saa 34 prosenttia CL:n nettokonsernituloksesta (ennen tämän osuuden ja yleisten pankkiriskien rahastoon maksettavan vuosimaksun sekä Ranskan yritysveron huomioon ottamista) sekä lisäksi 26 prosenttia nettotuloksesta siltä osalta, joka ylittää 4 prosenttia koko konsernin omasta pääomasta.

PURKUJÄRJESTELYN ORGANISAATIOKAAVIO

Komissiolle vuonna 1995 esitetty CL:n rakenneuudistus-suunnitelma sisälsi useita toimenpiteitä, jotka koskevat strategista keskittämistä, tytäryhtiöiden myymistä, kustannusleikkauksia sekä riskien hallintaa ja seurantaa. Näiden toimenpiteiden avulla CL:n olisi pitänyt päästä voitolliseen tulokseen vuodesta 1995 alkaen. Vuoden 1999 lopussa CL:n olisi pitänyt saavuttaa 12,4 prosentin kannattavuus omalle pääomalle. Lausekkeen perusteella CL:n osuuden omaisuudenhoitojärjestelystä olisi pitänyt olla nimellisarvoltaan yhteensä 6 136 miljoonaa Ranskan frangia vuosina 1995-1999.

2.2 Päätös 95/547/EY

Komissio hyväksyi päätöksellään 95/547/EY Ranskan valtion CL:lle vuosina 1994 ja 1995 myöntämät tuet tietyin edellytyksin, ja katsoi, että ne soveltuvat perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella yhteismarkkinoille, ja että ne ovat yhdenmukaisia vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudokseen myönnettävää valtiontukea koskevien suunta- viivojen⁽⁹⁾ kanssa. Ranskalle osoitettu päätösteksti on tois- tettu seuraavassa:

⁽⁹⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12

”1 artikla

Crédit Lyonnais'n tervehdyttämissuunnitelmaan sisäl- tyvä tuki, joka koostuu 4,9 miljardin frangin pääoman korottamisesta, omaisuudenhoitojärjestelyyn siirrettyjen omaisuuserien riskien ja kustannusten vastuun otosta (enintään 135 miljardiin frangiin asti) ja verohelpotuk- sista, jotka liittyvät taloudellisen tilan paranemisesta annettuun lausekkeeseen, jonka kokonaisnettokustan- nusten on arvioitu olevan valtiolle enintään 45 miljardia frangia sille tulevat tulot huomioon ottaen, soveltuu yhteismarkkinoille ja on sopuoinnussa ETA-so- pimuksen kanssa Euroopan yhteisön perustamissopi- muksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopi- muksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti.

2 artikla

Edellä 1 artiklassa tarkoitetun tuen saamisen edellytyk- senä on, että Ranska noudattaa seuraavia edellytyksiä ja sitoumuksia:

- a) *varmistaa kaikkien tervehdyttämistoimenpiteiden ja kaikkien 1 artiklassa tarkoitettua järjestelystä vahvistettujen määräysten täytäntöönpanon,*

- b) ei muuta tervehdyttämissuunnitelmassa asetettuja edellytyksiä ilman komission ennalta antamaa lupaa. Joka tapauksessa taloudellisen tilan paranemisesta annetusta lausekkeesta voidaan luopua aikaisintaan Crédit Lyonnais'n yksityistämisen yhteydessä ja ainoastaan markkinahintaan; riippumattomat asiantuntijat tarkistavat binnan,
- c) varmistaa Crédit Lyonnais'n liiketoiminnan supistamisen siten, että se vähentää vähintään 35 prosentilla liiketoimintaa ulkomailla, mukaan lukien Euroopan pankkiverkosto, vuoteen 1998 mennessä Ranskan hallituksen kirjeessään 18 päivänä heinäkuuta 1995 hyväksymien sitoumusten mukaisesti; Ranska ottaa myös huomioon järjestelystä valtiolle aiheutuvat kokonaisuudessaan arviolta 45 miljardiin frangiin nousevat merkittävät kustannukset. Jos tätä tavoitetta ei voida saavuttaa asetetussa määräajassa aiheuttamatta merkittäviä tappioita ja tämän johtamatta siihen, että mainitun osakkeenomistajan on annettava uutta rahoitustukea erityisesti eurooppalaisen vakavaraisuussuhteen noudattamisen takaamiseksi, komissio sitoutuu tarkastelemaan mahdollisuutta jatkaa määräaikaan tarvittaessa. Jos järjestelyn arvioidut 45 miljardin frangin kustannukset ylitetään, olisi tarkasteltava uudelleen Crédit Lyonnais'n liiketoiminnan supistamisen merkitystä sellaisena kuin se edellä mainitussa kirjeessä hyväksytty,
- d) poistaa Crédit Lyonnais'ltä mahdollisuus hyötyä maksamattomien verojen lykkäämisestä 4,9 miljardin frangin pääoman korottamisella katetun vuoden 1994 verotappioiden kokonaissumman osalta,
- e) poistaa Crédit Lyonnais'ltä mahdollisuus omaisuudenhoitojärjestelyyn siirretyn teollisuus- ja liikeomaisuuden takaisinostoon, paitsi siihen hintaan, jolla omaisuus on siirretty CDR:iin, tai markkinahintaan, jos se on korkeampi kuin omaisuuden CDR:iin siirtöhinta, ja joka tapauksessa kokonaisuudessaan 5 miljardin frangin rajoissa,
- f) poistaa Crédit Lyonnais'ltä kaikki lisävoitot CDR:in realisointien tuotoista,
- g) erottaa CDR ja Crédit Lyonnais toisistaan niiden johtajien, hallinnon sekä omaisuudenhoitojärjestelyyn siirretyn omaisuuden hallinnan valvonta- ja tarkkailujärjestelmän osalta,
- b) varmistaa omaisuudenhoitojärjestelyyn siirretyn omaisuuden hallintakomiteoiden riippumattomuus Crédit Lyonnais'n subteon,
- i) poistaa Crédit Lyonnais'ltä kaikki mahdollisuudet jäljelle jäävien maksamattomien verojen lykkäämiseen vuotta 1995 edeltävien vuosien osalta, jos yksityistämisen yhteydessä taloudellisen tilan paranemisesta annetusta lausekkeesta luovutaan,
- j) valvoo, että Crédit Lyonnais ilmoittaa rakenneuudistukseen ja järjestämättömiin toimintoihin liittyvien omaisuuden luovutusten tuoton,
- k) valvoo, että Crédit Lyonnais maksaa SPBI:lle vastikkeen taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen mukaisesti,
- l) maksaa SPBI:lle Crédit Lyonnais'n yksityistämisen tuoton, erityisesti sen, joka on saatu SPBI:n hallussa tällä hetkellä olevien osakkeiden myynnistä, ja esittää parlamentille osakkeiden jäljelle jäävän osan yksityistämisestä saadun tuoton maksamista SPBI:lle.

3 artikla

Komissio otti huomioon Ranskan viranomaisten vakuutuksen, jonka mukaan yksityistäminen on selvästi Crédit Lyonnais'ille asetettu tavoite, ja odotetun tervehdyttämisen avulla sen olisi oltava valmis yksityistämiseen viiden vuoden kuluessa. Yksityistämisen siirtämisestä viiden vuoden ajanjaksoa myöhemmäksi on toimitettava tiedonanto komissiolle.

4 artikla

Ranskan viranomaiset toimivat täysin yhteistyössä tämän päätöksen soveltamisen valvomiseksi ja toimittavat komissiolle kuuden kuukauden välein seuraavat asiakirjat 1.3.1995 alkaen:

- a) yksityiskobtaisen kertomuksen suunnitelman soveltamisesta sekä parlamentille esitetyt kertomukset,
- b) tuloslaskelmat ja taseet sekä omaisuudenhoitojärjestelyssä mukana olevien yhtiöiden, toisin sanoen OIG:n, CDR:in, SPBI:n kuten myös Crédit Lyonnais'n, toimitusjohtajien kertomukset,
- c) omaisuudenhoitojärjestelyyn siirrettyjen rahaksi muutettujen tai myytyjen omaisuuserien luettelon, joka sisältää merkinnän myyntibinnasta, ostajien nimet ja pankkien nimet, jolle myyntivaltuudet on annettu,

- d) yksityiskobtaisen luettelon SPBI:n CDR:ille myöntämään osakkuuslainaan liittyvistä saatavista luopumisesta,
- e) CL:n omaisuudenhoitojärjestelyn ulkopuolella myymän pankkiomaisuuden yksityiskobtaisen luettelon, jossa on objektiivisiin ja tarkastettavissa oleviin perusteisiin perustuva arvio ulkomaan liiketoiminnan barjoittamiskeinojen vähentämisestä,
- f) yksityiskobtaisen tilinpäätöksen CL:n rahoitusosuudesta omaisuudenhoitojärjestelyyn vastikkeina ja osinkoina.

Komissio voi pyytää, että näitä asiakirjoja ja suunnitelman toteutumista arvioidaan erityistilintarkastuksessa.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle."

On syytä todeta, että tämän säädöksen lisäksi Ranska sitoutui 18 päivänä heinäkuuta 1995 päivätyssä kirjeessään huolehtimaan siitä, että CL supistaa liiketoimintaansa Ranskan ulkopuolella Euroopassa 50 prosenttia vuoden 1998 loppuun mennessä edellä 2 artiklan c alakohdassa mainituin edellytyksin.

2.3 Kiireelliset tuet

Ranskan viranomaiset ilmoittivat komissiolle syyskuun 1996 lopulla CL:lle annettavasta lisätuesta, joka on määrältään lähdes 4 miljardia Ranskan frangia. Ranskan viranomaiset vakuuttivat näiden täydentävien tukitoimenpiteiden olevan tarpeen, jotta voitaisiin estää Crédit Lyonnais'ille aiheutuvat merkittävät tappiot ja sen luokituksen heikentyminen, mistä olisi saattanut aiheutua kielteisiä seurauksia muille rahoituslaitoksille. Ranskan viranomaiset korostivat erityisesti seuraavien tukien tarpeellisuutta:

- kiireelliset tuet, joilla on tarkoitus säilyttää luottolaitoksen likviditeetti ja vakavaraisuus ja jotka koskevat vuosia 1995 ja 1996,
- rakennemuutokseen myönnettävät tuet, joiden tarkoitus on tukea Crédit Lyonnais'n tervehtymistä vuoden 1996 jälkeen. Tätä tukea ei myönnetä ennen komission lopullista päätöstä asiassa.

Suunniteltuihin toimenpiteisiin kuului Crédit Lyonnais'n EPFR:lle myöntämän lainan ehtojen muuttaminen, jonka tarkoituksena on "neutraloida CL:n tilejä rasittava aiempi painolasti". Ottaen huomioon muun toiminnan ennakoitua heikompi tulos lainan hoitojärjestely merkitsi

Ranskan viranomaisten mukaan Crédit Lyonnais'ille 3 miljardin frangin nettomääräistä rasitetta vuonna 1996, 2,7 miljardin rasitetta vuonna 1997 ja 2,5 miljardin rasitetta vuonna 1998. Nämä luvut on laskettu ottaen huomioon EPFR:lle myönnetyn lainan koron (85 prosenttia markkinakorosta) ja Crédit Lyonnais'n uudelleenrahoituksen keskimääräisen painotetun korkokannan välinen ero suhteessa velkoihin, joihin laina perustuu.

Nämä toimenpiteet toteutettiin 25 päivänä syyskuuta 1996 ja ne koskivat aluksi vuosia 1995 (taannehtivasti, yhdistämällä kertaluontoiset tuotot vuonna 1996) ja 1996. Tämän jälkeen ja ellei komission lopullisesta päätöksestä muuta johdu, ne voitaisiin ottaa käyttöön koko CL:n EPFR:lle myöntämän lainan keston ajaksi rakennemuutosten muodossa.

Suunniteltujen muutosten tarkoituksena oli korvata täysin Crédit Lyonnais'ille mainitun lainan rasite. Näin ollen oli tarkoitus, että lainan korko määrätään sellaiseksi, että se vastaa lainan rahoittamista edellyttävän CL:n varainhankinnan kustannuksia. Tämän seurauksena Ranskan viranomaiset päättivät nostaa lainan korkoa 7 prosentista 7,45 prosenttiin vuonna 1995 ja 85 prosentista markkinakorkoa 5,84 prosenttiin vuonna 1996. Erityisesti on syytä todeta, että Ranskan viranomaiset eivät vuoden 1996 osalta ainoastaan peruuttaneet alkuperäisen lainakoron 15 prosentin korkoetua, jolloin CL saisi lainasta markkinakoron, vaan aikoivat myös nostaa lainakoron niin monta prosenttia markkinakorkoa korkeammaksi, että se korvaisi CL:n korkeammat, sen pitkäaikaisiin velkoihin liittyvät uudelleenrahoituskustannukset. Tämä korotus markkinakorkoon verrattuna oli noin 2 prosenttia. Näillä vuosia 1995 ja 1996 koskevilla muutoksilla oli tarkoitus antaa CL:lle 3 560 miljoonan frangin etu, jonka oli määrä olla riittävä kaikkien pankin likviditeetti- ja uskottavuusongelmien välttämiseksi vuonna 1996.

Kuten Ranskan viranomaiset ovat myöntäneet, osa komission vuonna 1995 hyväksymästä suunnitelmasta jäi toteuttamatta. Kyse on CL:n EPFR:lle myöntämän 145 miljardin frangin lainan 10 miljardin frangin suuruisesta osasta, jonka avulla jälkimmäisen oli tarkoitus merkitä pitkäaikaisia nollakuponkilainoja, joiden myötä sen oli tarkoitus saada vuonna 2014 nimellisarvoltaan 35 miljardin frangin tuotto eli nykyarvossa 7,8 miljardia. Ranskan viranomaiset suunnittelivat poistavansa tämän osan suunnitelmasta. Kuten muidenkin edellä mainittujen toimenpiteiden tapauksessa tämä muutos toteutettiin ensin 25 päivänä syyskuuta 1996 vuoden 1996 osalta lykkäämällä järjestelyä. Komission lopullisen päätöksen jälkeen Ranskan viranomaiset suunnittelevat muutoksen ulottamista sittemmin seuraaviin vuosiin rakennemuutostenä.

Nollakuponkilainoja koskevan järjestelyn toteuttaminen olisi aiheuttanut edellä mainittujen CL:n tappioiden kasvamisen entisestään asettamalla sille vuotuisen rasitteen 10 miljardin frangin suuruisen lisälainojen siirtämisestä korolla, joka ei olisi kattanut sen jälleenerahoituskustannuksia.

Lisäksi Ranskan viranomaiset väittivät kiireellisiä tukia koskevaa hakemusta esittäessään, että nämä tuet eivät olleet riittäviä CL:n lopullisen selviytymisen tukemiseksi, koska uusi työntekijöiden irtisanomissuunnitelma sekä esitettyihin toimenpiteisiin kuuluva Ranskan ulkopuolista vähittäispankkitoiminnasta luopuminen sisälsivät huomattavia varauksia ja tappioita kannattamattomien tai heikosti kannattavien tytäryhtiöiden osalta (noin 6,5 miljardin tappiot). Tästä syystä Ranskan viranomaiset aikoiivat todennäköisesti vuoden 1996 tilinpäätöksen yhteydessä tehdä ”näitä tappioita suuremman” pääomasijoituksen. Komissio arvioi vuonna 1996 kyseisen lisäoperaation suuruudeltaan 8–10 miljardiksi frangiksi.

Komissio päätti siis 26 päivänä syyskuuta 1996 hyväksyä nämä kiireelliset tuet ja aloittaa menettelyn muiden CL:n hyväksi toteutettavien toimenpiteiden osalta. Se ilmoitti tarkastelevansa kyseisessä menettelyssä kaikkien CL:n hyväksi toteutettavien rakennemuutostoimenpiteiden soveltuvuutta kaikkien asiaankuuluvien seikkojen perusteella — mukaan lukien seikat, joihin päätös 95/547/EY perustui ja tässä päätöksessä Ranskalle asetetut velvoitteet — sekä kaikkien uusien seikkojen perusteella, mukaan lukien tiettyjen edellytysten laiminlyönti, ehdotetut uudet toimenpiteet ja lisävastikkeet.

Tämän lisäksi on korostettava, että vuosille 1995 ja 1996 tarkoitettujen kiireellisten tukien hyväksyminen ei rajoita millään tavoin tämän päätöksen soveltamista, joten Ranskan ja CL:n velvoitteet, jotka liittyvät nollakuponkilainan käyttöönottoon ja EPFR:lle myönnetyn lainan rahoitukseen, sellaisena kuin ne on määritelty päätöksessä 95/547/EY, pysyivät muuttumattomina 1 päivästä tammi-kuuta 1997.

2.4 Crédit Lyonnais'n rakennemuutokseen myönnettävien lisätukien tarkastelun tausta

CL:lle myönnettäviä lisätukia tarkastellessaan komissio ottaa huomioon sen seikan, että se on jo hyväksynyt Ranskan CL:lle vuonna 1994 ja 1995 myöntämät tuet, koska se katsoi, että ne soveltuvat yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan

perusteella ja että ne ovat yhteensopivia erityisesti vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakennemuutokseen myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen kanssa (*)

Kuten kyseisissä suuntaviivoissa todetaan, rakennemuutoksia varten myönnettävä valtion tuki aibeuttaa erityisiä ongelmia kilpailun kannalta, koska se voi johtaa siihen, että kohtuuton osa rakennesopeutuksesta ja siitä aibeutuvista sosiaalisista ja tuotannollisista ongelmista johtuvista kustannuksista siirretään muiden, ilman tukea toimivien tuottajien ja muiden jäsenvaltioiden kannettavaksi. Yleisperiaatteen olisi siten oltava se, että rakennemuutokseen annettavaa tukea ei hyväksytä kuin tapauksissa, joissa sen voidaan osoittaa olevan yhteisön edun mukaista. Näin ollen rakennemuutokseen myönnettävää tukea ei tavallisesti pitäisi tarvita kuin yhden kerran.

Komissio toteaa, että vuonna 1995 hyväksytyjen tukien merkittävän määrän lisänä on nykyisin ennennäkemätömän suuria tukia. Komissio huomautti syyskuussa 1996 tehdyssä menettelyn aloittamispäätöksessä näiden näkökohtien johtavan väistämättä siihen päätelmään, että tällaisia lisätukia voidaan pitää perustamissopimuksen valtiontukia koskevien sääntöjen mukaisina ainoastaan, jos niiden vastapainoksi annetaan huomattavia vastikkeita. Tällaisia vastikkeena toimivia toimenpiteitä olisi toteutettava sekä Ranskassa että Ranskan ulkopuolella niin vähittäispankkitoiminnassa kuin muussakin CL:n harjoittamassa toiminnassa. Lisäksi komission arvio lisätukien soveltuvuudesta riippuu niiden lisämäärästä vuonna 1995 hyväksytyyn määrään verrattuna. Näin ollen komission on valvottava, että kyseisiä tukia ei julisteta yhteismarkkinoille soveltuviksi, vaikka ne sellaisia olisivatkin, ellei CL osallistu niihin erityisen suurella osuudella. Tässä otetaan huomioon tilanne, jossa Ranskan viranomaiset esittivät komissiolle kyseiset tukitoimenpiteet, sekä lisätukien suuruus suhteessa päätöksellä 95/547/EY hyväksytyyn 45 miljardin määrään ja tuen toistuminen. Komissio huolehtii erityisesti siitä, että CL antaa vastikkeita, jotka on suhteutettu sille myönnettyjen tukien poikkeuksellisuuteen ja suuruuteen. Tällaisten vastikkeiden ei pidä rajoittaa toimintoihin, jotka eivät enää kuulu pankin strategiaan prioriteetteihin, vaan niiden on koskettava myös niitä pankin toimintoja, joiden lakkauttaminen voi korvata tuen aiheuttamat vahingot kilpailijoille ja kaikkea sellaista toimintaa, joka ei ole tarkasti ottaen välttämätöntä CL:n perustoiminnan elinkelpoisuuden kannalta.

(*) Katso alaviite 5.

3. CRÉDIT LYONNAIS JA SEN VIIMEAIKAISET TULOKSET *Taulukko 1*

CL:n toiminta-alat vuoden 1996 lopussa

Toiminta	Ranska	Eurooppa	Muu maailma
Liikepankkitoiminta	Yksityishenkilö-asiakkaat: 1 954 konttoria Ammattinharjoittajat: 201 yksikköä Yrityspankkitoiminta: 143 yksikköä (toimintakeskusta ja yrityspankkitoimistoa) Alueelliset tytärypankit Leasing Factoring Erityisrahoitus	Henkilö- ja yrityspankkitoi- minta: 679 konttoria BfG Bank (Saksa), CL Austria, CL Belgium, CL Espana, Banca Jover (Espan- ja), CL Grèce, Credito Bergamasco (¹) (Italia), CL Luxembourg, CL Sverige, CL Suisse, CL Portugal, Woodchester (¹) (Irlanti), CL:n konttorit Yhdistyneessä kuningaskunnassa 14 konttoria Itä-Euroopassa (CL Russie, CL Bank Praha, CL Ukraine, CL Bank Hungary, CL Bank Slovakia, International Bank of Poland) Leasing Factoring	Yrityspankki-toimintaa: 564 kont- toria, joista 265 Pohjois- ja Etelä- Amerikassa, 39 Aasiassa, 224 Afri- kassa, 36 MD/MA:ssa
Hallinnointi-palvelut kolmansien osapuolten lukuun	120 yhteissijoitusyhtiön hoito Hallinnointipalvelut toimeksian- tona: yksityisille, institutionaali- sille asiakkaille ja yrityksille	80 yhteissijoitusyhtiön hoito Erikoistuneet tytäryhtiöt: CL International Asset Manage- ment (Hongkong, Milano, New York, Singapore, Tokio) CL Suisen johtama CL:n yksi- tyspankkitoiminta (muut kont- torit: Pariisi, Monaco, Luxem- burg, Lontoo, Wien)	CL:n yksityispankkitoiminta Hongkongissa, Singaporessa, Miamiassa, Montevideossa
Vakuutustoiminta	UAF Välitystoimistot	Välitystoimistot	
Sijoituspankkitoiminta	4 valuuttahuonetta 17 dealing-pöytää Pörssi-yhtiöt: Cholet-Dupont et Michaux	Valuuttahuoneet Brysselissä, Frankfurtissa, Lontoossa, Luxemburgissa, Madridissa, Milanossa, Zürichissä Erikoistuneet tytäryhtiöt: CL Capital Markets (Lontoo) Ibera- gentes (Madrid)	36 valuuttahuonetta, mm. Hong- kong, Montreal, New York, Singa- pore, Soul, Sydney, Taipei, Tokio Erikoistuneet tytäryhtiöt: Capital Markets Asia, CL Sec. (USA).

Läbde: CL:n vuosikertomus 1996

(¹) Tytäryhtiöt Credito Bergamasco (Italia) ja Woodchester (Irlanti) myytiin vuonna 1997 eivätkä ne ole enää mukana vuoden 1997 kirjanpidossa.

CL on pankkikonserni, joka toimii rahoituksen välityksen eri aloilla. Sen toimintaan kuuluu liikepankkitoimintaa vähittäis- ja tukkumarkkinoilla, rahamarkkinatoimintaa, omaisuudenhoidoa kolmansien lukuun, leasing- ja factoring-toimintaa sekä vakuutustoimintaa. Vuoden 1997 lopussa CL:n henkilöstön määrä oli 50 789 henkeä, joista vajaat kaksi kolmasosaa työskenteli Ranskassa. CL:n taseen loppusumma vuoden 1997 lopussa oli 1 499 miljardia frangia, joista 692 miljardia liittyi toimintaan Ranskassa (46,2 %) ja 474 miljardia toimintaan muissa Euroopan maissa (32 %). Thomsonin hallussa olleen osakkuuden takaisinoston jälkeen joulukuussa 1996 Ranskan valtio omisti 78,05 % CL:n pääomasta ja 96,01 % äänivallasta (mukaan lukien EPFR:n hallussa olevat osakkeet). Valtion omistama luottolaitos Caisse des dépôts et Consignations omisti 3,7 % pääomasta ja 3,99 % äänivallasta. Loppuosa pääomasta (18,25 %) oli äänivallattomia, pörssissä noteerattuja sijoitustodistuksia. Seuraavissa taulukoissa on esitetty CL:n liiketoiminta-alojen organisointi ja yksiköiden määrä Ranskassa ja ulkomailla vuoden 1997 lopussa, samoin kuin tietyt Crédit Lyonnais'n tärkeimmät rahoitustekijät.

Taulukko 2

CL:n tärkeimpien rahoitustietojen maantieteellinen jakautuma vuoden 1997 lopussa

(%)

Rahoitustiedot	Ranska	Eurooppa	Muu maailma
Asiakkaalle myönnettyt lainat	46	30	24
Asiakkaiden varat (talletukset)	58	30	12
Henkilöstö	68	21	11
Pankkitoiminnan nettotuotto	58	28	14
Käyttökate	50	30	20
Vastaavaa yhteensä (tase)	46	32	22

Lähde: CL:n vuosikertomus 1997

CL:n toimet on järjestetty toiminta-aloittain ja ryhmitelty osastoittain, joita ovat Ranskan asioiden osasto (DCAF), Ranskan ulkopuolisen Euroopan asioiden osasto (DCAE), Euroopan ulkopuolisten kansainvälisten asioiden osasto (DCAI), pääomamarkkinoiden osasto (DCMC), hallinnosta ja suhteista institutionaalisiin sijoittajiin vastaava osasto (DGRI), rahoitussuunnittelusta ja varojen ja hankkeiden rahoituksesta vastaava osasto (IFAP) sekä muista asioista vastaava osasto. Ranskan asioiden osasto on konsernin suurin osasto, sillä se edustaa lähes puolta CL:n konsernituloista ja kolmasosaa sen nettotuloksesta (holding-yhtiöiden ja konserniyritysten sopeutusten jälkeen). Seuraavassa taulukossa (3) esitetään kunkin osaston osuus konsernin määrättyistä taloudellisista yhteenliittymistä vuonna 1996.

Taulukosta 3 käy ilmi, että Euroopan tason toiminnot tuottivat vuonna 1996 hyvin vaatimattoman nettotuloksen suhteessa painotettuihin sitoumuksiin ja myönnettyihin pääomiin, kun taas muiden kansainvälisten toimintojen tilanne oli päinvastainen. Ranskan toiminnot tuottivat puolestaan merkittäviä bruttotuloja mutta eivät yhtä korkeaa nettotulosta, erityisesti yleiskustannusten sekä riskien ja omaisuustappioiden korkean tason vuoksi. Tilanne parani huomattavasti vuonna 1997 (ks. jäljempänä).

CL aloitti ensimmäisten tukien myöntämisen yhteydessä vuonna 1994 merkittävän rakenneuudistuksen, joka kohdistui sen organisaatioon ja kaikkiin sen toimintoihin. Kyseinen rakenneuudistus liittyi strategiaan, toiminnallisiin ja rahoituskellisiin näkökohtiin.

CL on luopunut pyrkimyksestään tulla maailmanlaajuiseksi yleispankiksi. Vaikka se on säilyttänyt tämän tavoitteen Ranskan osalta, jossa se toimii samanaikaisesti yksityisasiakkaiden, pk-yritysten, suurten yritysten ja institutionaalisten asiakkaiden pankkina sekä harjoittaa vakuutus-, liikepankki- ja sijoituspankkitoimintaa, se on vähentänyt liiketoimintaansa muualla maailmassa päätöksen 95/547/EY velvoittamalla tavalla, myymällä ulkomaisia vähittäispankkitoimintaan erikoistuneita tytäryhtiöitään Euroopassa (CLBN, Credito Bergamasco, Woodchester), Latinalaisessa Amerikassa (Banco Frances e Brasileiro) ja Afrikassa. Vuoden 1995 tammikuun 1 päivästä alkaen kansainväliset myynnit koskivat 17,9 prosenttia tämän alan varoista, mikä vastaa noin 171,2 miljardia Ranskan frangia, joista 136,1 miljardia Euroopassa ja 35,2 miljardia muualla maailmassa (pääasiassa Latinalaisessa Amerikassa). Sitä vastoin CL on säilyttänyt ja järjestänyt uudelleen tukkupanikki- ja pääomamarkkinatoimintansa koko maailmassa. Lisäksi se solminut liittoutumia sellaisten erikoisalan kumppaneiden kanssa, joilla on paras asema omilla markkinoillaan (mm. Allianz vahinkovakuutusten alalla ja Cetelem Ranskan kulutusluottojen alalla).

Taulukko 3

Konsernin eri toimintojen osuus määrätystä tunnusluvusta (vuoden 1996 tiedot)

	Painotetut sitoumukset	Pankkitoiminnan nettotuotto	Käyttökate	Nettotulos
DCAF ja tytäryhtiöt	[...](*)	[...]	[...]	32 %
DCAE, myös valuuttahuoneet	[...]	[...]	[...]	6 %
DCAI, myös valuuttahuoneet	[...]	[...]	[...]	30 %
DCMC, myös valuuttahuoneet	[...]	[...]	[...]	23 %
DGRI ja tytäryhtiöt	[...]	[...]	[...]	5 %
IFAP ja tytäryhtiöt	[...]	[...]	[...]	4 %
Absoluuttiset kokonaisarvot (miljardia Ranskan frangia)	872	44,5	11,4	0,3

(*) Tämän päätöksen julkaisussa versiossa on tiettyjä liikesalaisuuksiksi katsottuja tietoja jätetty pois.

Holding-yhtiöiden ja konserniyritysten sopeutusten jälkeen — *Lähde*: CL:n toimintasuunnitelma.

Huom. EPFR:lle myönnettyä 135 miljardin frangin lainaa ei ole otettu huomioon painotetuissa sitoumuksissa.

Käytännössä on noudatettu kahta pääasiallista toimintalinjaa. Ensinnäkin arvopaperisalkkua on tervehdytetty siirtämällä CDR:lle 190 miljardin frangin arvosta suurelta osin järjestämättömiä saatavia sekä ottamalla käyttöön riskien hallintaan, hoitoon ja valvontaan liittyviä tehokkaampia keinoja ja soveltuvia hallinta- ja valvontajärjestelmiä. Epävarmat saamiset saatiin vuonna 1997 katettua varauksilla 65-prosenttisesti. Myös yleiskustannuksia on pyritty vähentämään merkittävästi. Toisiaan seuranneiden henkilöstösuunnitelmien avulla työntekijöiden määrää voitiin vähentää 59 323 henkilöstä (1995) 50 789 henkilöön (1997), ja henkilöstöön liittyvät kokonaiskustannukset alenivat kyseisellä kaudella 20,6 miljardista frangista 19,8 miljardiin frangiin. CL:n henkilöstömäärä (*) on vähentynyt 14,4 prosenttia vuodesta 1995, muuttumattomat toiminta-alat mukaan lukien, mikä on huomattavasti enemmän kuin sen tärkeimpien ranskalaisten kilpailijoiden vastaavat määrät. Uusia työpaikkojen vähennyksiä on odotettavissa vuonna 1998, jolloin saadaan päätökseen kolmas henkilöstösuunnitelma, joka edellyttää 5 000 työntekijän vähentämistä (vuosina 1996–1998). Vuonna 1996 todetun pankkitoiminnan nettotuottojen alenemisen hillitsemiseksi on toteutettu toimenpiteitä, joiden tavoitteena on asiakaskunnan pysyvyys ja pankkitoiminnan nettotuottojen turvaaminen.

Rahoitusasioissa rakennemuutos on toteutunut hitaammin. CL ei ole voinut noudattaa komissiolle vuonna 1995 esitetystä raportista itselleen asettamia päämääriä useista syistä. Vastattavien puolella CL on vastannut edelleen pitkäaikaisista veloistaan, joista on sovittu useita vuosia

(*) Tietojä ei ole korjattu konsolidointiin liittyvien vaihteluiden osalta.

sitten ja joiden korkorasitus on muuttunut yhä raskaammaksi markkinakorkojen asteittaisen alenemisen vuoksi. CL:n luottokelpoisuusluokitus on pysynyt erityisen alhaisena ja epäedullisena suhteessa pankin noudattamaan strategiaan. Huolimatta CL:n äskettäisestä toimintatuloksen paranemisesta, kansainvälisten luokituslaitosten sen lainoille antama luokitus on nykyään BBB+ (Standard & Poor's) ja A3 (Moody's), joka merkitsee riittävää takaisinmaksukykyä, mutta suurta alttiutta taloudellisille vaikeuksille (*). Tätä luokitusta voidaan verrata Société Générale'n luokitukseen AA-/Aa3 ja BNP:n luokitukseen A+/Aa3, sillä nämä kaksi yksityistä ranskalaista pankkia ovat suurin piirtein CL:n kokoisia, sekä muiden valtion omistamien pankkien tavallisesti parempiin luokituksiin. Luokitus asteikolla AAA-A- (S&P) tai Aaa-A3 (Moody's) on yleensä edellytys pankin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden vahvistamiselle ja erityisesti sille, että pankki pystyy huolehtimaan markkinoilla omasta rahoituksestaan kilpailukykyisellä tavalla. Tämä luokitus heijastaa myös CL:n heikkoa pääoman muodostusta suhteessa sen harjoittamiin toimintoihin ja sen taloudellisissa vaikeuksissa kaikkialla maailmassa olevan liiketoiminnan laajentamiseen. Vakavaraisuusaste parani vuoden 1995 8,4 prosentista 9,3 prosenttiin (vuonna 1997) ja sen ydinpääoma ("tier one" eli ensisijaiset omat varat) 4,4 prosentista 4,8 prosenttiin. Vaikka nämä suhdeluvut ovat tavallisesti täysin riittäviä keskivertopankille, ne ovat liian pieniä verrattuna siihen, mitä markkinat tavallisesti edellyttävät pankeilta, jotka väittävät noudattavansa CL:n kaltaista laaja-alaista strate-

(*) Luokituslaitos Standard Poor's-ADEF:n luokitusasteikko on seuraava: AAA: erinomainen takaisinmaksukyky; AA: erittäin hyvä takaisinmaksukyky; A: hyvä takaisinmaksukyky mutta alttiutta taloudellisille vaikeuksille; BBB: riittävä takaisinmaksukyky mutta suurta alttiutta taloudellisille vaikeuksille; BB ja B: keinottelua ja maksujen epävarmuutta; CCC, CC et C: epävarmoja saamia; D: jo laiminlyötyjä maksuja. Moody's:n asteikko on seuraava: Aaa, Aa1, Aa2, Aa3, A1, A2, A3, Baa1, Baa2.

giaa. Tammikuussa 1998 luokituslaitos Moody's otti kaikki CL:n arvosanat tarkkailuun sille Aasian tilanteesta aiheutuneiden riskien ja niiden epävarmuuksien johdosta, joita liittyy tukisuunnitelmien hyväksymiseen komissiossa.

Huolimatta vastattaviin liittyvistä ongelmista, CL:n suurimmat ongelmat ovat vastaavien puolella. Ne johtuvat sen liiketoimintaa rasittavasta EPFR:lle myönnetyn lainan takaisinmaksujen viivästymisestä, mutta myös sen markkinaosuuksien pienenemisestä vuosina 1995–1996 (tilanne parani vuonna 1997) ja kyseisten vuosien epäsuotuisista suhdanteista, jotka selittävät riittämättömän pankkitoiminnan nettotuoton ja heikot tulokset, joilla perusteltiin komission vuonna 1996 hyväksymiä pelastamistukia.

Vastaavien osalta todetaan myös, että saatavien tuotto aleni automaattisesti markkinakorkojen alenemisen myötä mutta myös kilpailun kiristymisen vuoksi, joka liittyy rahoituksen välityksen siirtymiseen kehittyneemmille rahoitusmarkkinoille, sekä teknisen kehityksen ja markkinoiden yhdentymisen vuoksi. Korkotuoton vähenemistä (korkotulot, joista vähennetään korkomenot) on asteittain korvattu nostamalla arvopapereihin ja kolmansien osapuolten omaisuuden hoitoon liittyviä provisioita. EPFR:lle myönnetty laina pysyi nimellisarvoltaan korkeana (yli 100 miljardia Ranskan frangia) ja sen markkinakorkoa alhaisempi korko (85 % markkinakorosta) on

rasittanut pankin tilejä ja johtanut kiireellisten tukien myöntämiseen vuonna 1996.

CL:n rahoitustilanteesta ja toiminnasta kaudella 1994–1997 tehty analyysi esitetään taulukossa 4.

Olisi korostettava, että CL:n vuosien 1995 ja 1996 tilinpäätöksessä neutraloitiin EPFR:lle myönnetty laina. CL on julkaissut myös vuoden 1997 tilinpäätöksensä sen oletuksen pohjalta, että komissio hyväksyy lainan neutraloinnin. Nämä tulokset julkaistiin 19 päivänä maaliskuuta 1998, minkä jälkeen komissio ilmoitti komission jäsenen Van Miertin antamalla julistuksella, että EPFR:lle myönnetyn lainan neutraloimista vuonna 1997 koskevan tuen sisällyttäminen pankin tuloksiin oli ennen aikaista, että kyseistä tukea ei oltu siihen mennessä hyväksytty, ettei se rajoita tämän päätöksen soveltamista ja että se oli näin ollen valtiontukien alalla sovellettavien sääntöjen mukaisesti kyseisenä ajankohtana laitton. Ilman näitä vuoden 1997 tukia, jotka ovat yhteismäärältään yli 3 miljardia frangia, pankin tulos olisi ollut tappiollinen. Tästä varauksesta huolimatta ja sellaisina kuin nämä tulokset on esitetty, ne ovat verrattavissa vastaavanlaisia tukia sisältäneisiin vuosien 1996 ja 1995 tuloksiin ja tarjoavat tärkeää tietoa CL:n liiketoiminnan kehityksestä.

Taulukko 4

CL:n tulos ja rahoitusindikaattorit vuosina 1994–1997 (miljoonaa Ranskan frangia)

(× miljoona Ranskan frangia)

	1994	1995	1996	1997	Muutos 1997/1996
Pankkitoiminnan nettotuotto	45 677	43 355	44 509	46 020	+ 3,4 %
Yleiskustannukset ja poistot	(39 502)	(36 709)	(35 049)	(34 981)	– 0,2 %
Käyttökate	6 175	6 646	9 460	11 039	+ 16,6 %
Varaukset	(13 981)	(5 835)	(5 711)	(5 073)	– 12,2 %
Liikevoitto (¹)	(7 809)	811	3 749	5 966	+ 59 %
Satunnaiset ja muut erät	(485)	546	(1 623)	(1 800)	ns
Verot	(1 300)	(931)	(1 296)	(982)	ns
Osakkuusyhtiöiden tulokset	451	920	831	110	ns
Hankintaeron poisto	(2 192)	(197)	(68)	(70)	ns
Osuuslauseke	—	(6)	(107)	(850)	ns
Nettotulos yhteensä	(11 274)	1 143	1 486	2 370	+ 59 %
Konsernin nettotulos	(12 102)	13	202	1 057	ns
Omat pääomat, joista	45 545	42 148	44 421	44 074	ns
konsernin osuus	26 304	24 282	25 603	28 293	ns
Yleisten pankkiriskien rahasto	5 492	5 018	5 054	4 985	ns
Vähimmäisosakkaat	14 749	12 848	13 763	10 796	ns
Taseen loppusumma	1 752 971	1 663 030	1 623 682	1 498 698	ns
Konsernin oman pääoman tuotto ennen lauseketta (ROE)	ns	0,08 %	1,24 %	6,74 %	—
Kokonaispääoman tuotto (ROA)	– 0,64 %	0,07 %	0,09 %	0,15 %	—

(× miljoona Ranskan frangia)

	1994	1995	1996	1997	Muutos 1997/1996
Vakavaraisuusaste, josta	8,4 %	8,5 %	8,7 %	9,3 %	—
Tier 1	nd	4,5 %	4,6 %	4,8 %	—
Käyttökerroin	86,5 %	84,7 %	78,7 %	76 %	ns
Henkilöstö	68 845	59 373	56 748	50 789	ns
Asiakkaille myönnetyt lainat	830 758	878 500	878 489	845 500	ns
Asiakkaiden talletukset	684 600	700 800	694 000	712 700	ns
Pääomanhallinta	441 400	401 200	452 600	491 300	+ 8,5 %

Lähde: CL:n vuosikertomukset.

Huom. Vuoden 1997 tiedot sellaisina kuin CL on ne ilmoittanut, mukaan lukien CL:n EPFR:lle myöntämän lainan neutraloiminen.

(*) Vuoden 1997 tuloksessa ei oteta huomioon Aasiaa koskevia varauksia, jotka sisältyvät satunnaisesti.

Tästä taulukosta käy ilmi, että vuonna 1995 kirjatun erittäin merkittävän laskun jälkeen pankkitoiminnan nettotuotto tasapainottui vuonna 1996 ja kasvoi tuntuvasti vuonna 1997. Viimeksi mainittu kasvu selittyi osaksi toimitusmaksujen merkittävällä kasvulla (11,5 % olosuhteiden pysyessä muuttumattomina), joka puolestaan johtuu hyvästä toiminnasta rahoitusmarkkinoilla vuonna 1997. Toimitusmaksut muodostavat tästedes 33,8 % CL:n pankkitoiminnan nettotuotosta ja niiden osuus on lisääntynyt kaikissa pankin merkittävässä toiminnoissa Ranskassa (jossa toimitusmaksut ovat nousseet 6,6 miljardista frangista 7,1 miljardiin frangiin) sekä kansainvälisellä tasolla. Toisaalta antolainaus toiminta oli vuonna 1997 voimakasta: antolainaus kasvoi sekä Euroopassa (11 % vertailukelpoisissa oloissa) että muualla maailmassa (7,6 %). Lainojen määrän kasvu Euroopassa selittyy Saksan BfG-pankin antolainaus toiminnan voimakkaalla kasvulla ja Englannin punnan valuuttakurssin vaikutuksella (punta vahvistui 20 %). Muun maailman lukuun sisältyi dollarin vaikutus (dollari vahvistui 14 %). Pääomamarkkinoiden ja muiden ulkomaisten, erityisesti Yhdysvaltojen ja Aasian tytäryhtiöiden toiminta vaikutti osaltaan myönteisesti pankin tulokseen.

CL:n mukaan sen Ranskan markkinaosuudet ovat vakiintuneet vuosina 1995–1996 kirjattujen menetysten jälkeen sekä luotonannon että varainhankinnan osalta.

Taulukko 5

Crédit Lyonnais'n markkinaosuudet Ranskassa

(%)

	12/1995	12/1996	12/1997
Asiakkaille myönnetyt lainat			
— yksityisasiakkaat	6,1	5,7	5,6
— yritykset	4,1	4,3	4,4
Asiakkaiden talletukset			
— yksityisasiakkaat	5,9	5,7	5,7
— yritykset	6,3	5,5	5,5

Lähde: CL:n vuosikertomus 1997

Ranskan liikepankkitoiminnan kannattavuus parani nopeasti vuonna 1997: Ranskan pankkitoiminnan nettotuotto on pysynyt vakaana asiakkaille myönnettyjen lainojen hienoisien vähenevien (2,6 % arvopaperistamisjärjestelyn jälkeen) ja korkomarginaalien pienentymisen vuoksi (lainakorkojen ja talletuskorkojen välinen marginaali), mutta Ranskan toimintoihin liittyviin, 1,4 prosenttia alentuneisiin yleiskustannuksiin kohdistettu valvonta on vaikuttanut myönteisesti, samoin kuin paremmasta riskien valvonnasta johtuva varausten pienentyminen. Ranskan liikepankkitoimintaan liittyvien varausten taso on laskenut huomattavasti. Vuonna 1996 se oli 3,7 miljardia frangia eli noin 1 prosentti riskipainotetuista saatavista, ja vuonna 1997 se laski alle 2 miljardiin frangiin edistäen osaltaan tuloksen paranemista (tulos ennen veroja on parantunut 2 miljardia frangia).

Konsernin yleiskustannukset ovat kokonaisuudessaan alentuneet merkittävästi vuodesta 1995 alkaen, mikä johtuu erityisesti henkilöstömäärän ja -kulujen pienentymisestä. Käyttökerroin on näin ollen alentunut 84,7 prosentista 76 prosenttiin. Se on yhä kuitenkin erityisen korkea Ranskassa (noin 82 %), verrattuna CL:n tärkeimpien kilpailijoiden käyttökerrointasoon (noin 70-72 %). Yleiskustannukset ovat sitä vastoin vuonna 1997 nousseet erittäin tuntuvasti kansainvälisellä tasolla, joten käyttökerroin (yleiskustannusten suhde pankkitoiminnan nettotuotoon) alenee kokonaisuudessaan vain hitaasti pankkitoiminnan nettotuoton kasvusta huolimatta. Tilanne on paljon parempi kuin se, jota suunnitelmassa ennustettiin vuodelle 1997 (80 %), mutta Crédit Lyonnais on vielä kaukana tärkeimpien kilpailijoidensa suhdeluista ja sen itselleen asettamasta tavoitteesta (70 prosentin käyttökerroin vuonna 2000).

Varausten yhteismäärä oli vuonna 1997 yli 8 miljardia frangia eli kaksi kertaa odotettua enemmän. Tämä nousu johtuu pääasiassa 3 miljardin suuruista Aasiaa koskevasta erityisvarauksesta. Muut kuin Aasiaa koskevat varaukset ovat vuodesta 1996 vähentyneet 5,7 miljardista frangista 5,1 miljardiin frangiin. Ne ovat kuitenkin miljardi frangia suunnitelmassa esitettyä suurempia ja nousseet olosuhteiden muutoin pysyessä muuttumattomina, mikä johtuu erityisesti riskialttiita maita varten vuonna 1997 tehdystä merkittävästä, suurusluokaltaan 900 miljoonan frangin varauksesta (vuonna 1996 tehdyn 333 miljoonan frangin varauksen täydentämiseksi).

Pankin nettotulos parani vuonna 1997 erittäin merkittävästi, mutta sitä on vaikea tulkita poikkeuksellisten kerta- luonteisten tapahtumien vuoksi (EPFR:n lainan neutraloiminen, Aasiaa koskevat varaukset, luovutusvoitot). Vakavaraisuusaste ("Cooken aste"), jossa otetaan huomioon tuloksen paraneminen (osoittajaan kohdistuva myönteinen vaikutus tuloksen jakamisen jälkeen) ja riskipainotettujen saatavien vakaus (suhdeluvun nimittäjä), on noussut tuntuvasti 4,6 prosentista 4,8 prosenttiin (ensisijaiset omat varat) ja 8,7 prosentista 9,3 prosenttiin (vakavaraisuusaste).

Tällä hetkellä tiedossa olevat tulokset osoittavat, että CL:n elpyminen on vielä vähäistä ja sen kannattavuus riittämätöntä siihen, että oman pääoman tuotto vastaisi yksityisen sijoittajan yleensä saamaa tuottoa. Ellei komissio olisi hyväksynyt vuonna 1996 kiireellisten tukien myöntämistä, pankin tulos olisi jäänyt tappiolliseksi. On lisäksi huomattava, että ilman lainan neutraloimista (odotettavissa oleva tuki, joka on tässä vaiheessa valtiontukien alalla sovellettavien sääntöjen mukaisesti laitton) CL olisi kirjannut myös 1997 tappiollisen tuloksen.

Komissio ei voi näin ollen yksinomaan tällä perusteella päätyä siihen, että CL:n viimeaikainen kehitys osoittaa sen saaneen kannattavuutensa ja elinkelpoisuutensa takaisin.

Tätä varten on tarkasteltava viranomaisten heinäkuussa 1997 esittämää rakenneuudistussuunnitelmaa (ks. jäljempänä).

4. ARVIO PÄÄTÖKSESSÄ 95/547/EY SÄÄDETTYJEN TOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMISEN EDISTY- MISESTÄ

Komissio asetti päätöksessään 95/547/EY tuille määrätty edellytykset, joiden noudattamista tarkastellaan jäljempänä. Näistä edellytyksistä tärkeimpiä ovat seuraavat:

- a) komissiolle esitetyn rakenneuudistussuunnitelman toteuttaminen kokonaisuudessaan,
 - b) pankin liiketoiminnan supistaminen Ranskan ulkopuolella 35-prosenttia suhteessa taseeseen,
 - c) EPFR:n lainan ja nollakuponkilainan käyttöönotto,
 - d) taloudellisen tilan paranemista koskevan lausekkeen maksaminen,
 - e) CL:n osinkojen maksaminen osakkeenomistajana olevalle valtiolle,
 - f) myyntitulojen käyttäminen rakenneuudistukseen,
 - g) tukiin liittyvien lykkäämiskelpoisten maksamattomien verojen poistaminen.
- a) Komissiolle esitetyn rakenneuudistussuunnitelman toteuttaminen

Sen jälkeen, kun komissio hyväksyi heinäkuussa 1995 CL:ää koskevan tukisuunnitelman sekä purkujärjestelystä Ranskan valtion ja CL:n välillä 5 päivänä huhtikuuta 1995 tehdyn sopimuspöytäkirjan, Ranskan viranomaiset ovat toimittaneet komissiolle useita lisäyksiä mainittuun pöytäkirjaan, joista osa liittyy päätökseen 95/547/EY (CL:n ja CDR:n erottaminen toisistaan) ja syyskuussa 1996 tehtyyn komission päätökseen (kiireelliset tuet). Tässä yhteydessä on mainittava 6 päivänä toukokuuta 1997 päivätty lisäys n:o 9, jolla CL muutti EPFR:lle suoritettavaa osakkuuslainan takaisinmaksua koskevia menettelyjä poistamalla CDR:n veloitteen maksaa EPFR:lle vuosittain ennakolta takaisin summa, joka vastaa saatavista saatuja summia, joista on vähennetty tytäryhtiöiden käyttöön asetetut varat, toimintakustannukset ja EPFR:lle maksettavana olevat korot. Lisäyksen päivämäärän jälkeen CDR:n on toimitettava EPFR:lle vuosittain monivuotinen rahoitus- ja varainhallintasuunnitelma, jonka mukaisesti CDR:n on maksettava EPFR:lle ennakolta takaisin joka vuoden 30 päivänä kesäkuuta määrä, joka vastaa arviota sen käteisvaroista kyseisenä päivänä, ja josta on vähennetty 1/6 kuluvan vuoden talousarviossa ennakoituista myyntivoitoista.

Samalla lisäyksellä otettiin käyttöön EPFR:n CDR:lle tarjoama takuujärjestelmä, jonka tarkoituksena on helpottaa CDR:n ulkoista rahoitusta 10 miljardin Ranskan frangin rajoissa. Niiden EPFR:n luottojen lisänostojen

määrä, joita CDR voi tehdä 1 päivästä tammikuuta 1998 alkaen yhteensä 10 miljardin Ranskan frangin arvosta, vähennetään kunakin nostopäivänä voimassa olevien takuiden määrästä. Nämä muutokset heijastavat CDR:n kasvaneita maksuvalmiustarpeita, jotka olivat osasyynä osakkuuslainan takaisinmaksun myöhästymiseen ja näin ollen myös CL:n EPFR:lle myöntämän lainan takaisinmaksun myöhästymiseen.

Ranskan viranomaiset ilmoittivat 16 päivänä joulukuuta 1997 komissiolle CDR:n toimintaa ja valvontarakenteita koskevasta uudistuksesta, jonka ministeri Strauss-Kahn oli esittänyt Ranskan kansalliskokouksen talousvaliokunnalle. Ranskan viranomaisten mukaan tämä uudistus oli tarpeen edellisen järjestelmän puutteiden korjaamiseksi, joista suurimpia ovat seuraavat:

- yksinomaan realisointiin tähtäävä tavoite ja velvoittava aikataulu,
- CDR:n vastuullisuuden puuttuminen,
- valvontaelimien ja -menettelyjen moninaisuus,
- asioihin puuttuminen poliittisista syistä,
- asioiden oikeudellista käsittelyä koskevat epävarmuudet.

Uudistus nojautuu kolmeen periaatteeseen: riippumaton ja vastuullinen hallinto, tiukka ja tehokas valvonta sekä puolueeton ja oikeudenmukainen valtio. Käytännössä tämä tarkoittaa seuraavaa:

- omaisuuden hallinnassa ei enää pyritä yksinomaan realisointiin, sillä tavoitteena on sen paras mahdollinen hyödyntäminen ja valtion saaman taloudellisen tuloksen optimoiminen,
- CDR on yksin vastuussa myyntiprosessista vuosittain ehdotetun strategian mukaisesti, ja käyttöön otetaan tuloksiin sidottujen lisävoittojen järjestelmä,
- sisäistä valvontaa tehostetaan muuttamalla CDR yhtiöksi, jolla on valvonta- ja hallintoneuvosto, siirtämällä neuvoa-antavan valvontakomitean tehtävät hallintoneuvostolle, perustamalla riskejä käsittelevä osasto ja yksinkertaistamalla sisäistä kirjanpitojärjestelmää ja yhtiön keskijohdon rakenteita,
- EPFR käyttää suhteissaan CDR:ään osakkeenomistajana olevan valtion etuoikeuksia ja valvontavaltaa, jota varten se voi käännyä ulkopuolisten asiantuntijoiden puoleen,
- poliittiset toimenpiteet kielletään ja asiat saatetaan tuomioistuimien käsiteltäviksi systemaattisesti, minkä vuoksi niiden voimavaroja vahvistetaan.

Komissio kannattaa valtion taloudellisten etujen suojeluun liittyvää periaatetta, jonka ansiosta valtion CL:lle myöntämät tuet on saatava vähennettyä minimiin purkujärjestelyn avulla. Komissio huomauttaa, että CDR:n tilikausien 1996 ja 1997 aikana suorittamat operaatiot olivat jo etäännyneet realisointitavoitteesta ja korostaa, että CDR on luopunut joistakin saatavistaan ja vahvistanut pääomaphaansa sekä myöntänyt tytäryhtiöilleen tai niiden ostajaehdokkaille uusia takuita sellaisin edellytyksin, jotka voivat sisältää valtion tuen myöntämisen näiden operaatioiden edunsaajille. Komissio korostaa, että tästä realisointiajattelusta luopumisen myötä on epätodennäköisempää, että voitaisiin noudattaa sitä (ohjeellista) aikataulua, jossa esitettiin tavoite omaisuudenhoitojärjestelyyn siirretyn omaisuuden myymisestä 80-prosenttisesti viiden vuoden kuluessa (eli vuoteen 2000 mennessä). Etuja, jotka viranomaiset ilmoittavat saavansa tällaisesta muuhun kuin realisointiin tähtäävästä hallinnosta, on arvioitava suhteessa siirtokustannusten lisääntymiseen, joka liittyy tiettyjen varojen omaisuudenhoitojärjestelyyn siirtämisen viivästymiseen. Viranomaiset eivät ole esittäneet tältä osin minkäänlaisia perusteita, jotka osoittaisivat niiden alennettavan kyseiset tuet tällä tavoin mahdollisimman pieniksi.

Komissio muistuttaa, että CDR:n varat ovat perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettuja valtion varoja. Tämä ei johdu ainoastaan siitä, että CDR on valtion omistaman yrityksen kokonaan omistama tytäryhtiö, vaan myös siitä, että sitä rahoitetaan valtion takaamalla osakkuuslainalla ja sen tappiot ovat valtion vastuulla. Komissio huomauttaa, että kyseisiin toimiin ei voida soveltaa minkäänlaista poikkeusta, joka vapauttaisi ne perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan mukaisista velvoitteista ja korostaa, että Ranskan viranomaisia ja CDR:ää ei voida vapauttaa näistä velvoitteista päätöksen 95/547/EY tai tämän päätöksen nojalla. Erityisesti olisi pantava merkille, että CDR:n tytäryhtiöihinsä kohdistamien operaatioiden ei katsota sisältävän minkäänlaista tukea, mikäli niissä noudatetaan ”markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan” periaatetta ja mikäli pääomansijoitukset (tai saatavista luopumiset) toteutetaan tämän periaatteen mukaisesti. Komissio arvioi jäsenvaltioille osoitetussa tiedonannossaan^(*), jossa käsitellään julkisen intervention tueksi määrittelemistä varten sovellettavia periaatteita, että valtion omistamiin yrityksiin tehtävät pääomansijoitukset sisältävät valtioneutua, jos yksityinen sijoittaja ei olisi vastaavissa oloissa pääoman sijoittamisesta saatava voitto huomioon ottaen, toteuttanut kyseistä pääomansijoitusta. Komission jäsen Karel Van Miert muistutti 16 päivänä lokakuuta 1997 päivätyssä Ranskan talous-, rahoitus- ja teollisuusministerille osoittamassaan kirjeessä, että CDR:n operaatiot, joihin sisältyy sen pääomarakenteen vahvistamista, alhaiseen hintaan myymistä tai velkojen anteeksiantamista, saattavat sisältää tukea, joten ne on annettava komissiolle tiedoksi. Myös niistä CDR:n omaisuuserien

(*) EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3

myynneistä, joissa ei noudateta avoimia tarjouspyyntömenettelyjä, on ilmoitettava komissiolle. Tästä veloitteesta vapautetaan ainoastaan ne operatiot, jotka ovat kiistatta vähämerkityksisen tuen raja-arvon, 100 000 ecun, alapuolella.

Komissiolle vuonna 1995 esitetyn rakenneuudistus suunnitelman täytäntöönpanon muut näkökohdat esitellään jäljempänä.

b) *CL:n liiketoiminnan supistaminen Ranskan ulkopuolella*

Ranskan hallituksen tekemien 18 päivänä heinäkuuta 1995 päivätyssä ministeri Madelinin kirjeessä esitettyjen sitoumusten mukaisesti päätöksessä 95/547/EY vaadittiin CL:ää supistamaan vähintään 35 prosentilla ulkomaista liiketoimintaansa, Euroopan konttoriverkosto mukaan lukien, vuoden 1998 loppuun mennessä. Kyseisessä kirjeessä todetaan, että tätä supistamista tarkastellaan taseen avulla ja että kansainvälisen liiketoiminnan vähentäminen 35 prosentilla vastaa Euroopan verkoston supistamista 50 prosentilla. Huomautetaan, että kansainvälisen omaisuuden osuus pankin kokonaisomaisuudesta vuoden 1994 lopulla oli 960 miljardia frangia, josta eurooppalaisen omaisuuden osuus oli 620 miljardia frangia. Näin ollen 35 prosenttia kansainvälisestä omaisuudesta vastaa 336 miljardia frangia, josta 310 miljardia Ranskan frangia vastaa 50 prosenttia CL:n eurooppalaisesta omaisuudesta (Ranskan ulkopuolisesta).

CL oli myynyt omaisuuttaan 31 päivään lokakuuta 1997 mennessä 171,2 miljardin Ranskan frangin arvosta (tasearvo 1 päivänä tammikuuta 1995), joka vastaa 17,9 prosenttia kansainvälisestä omaisuudesta. Tämä liiketoiminnan supistuminen oli seurausta kaupoista, joita oli tehty Euroopassa 136,1 miljardin frangin arvosta ja muualla maailmassa 35,2 miljardin frangin arvosta. CL:n liiketoiminta väheni Euroopassa 22 prosenttia, joten velvollisuutensa täyttääkseen sen on myytävä vielä ennen 31 päivää joulukuuta 1998 Euroopassa sijaitsevaa omaisuuttaan lähes 174 miljardin frangin edestä.

c) *EPFR:lle myönnetyn lainan ja nollakuponkilainan käyttöönotto*

Voidakseen ostaa 135 miljardin frangin arvosta netto-omaisuutta CL:n purkujärjestelyssä siirretyistä velkaeristä CDR sai EPFR:ltä 145 miljardin frangin suuruisen osakkuuslainan (josta 10 miljardia on muunnettu takauksiksi, jotka EPFR myöntää CDR:n kolmansilta osapuolilta otta- malle lainoille). EPFR sai puolestaan CL:ltä lainan (ei osakkuuslaina), jonka määrä on 145 miljardia frangia. Molemmat lainat erääntyvät 31 päivänä joulukuuta 2014. CL:n EPFR:lle myöntämään lainaan sovellettava vuotuinen korko vahvistettiin alunperin 7 prosenttiin vuonna 1995, ja sen jälkeen 85 prosenttiin markkinakoro- rosta vuodesta 1996 alkaen⁽¹⁰⁾. Koska suurimmalla osalla tästä lainasta (135 miljardilla frangilla) mahdollistettiin

omaisuudensiirron rahoitus, EPFR:n olisi pitänyt käyttää sen loppuosa (10 miljardia frangia) nollakuponkilainojen ostamiseen kyseisellä summalla, jolloin sen olisi pitänyt voida saada vuonna 2014 nimellisarvoltaan 35 miljardin frangin tuotto, jonka komissio arvioi päätöksessään 95/547/EY vastaavan nykyarvossaan noin 8 miljardia frangia.

Suunnitelmaan on tehty useita muutoksia. CL:n EPFR:lle myöntämä laina on otettu käyttöön, mutta ainoastaan ensimmäiseltä 135 miljardin frangin osaltaan, mikä ei antanut EPFR:lle mahdollisuutta nollakuponkilainan käyttöönottoon. Koska komissio oli laskenut EPFR:lle nollakuponkilainasta aiheutuvat tulot vähentämällä niistä CL:lle myönnetty bruttotuet, se seikka, että CL ei myöntänyt EPFR:lle 10 miljardin frangin suuruisia luottoja ja että nollakuponkilainaa ei tästä johtuen otettu käyttöön, merkitsee lisäkustannuksia valtiolle ja tarjoaa CL:lle vuonna 1995 hyväksytyyn tukeen verrattuna lisätukea, jonka määrä vastaa vuonna 1995 laskettua noin 8 miljardin frangin vähennystä. Yksi osa tästä tuesta, joka arvioidaan 400 miljoonaksi frangiksi ja joka liittyy veloitteen laiminlyömiseenvuosina 1995–1996, on kuitenkin hyväksytty komission CL:lle myönnettävistä kiireellisistä tuista syyskuussa 1996 tekemällä päätöksellä.

Samalla päätöksellä hyväksytään noin 3,5 miljardin frangin arvosta muita kiireellisinä annettavia tukia, jotka olivat tarpeen CL:n EPFR:lle myöntämälle lainalle vuosiksi 1995 (jälkikäteen) ja 1996 vahvistetun korkoprosentin nostamisen vuoksi. Lisäksi komissio oli päättänyt aloittaa menettelyn, joka koskee tällaisen muutoksen ulottamista tuleville vuosille.

Ranskan valtion ja CL:n väliseen sopimuspöytäkirjaan toimitettiin sen allekirjoittamisen jälkeen lisäyksiä, joiden tavoitteena oli muuttaa muita komission hyväksymiä lausekkeita. Näin ollen purkujärjestelyn rahoittamisjärjestelmän osalta se seikka, että EPFR jätti nostamatta CL:n myöntämän 10 miljardin frangin lainan, ei antanut aihetta vastaavan määrän vähentämiseen EPFR:n CDR:lle myön- tämästä osakkuuslainasta, vaan tämä CDR:n lisänostomah- dollisuus muutettiin samankokoiseksi takaukseksi, jonka ansiosta se voi lainata suoraan kolmansilta osapuolilta.

Lisäksi, vaikka CDR:n myyntiprosessin edistyminen onkin yhdenmukaista alkuperäisen myyntitavoitteen kanssa, jonka mukaisesti omaisuudenhoitojärjestelyyn siir- retystä omaisuudesta oli myytävä 80 prosenttia viidessä vuodessa ja 50 prosenttia kolmessa vuodessa, EPFR:n saamien myyntitulojen kasvu ja näin ollen myös lainan takaisinmaksu CL:lle on ollut alunperin odotettua paljon hitaampaa ja rajoittuneempaa, sillä CDR on säilyttänyt pääosan myyntituloistaan rahoittaakseen käyttökustannuk- sensa, omaisuutensa siirtoa koskevat kustannukset (erityi- sesti velkojen takaisinmaksu kolmansille osapuolille) ja tukeakseen määrättyjä omaisuudenhoitojärjestelyyn siirret- tyjä omaisuseriä eri tavoin (pääomarakenteen vahvistami- nen, ennakot, saatavista luopuminen).

⁽¹⁰⁾ Erääntynyt myöhästynyt korko maksetaan 13 viikon valtion velkasitoumusten kuukausittaisella korolla, jonka CDC julkai- see.

Takaisinmaksujen viivästyminen ja korkojen odottamaton kehitys on rasittanut CL:n tilejä. CDR:lle siirrettyä omaisuutta rahoitettiin osittain purkujärjestelyyn siirtämättä jääneillä pitkän aikavälin lainoilla, joita CL oli ottanut laajentumisvaiheessaan (1988-1993) ja joiden korot ovat korkeampia kuin EPFR:n lainan tuotto vuoden 1995 jälkeen (85 prosenttia markkinakorosta). Tämän olisi pitänyt vuodesta 1996 alkaen aiheuttaa CL:lle siirtokustannuksia (joiden määrän ennakoitiin tuolloin olevan 2,1 miljardia frangia vuonna 1997, 1,8 miljardia vuonna 1998 ja 1,4 miljardia vuonna 1999). Ranskan viranomaisten suunnitelmien mukaan tämä oli CL:n osuus järjestelmän ja näin ollen sen oman uudelleenjärjestelyn kustannuksista. Pankkitoiminnan nettotuottoa koskevissa vuoden 1995 arvioissa ennustettiin, että CL pystyisi vastaamaan kaikista näistä kustannuksista. Todellisuudessa EPFR:lle myönnetyn lainan takaisinmaksujen viivästyminen sekä markkinakorkojen odottamaton kehitys nostivat näitä kustannuksia. Tämä ei olisi kuitenkaan edellyttänyt kiireellisiä tukia, jos CL olisi toiminut pankkitoiminnan nettotuottoa koskevien ennusteidensa mukaisesti. Juuri viimeksi mainittu tekijä, eli pankkitoiminnan nettotuoton aleneminen ennusteisiin verrattuna, teki kiireellisistä tuista tarpeellisia. Itse asiassa komissio arvioi vuoden 1996 päätöksessään Ranskan viranomaisten toimittamien tietojen perusteella, että korkovaikutuksesta aiheutuisi CL:lle kaudella 1996-1998 lisäkustannuksia ainoastaan 1 miljardin frangin verran ⁽¹⁾.

d) *Taloudellisen tilan paranemista koskeva lauseke ("osuuslauseke")*

Osuuslausekkeen ehtoja on sovellettu oikein päätöksen 95/547/EY tekemisestä alkaen. CL suoritti tämän lausekkeen nojalla maksuja kuitenkin ainoastaan 6 miljoonan frangin edestä vuonna 1995 ja 107 miljoonan frangin edestä vuonna 1996, joten nämä määrät ovat selvästi niitä 339 ja 505 miljoonan frangin määriä alempia, jotka alunperin arvioitiin näille vuosille pankin alunperin ennakoitua huonomman tuloksen vuoksi. Heinäkuussa 1997 esitetystä uudesta suunnitelmasta, joka perustui EPFR:n lainan täydelliseen neutraloimiseen ja omaisuususerien myyntiä koskeviin muihin oletuksiin, ennakoitiin pankin tuloksen paranevan vuodesta 2000 alkaen vuoden 1995 suunnitelmaan verrattuna, jolloin myös kyseisen lausekkeen nojalla suoritettavat maksut nousevat, jos lauseke säilytetään.

Taulukko 6

Osuuslausekkeen mukaisesti suoritettavat maksut

(miljoonaa Ranskan frangia)

	1995	1996	1997 P	1998 P	1999 P	2000 P
Vuonna 1997 tehty uudelleenarviointi	6	107	1 018	1 247	2 309	3 553
Vuonna 1995 laadittu suunnitelma	339	505	1 065	1 901	2 326	2 487
Erotus	(333)	(398)	(47)	(654)	(17)	+ 1 066

Lähde: CL:n vuosien 1995 ja 1997 liiketoimintasuunnitelmat

Kyseisen tilanteen paraneminen kompensoi ensimmäisten maksujen pienuuden, mikäli lauseke säilytetään. Komissiolle heinäkuussa 1997 toimitetusta suunnitelmasta (ks. jäljempänä) käy kuitenkin ilmi epäily lausekkeen säilyttämisestä tai sen korvaamisesta vaihtoehtoisella ratkaisulla.

e) *Osinkojen maksaminen osakkeenomistajana olevalle valtiolle*

Samoin kuin osuuslausekkeen tapauksessa se, että CL:n tulos on ollut ennakoitua huonompi, on johtanut siihen, että CL:n osakkeenomistajana olevalle valtiolle maksamat osingot ovat olleet pienempiä ja valtion hallussa olevien osakkeiden arvo on laskenut alunperin tehtyihin arvioihin verrattuna. Komissio huomauttaa arvioineensa päätöksessään 95/547/EY, että CL:n tulosten valtiolle kuuluvan osan arvo olisi nykyarvoltaan 10 miljardia frangia. Seuraavassa taulukossa esitetään CL:n nettotuloksia lausekkeen soveltamisen jälkeen koskevat alkuperäiset suunnitelmat ja uudet arviot.

⁽¹⁾ Kiireellisiin tukiin liittyvien yksityiskohtaisempien tietojen osalta komissio viittaa syyskuussa 1996 tekemänsä päätökseen, joka on julkaistu EYVL:ssä 24.12.1996.

Taulukko 7

CL-konsernin nettotulos lausekkeen mukaisten maksujen jälkeen

(miljoonaa Ranskan frangia)

	1995	1996	1997 P	1998 P	1999 P	2000 P
Vuonna 1997 tehty uudelleenarviointi	13	202	1 270	1 452	2 217	3 095
Vuonna 1995 laadittu suunnitelma	659	912	1 318	1 923	2 252	2 385
Erotus	(646)	(710)	(48)	(471)	(35)	+ 710

Lähde: CL:n vuosien 1995 ja 1997 liiketoimintasuunnitelmat

f) Myyntitulojen käyttö rakennuudistukseen

CL on ilmoittanut käyttäneensä myyntituloista saamansa 14,8 miljardia frangia kaikkien rakennuudistustoimenpiteiden rahoittamiseen 7,5 miljardilla frangilla ja loput käteisvaroihin tai velan jälleerahoittamiseen. On kuitenkin otettava huomioon, että CL on investoinut myös lähes 254 miljoonaa frangia ulkomaille. Nämä investoinnit ovat olleet pieniä ja vastaavat ainoastaan 1,7 prosenttia vuoden 1995 alusta alkaen saaduista myyntituloista.

g) Tukiin liittyvien lykkäämiskelpoisten maksamattomien verojen poistaminen

Komissio oli rakennuudistustukia koskevan järjestelyn periaatteiden mukaisesti velvoittanut Ranskan valtion poistamaan CL:ltä mahdollisuuden hyötyä tappioihinsa liittyvien maksamattomien verojen lykkäyksestä sen osuuden osalta, joka katettiin 4,9 miljardin frangin suuruisella pääoman korotuksella vuonna 1994. Lisäksi komissio oli kehottanut Ranskan viranomaisia poistamaan yksityistämisen yhteydessä CL:n muihin maksamattomiin veroihin liittyvän lykkäysmahdollisuuden, jos osuulausekkeesta luovutaan.

Ensimmäisen edellytyksen osalta CL on ilmoittanut katsoneensa, että se koskee ainoastaan vuoden 1994 tappioita, jotka vastaavat valtion ja Caisse des Dépôts et Consignationsin pääoman korotuksella rahoittamaa osuutta (3,75 miljardia frangia). Komissio huomauttaa arvioineensa päätöksessään 95/547/EY, että kaikkia CL:n osakkeenomistajien toimenpiteitä, mukaan lukien Thomson-konserni, jonka osakkeista suurin osa oli valtion hallussa ja jonka varat ovat tästä syystä valtion varoja EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan merkityksessä, olisi pidettävä valtiontukena. Näin ollen se vahvistaa, että tätä edellytystä sovelletaan yhteismäärältään 4,9 miljardin frangin suuruisen pääoman korotukseen, ja korostaa lisäksi tarvetta noudattaa toista edellytystä.

5. SELVITYS KOLMANSIEN OSAPUOLTEN HUOMAUTUKSISTA

5.1 Kolmansien osapuolten huomautukset

Komissio on saanut tämän menettelyn aikana huomautuksia Société Générale -pankilta (jäljempänä 'SG') 21 päivänä tammikuuta 1997 päivätyllä kirjeellä ja Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisilta 23 päivänä tammikuuta 1997 päivätyllä kirjeellä. Nämä huomautukset on toimitettu Ranskan viranomaisille, jotka ovat vastanneet niihin 10 ja 27 päivänä helmikuuta 1997 päivätyillä kirjeillä. Muiden kirjallisten huomautusten esittäjiä ovat olleet "British Bankers' Association" 19 päivänä toukokuuta 1997, "Nederlandse Vereniging van Banken" 2 päivänä heinäkuuta 1997 ja "Bundesverband deutscher Banken" 26 päivänä elokuuta 1997. Näitä huomautuksia ei voida kuitenkaan ottaa huomioon tässä menettelyssä, koska ne on toimitettu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä julkaistussa komission tiedonannossa ilmoitettujen vastausmääräaikaisten päättyttyä.

SG päätti antaa CL:lle myönnettävien kiireellisten tukien hyväksymisestä syyskuussa 1996 tehdyn komission päätöksen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi, samoin kuin se oli toiminut päätöksen 95/547/EY kanssa.

Tämän menettelyn kohteena olevien rakennemuutokseen myönnettävien lisätukien osalta SG katsoi, että tuen tavoitteena ei ole helpottaa tietyn toiminnan kehitystä perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti, joskin se myönsi, että jo pelkkä CL:n maksukyvyttömyyskriisin mahdollisuus oikeuttaa ja jopa velvoittaa valtion osakkeenomistajana ja rahamarkkinoiden vakauden valvojana toteuttamaan toimenpiteitä tämän suuren laitoksen talletusasiakkaiden ja velkojina toimivien muiden pankkien rauhoittamiseksi.

SG katsoo, että komission on velvoitettava Ranskan viranomaiset tarkastelemaan vaihtoehtoisia hallitun selvitystilän tai myynnin käsiteltäviä ratkaisuja. Niiden tarkasteleminen olisi perusteltua, varsinkin kun otetaan huomioon tuen uusiminen. SG:n pääperusteena on yhä se, että

ainoastaan edellä tarkoitettujen vaihtoehtoisten ratkaisujen perustamissopimuksen mukaisia, mutta se väittää lisäksi, että komission olisi korvattava kilpailijoille aiheutuneet vahingot velvoittamalla CL:ää luopumaan kaiken ulkomaisen liiketoimintansa lisäksi (myös Yhdysvalloissa ja Kaakkois-Aasiassa, missä se on kannattavinta) myös määrätystä Ranskassa harjoittamistaan toimista, joita ovat esimerkiksi (kollektiivisen tai yksityisen) omaisuudenhoito kolmansien osapuolten lukuun, kulutusluottolaitosten ja henkivakuutusyhtiöiden tytäryhtiöt tai vielä muutamat osat vähittäispankkiverkostosta. Samoin SG huomauttaa, että Ranskan viranomaisten ja komission CL:n suunnittelemaan henkilöstöleikkauksiin tarjoama tuki ei muodosta tälle laitokselle rahoitustukien myöntämisen velvoittavaa vastiketta, vaan pikemminkin ylimääräisen tukimuodon, sikäli kuin tämä tuki evättäisiin yksityisiltä pankeilta, jotka olisivat näin estyneet nostamasta kannattavuuttaan eurooppalaisten kilpailijoidensa tasolle.

Lopuksi SG kiinnittää komission huomion tulevaisuudessa tapahtuvan CL:n yksityistämisen edellytyksiin, erityisesti suunnitelmaan pankin vakavaraisuusasteen vahvistamisesta lähelle 6 prosenttia ensisijaisten omien varojen osalta (omien varojen ydinpääoman ilmaisun rajoitetussa merkityksessä) ennen yksityistämistä, mikä aiheuttaisi erittäin vakavaa kilpailun vääristymistä, ottaen huomioon luokituslaitosten antamien luokitusten vaikutukset ja verrattuna SG:n yksityistämiseen vuonna 1987, jolloin sen vakavaraisuusaste oli vain 3 prosenttia, jonka se on pystynyt nostamaan 6 prosenttiin vasta 10 vuotta myöhemmin.

Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset tukevat komission tekemää perinpohjaista tutkimusta ja huomauttavat, että tuen uusiminen voi luoda odotuksia tulevasta, pankin hallintoon liittyvistä tuista, millä voi olla kilpailua vääristävä vaikutus. Kyseiset viranomaiset korostavat tarvetta CL:n todellisiin ja merkittäviin vastikkeisiin, jotka liittyvät kaikkiin sellaisiin pankin toimintoihin, jotka eivät ole ehdottoman välttämättömiä perustoiminnan elinkelpoisuuden kannalta. Tästä syystä viranomaiset ehdottavat, että tulevaisuudessa toteutettavia tukia vähennettäisiin asteittain ja että tukien hyväksyminen edellyttäisi rakennemuutostoimenpiteiden toteuttamista ja vastikkeiden tarjoamista.

5.2 Ranskan viranomaisten ja Crédit Lyonnais'n esittämät huomautukset

CL:n pääjohtaja ilmoitti komissiolle 6 päivänä joulukuuta 1996 päivätyssä kirjeessään tiedottaneensa hallitukselle tilikaudeksi 1996 odotettavissa olevasta tilanteesta hyvin

aikaisin samana vuonna ja uudestaan heinäkuussa sekä maininneensa pikaisen päätöksen tarpeesta. Lisäksi hän kieltäytyi hyväksymästä CL:n Ranskan ulkopuolisen liiketoiminnan vähentämisen määräpäivää väittäen, että ministeri Madelinin 18 päivänä heinäkuuta 1995 päivätyssä kirjeessä, joka toimitettiin CL:lle vasta useita kuukausia sen komissioon lähettämisen jälkeen, ei määritelty millään tavoin noudatettavaa määräpäivää ja että pankin rakenneuudistus aloitettiin vuoden 1993 lopulla.

Ranskan viranomaiset ovat esittäneet huomautuksia komission niille toimittamaan SG:n kirjeeseen korostaen kantaneensa täysin sekä osakkeenomistajan että valvojan vastuunsa, jotka SG asetti niille kiireellisten tukien tiedoksiannon yhteydessä. Ne eivät hyväksyneet SG:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten analyysiä kiireellisten tukien kilpailua vääristävästä luonteesta ja vastikkeiden tarpeesta väittäen, että CL:n toimintaa olisi vähennetty merkittävästi vuoden 1995 suunnitelmassa ja että uudessa rakenneuudistussuunnitelmassa määrättäisiin tiettyihin ydintoimintoihin keskittymisestä. Viranomaiset korostivat kuitenkin tarvetta rakenneuudistustukiin, jotka voitaisiin toteuttaa muun muassa neutraloimalla CL:n EPFR:lle myöntämä laina, mutta myös vahvistamalla mahdollisesti pankin pääomarakennetta summalla, joka on tarpeen pankin elinkelpoisuuden varmistamiseksi ja oikeassa suhteessa CL:n rahoitustarpeisiin pikaisen yksityistämisen kannalta. Lisäksi viranomaiset vakuuttivat, että ne ottavat CL:lle myönnettävän rahoitustuen menettelyjä tarkastellessaan huomioon tarpeen jaksottaa valtion avustukset sen mukaan, miten CL on noudattanut strategisessa suunnitelmassaan esitettyjä tavoitteita.

5.3 Komission huomioidut esitetyistä huomautuksista

Tämän päätöksen seuraavissa jaksoissa tarkastellaan kolmansien osapuolten esittämiä huomautuksia.

Komissio tekee seuraavat huomioidut CL:n esittämistä huomautuksista. Mitä tulee päivämäärään, jolloin CL tiedotti Ranskan viranomaisille pankin taloudellisen tilanteen huonontumisesta ja valtiontukien tarpeesta, komissio voi vain pahoitella niiden Ranskan viranomaisten menettelyä, jotka salasivat pankin todellisen tilanteen huolimatta velvoitteestaan esittää komissiolle säännöllisin aikavälein kertomuksia komission heinäkuussa 1997 hyväksymän suunnitelman toteuttamisen edistymisestä. Vaikka tämä ei millään lailla poista komission syyskuussa 1996 hyväksymien tukien tarvetta erityisesti sen vuoksi, että komissio ei voinut jättää kokonaan huomiotta tukien myöntämättä jättämisestä CL:lle aiheutuvien vakavien seurausten uhkaa, on selvää, että Ranskan viranomaisten olisi pitänyt tiedottaa kyseisistä tuista hyvin paljon aiemmin.

Komissio ei voi oikeudellisesta näkökulmasta katsottuna hyväksyä CL:n ulkomaisen liiketoiminnan vähentämisen arviointia koskevaksi määräpäiväksi Crédit Lyonnais'n esittämää 1 päivää tammikuuta 1994. Olisi muistettava, että Ranskan viranomaiset eivät olleet ilmoittaneet vuonna 1994 komissiolle CL:n hyväksi tehdystä ensimmäisestä valtion tuki toimesta ja että rakenneuudistus suunnitelma esitettiin komissiolle tämän sitä pyydettyä vasta vuonna 1995, jolloin uusi tukisuunnitelma oli jo otettu käyttöön. Se seikka, että ministeri Madelinin 18 päivänä heinäkuuta 1995 päivättyssä kirjeessä esittämät ehdot annettiin virallisesti CL:n tiedoksi myöhässä, ei myöskään ole syy, jota voitaisiin käyttää komissiota vastaan. Olisi myös huomattava, että asianmukaisin oikeudellinen perusta sen päivämäärän määrittämiseksi, jona kyseisen velvoitteen on oltava täytetty, on yhä ministerin Madelinin 18 päivänä heinäkuuta 1995 päivätty kirje, jonka ilmaisu "vuoden 1998 loppuun mennessä" on yksiselitteinen.

Tästä syystä komissio nojautuu CL:n ulkomaisen liiketoiminnan supistamisen arvioinnissa eri maantieteellisten alueiden osuuteen pankin kaikista omaisuseristä 31 päivänä joulukuuta 1994, sellaisena kuin se esitetään Crédit Lyonnais'n vuosikertomuksessa, sillä vuoden 1994 lopun tase on näissä oloissa ainoa ja viimeinen objektiivinen julkinen peruste, joka voidaan ottaa huomioon.

6. RANSKAN VIRANOMAISTEN HEINÄKUUSSA 1997 KOMISSIOLLE TOIMITTAMA RAKENNEUUDISTUSSUUNNITELMA

6.1 Suunnitelman pääkohdat

Komissiolle heinäkuussa 1997 toimitetun suunnitelman tavoitteena oli valmistautuminen Crédit Lyonnais'n omistuspohjan asteittaiseen laajentamiseen, jonka peruseriaatteen Ranska oli määritellyt jo edellisen, komission vuonna 1995 hyväksymän rakenneuudistus suunnitelman yhteydessä. Vuoden 1997 suunnitelma perustui bruttokansantuotteen 2,3 prosentin keskimääräiselle kasvulle Ranskassa ja noin 2 prosentin vuotuisen inflaatioon. Strategiassa keskitytään kahteen pääasialliseen toimintaan: pankkipal-

veluiden tarjoamiseen yksityisasiakkaille, ammatinharjoittajille ja pk-yrityksille Ranskassa sekä suuryritysten ja yhteisöjen asiakkaille suunnatun tukkupankkitoiminnan harjoittamiseen maailman keskeisillä talousalueilla, mukaan lukien Ranska ja Eurooppa. Kyseiset toimintalat perustuvat CL:n asiantuntemukseen rahamarkkinatoiminnan, uusien rahoituspalveluiden ja kolmansille tarjottavien omaisuudenhoitopalveluiden aloilla, joilla CL aikoo toimia myös jatkossa.

Suunnitelma rakentuu lisäksi seuraavien lähtökohtien varaan:

- Crédit Lyonnais'n EPFR:lle myöntämän lainan siirrosta aiheutuvien nettokustannusten neutraloiminen
- luopuminen suuresta osasta Euroopassa harjoitettavaa vähittäispankkitoimintaa
- myyntituoton liittäminen CL:n kassavaroihin.

Ranskan viranomaisten esittämässä strategiassa otettiin lähtökohdaksi talouden kasvuvauhdin säilyminen suurin piirtein ennallaan ja keskityttiin etenkin Crédit Lyonnais'n elinkelpoisuuden palauttamiseen. Pankkitoiminnan nettotuoton kasvun odotettiin pysähtyvän nimellisesti konsernitason (ottaen huomioon myyntijärjestelyt) verrattuna vuoden 1996 tasoon ja yleiskulujen ennustettiin laskevan lähes 4 miljardia Ranskan frangia, jolloin pankin käyttökerroin (yleiskulujen osuus nettotuotosta) laskisi vuoden 1996 79 prosentista noin 70 prosenttiin vuoteen 2000 mennessä. Kyseinen taso vastaa suunnilleen Crédit Lyonnais'n tärkeimpien ranskalaisten kilpailijoiden Société Générale ja BNP:n käyttökerrointa. Suunnitelman mukaan pankkitoiminnan nettotuotto paranisi kuitenkin käytännössä siten, että vuonna 1997 tapahtuvaksi ennustettu jyrkkä lasku (7 prosenttia arvon mukaan mitattuna ja 9 prosenttia määrällisesti mitattuna) tasaantuisi vuoden 1998 aikana ja kääntyisi sittemmin nousuun vuosina 1998 ja 1999. Nettotuoton odotetaan kasvavan merkittävästi Ranskassa harjoitettavan pankkitoiminnan osalta vuodesta 1998 lähtien, mutta Euroopan pankkiverkostoa koskevat myyntijärjestelyt aiheuttavat todennäköisesti jakson lopulla eroja kasvuvauhdissa koko konsernin tasolla.

Taulukko 8

(miljoonaa Ranskan frangia)

	1996	1997	1998	1999	2000
Pankkitoiminnan nettotuotto	44 509	41 404	[...]	[...]	[...]
Yleiskulut ja poistot	35 049	33 059	[...]	[...]	[...]
Käyttökerroin	79 %	80 %	77 %	74 %	70 %
Henkilöstö	56 748	50 773	[...]	[...]	[...]
Nettotulos (ennen osuuslauseketta)	1 593	3 377	3 608	5 468	7 640
Osuuslauseke	107	1 018	[...]	[...]	[...]
Oman pääoman tuotto					
— ennen osuuslauseketta	3,9 %	7,9 %	[...]	[...]	[...]
"Ensisijaiset" omat varat	40 626	42 565	[...]	[...]	[...]
"Ensisijaisten" omien varojen osuus	4,56	4,93	4,91	5,07	5,39

Lähde: Ranskan viranomaisten komissiolle toimittama suunnitelma.

Riskienhallinnan paraneminen merkitsee pankin varausasteen⁽¹²⁾ alenemista 0,78 prosentista 0,55 prosenttiin, minkä odotetaan edistävän huomattavasti pankin tuloskehitystä tarkastelujakson aikana. Crédit Lyonnais pyrkii parantamaan kannattavuuttaan pääasiassa kahden toimenpiteen avulla:

i) *Ranskan pankkiverkoston käyttökustannusten huomattava alentaminen*

Kansallisten viitemarkkinoiden olemassaolosta on merkittävää etua Crédit Lyonnais'n kaltaiselle pankille, jonka toimintakenttä kattaa koko maailman. Crédit Lyonnais'n kotimaan markkinoiden on taattava suhteellisen vakaa määrä liiketoimintaa. Crédit Lyonnais'n kannalta onkin erittäin tärkeää kuulua Ranskan markkinoiden menestyksekkäimpiin yksiköihin sellaisella kannattavuudella, mikä vahvistaa sen asemaa Ranskan pankkimarkkinoiden tukipylväänä ja strategisena johtajana. Tavoitteena onkin oikaista suunnitelman voimassaoloaikana se, että Crédit Lyonnais'n ei kykene saamaan riittäviä katteita Ranskan pankkimarkkinoilla. Crédit Lyonnais'n odotetaan tulevaisuudessa saavan jälleen huomattavan katteen kansallisilta markkinoilta, erityisesti vähittäispankkitoiminnasta, ja hankkivan siitä suurimman osan kassatuloistaan.

Taulukko 9

Ranskan pankkiverkoston toimintaedellytysten parantaminen

(miljardia Ranskan frangia)

	1996	1997	1998	1999	2000	Muutos 1996-2000
Pankkitoiminnan nettotuotto	22,4	21,5	[...]	[...]	[...]	[...]
Henkilöstökulut	7,8	7,5	[...]	[...]	[...]	[...]
CL SA:n henkilöstö (Ranskassa)	34 339	32 454	[...]	[...]	[...]	[...]

Lähde: Ranskan viranomaiset

Suunnitelmaan sisältyy useita toimenpidekokonaisuuksia, joiden tarkoituksena on parantaa CL:n toimintaedellytyksiä Ranskan markkinoilla. Päätöksenteon uudistamista edistävän hankkeen (hankkeista käytetään nimitystä "haaste") tavoitteena on CL:n liiketoiminnan rakenteiden ja tietojenkäsittelyjärjestelmän perinpohjainen uudistaminen. Pk-yrityksille suunnattuun luotonantoon liittyvien riskien arvioimiseksi otetaan käyttöön uusia välineitä. Kulutusluottoalan asiantuntijan Cetelemin kanssa tehdyllä sopimuksella pyritään lujittamaan CL:n asemaa kulutusluottomarkkinoilla, joita ovat tähän mennessä hallinneet erikoistuneet rahoituslaitokset. Lisäksi CL aikoo ottaa käyttöön puhelinpankkipalvelun, joka helpottaa yksityisasiakkaiden tarkempaa seurantaa.

Ranskan viranomaisten toimittamaan suunnitelmaan sisältyy merkittävänä osana henkilöstösuunnitelma. Tavoitteena on vähentää henkilöstöä vuoden 1996 puolivälissä alkaneen kolmannen henkilöstösuunnitelman yhteydessä ja vuoden 1998 loppuun mennessä 5 000 työntekijällä. Suurin osa vähennyksistä kohdistuu suurkaupungeissa sijaitseviin CL:n toimipisteisiin. Henkilöstöä vähennetään sekä konttoreissa (3 140 työntekijää) että CL:n toiminnallisissa yksiköissä (1 860 työntekijää). Komissiolle toimitetun suunnitelman mukaan tarkoituksena ei ollut vähentää merkittävästi CL:n liiketoimintaa vaan tärkeimpänä tavoitteena oli kustannusten alentaminen ja käyttökertoimen parantaminen.

Taulukko 10

Henkilöstösuunnitelmat

	Henkilöstön vähennys
Suunnitelma 1 30.3.1994-30.3.1995	1 124
Suunnitelma 2 30.3.1995-30.6.1996	2 398
Suunnitelma 3 30.6.1996-31.12.1998	[...]
Lisävähennykset 1999-2000	[...]

Lähde: Ranskan viranomaiset

⁽¹²⁾ Laskettu varausten osuutena painotetuista saatavista.

Vuoden 1998 jälkeen henkilöstöä on tarkoitus vähentää vielä vuosina 1999-2000 [...] työntekijällä, joista [...] konttoriverkostosta ja [...] CL:n toiminnallisista yksiköistä. Verrattuna vuoden 1996 lopun tilanteeseen CL:n henkilöstöä Ranskassa olisi näin ollen vähennetty kaiken kaikkiaan [...] prosenttia (ja koko konsernin tasolla [...] prosenttia ottaen huomioon tytäryhtiöitä koskevat myyntijärjestelyt). Ranskan konttoriverkoston henkilöstökuluja voidaan näiden vähennysten ansiosta supistaa noin 9 prosenttia henkilöstösuunnitelman kattaman jakson aikana, mikä edistää huomattavasti kustannussäästöjä ja CL:n kannattavuuden palauttamista.

Taulukko 11

Henkilöstömäärän muutokset Ranskassa

Henkilöstö	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	Muutos
Ranska (DCAF)	25 520	[...]	[...]	[...]	[...]
Muut	6 934	[...]	[...]	[...]	[...]
Yht.	32 454	[...]	[...]	[...]	[...]

Lähde: Ranskan viranomaiset

Suunnitelman mukaan CL:n Ranskan toimipisteverkosta järjeistetään sulkemalla vuosina 1998-1999 243 tappiollista konttoria (yksityisasiakkaille tarkoitettuja konttoreita oli vuonna 1996 yhteensä 1 954) ja uusimalla yrityksille ja ammatinharjoittajille tarkoitettua toimipisteverkosta (taulukko 12). Emoyhtiön Ranskan toimipisteiden määrää on tarkoitus vähentää vuosina 1996–2000 2 100:sta 1 750:een, mikä merkitsee lähes 17 prosentin vähennystä. CL:n komission neuvonantajapankille toimittamista tiedoista ilmenee kuitenkin, että CL:n toimipisteiden kokonaismäärä Ranskassa laskisi vuoden 1996 2 298 konttorista 2 146:een vuoden 2000 loppuun mennessä, mikä merkitsisi vain 6,6 prosentin vähennystä. Komissiolle heinäkuussa annettujen tietojen ja CL:n toimittamien tietojen välinen ristiriita johtuu ilmeisesti sitoumusten erilaisista soveltamisalasta, sillä CL:n antamien tietojen mukaan vähennykset koskevat CL:n kaikkia toimipisteitä Ranskassa tekemättä eroa emoyhtiön ja tytäryhtiöiden välillä.

Näiden toimenpiteiden tavoitteena on parantaa CL:n Ranskan konttoriverkoston kannattavuutta. CL:n tavoitteena on nostaa DCAF:n nettotulos 1 miljardista Ranskan frangista 4,3 miljardiin frangiin vuoteen 2000 mennessä. Jos tämä tavoite saavutetaan, CL on onnistunut, paitsi palauttamaan Ranskan toimipisteiden liikevaihtoon suhteutetun osuuden konsernin kokonaistuloksesta entiselle tasolle, tekemään Ranskan yksiköstä yhden konsernin kannattavimmista yksiköistä.

Taulukko 12

Konttoriverkoston kehittyminen Ranskassa

Toimipisteet	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Viranomaisten heinäkuussa 1997 toimittama suunnitelma			2 100				1 750
Muutosprosentti vuodesta 1996							–16,7 %
Crédit Lyonnais'n antamat tiedot	2 475	2 385	2 298	2 248	2 146	2 146	2 146
Muutosprosentti vuodesta 1996							–6,6 %
Jakauma							
Yksityisasiakkaat	2 063	2 010	1 954	1 924	1 899	1 899	1 899
Ammatinharj.	215	215	201	181	136	136	136
Yritykset	197	160	143	143	111	111	111

Lähde: Ranskan viranomaiset ja CL:n komission neuvonantajapankille toimittamat tiedot

CL:n laatimasta herkkyyksianalyysistä ilmeni, että jos kulu-
tuoluotot kasvaisivat kaksi kertaa oletettua vauhtia hitaam-
min, jolloin uusien hankkeiden osuus CL:n nettotuoton
rahoittamisesta (DCAF:n osalta) jäisi kaksi kertaa arvioitua
pienemmäksi ja rahoitusaste alenisi ennakoitua heikom-
min, Ranskan verkoston osuus konsernin kokonaistulok-
sesta puolittuisi mutta pysyisi kuitenkin positiivisena.

ii) *EPFR:lle myönnetyn lainan neutraloiminen*

Yksi CL:n vuoden 1995 pelastussuunnitelmaan sisälty-
neistä toimenpiteistä oli muun muassa purkujärjestelyn
rahoittaminen CL:n myöntämällä 145 miljardin Ranskan
frangin lainalla, josta perittäisiin markkinakorkoa edulli-
sempaa korkoa. Valtio, joka joutuu EPFR:n kautta viime
kädessä vastaamaan CDR:n tappioista, voi tämän edullisen
lainan kautta keventää CL:n omaisuuserien siirrosta sille
aiheutuvia kustannuksia.

Kuten edellä todettiin, tavoitteena oli, että CL:n EPFR:lle
myöntämän lainan korko olisi vuonna 1995 7 prosenttia
ja vuodesta 1996 lähtien 85 prosenttia markkinakorosta
(lyhytaikainen rahamarkkinakorko). Valtio pitää tätä laina-
järjestelyä edullisena: EPFR:n voidaan arvioida saavan
järjestelystä vuosittain hyödyn, jonka arvo voidaan laskea
CL:n lainasta perittävän lyhyen koron ja sen pitkän koron
välisen erotuksen perusteella, jonka se olisi ilman CL:itä
saatua lainaa joutunut rahoittamaan itse. Hyödyn arvo on
tällä hetkellä vuosittain noin 2,5-3 prosenttiyksikköä
lainan korosta. Lainojensa kokonaismäärän perusteella
tästä valtion käyttöönotettavan järjestelmän mukaisesta
korosta EPFR:n saaman hyödyn arvo oli vuonna 1997
noin 2,8-3,3 miljardia Ranskan frangia. CL:lle tämä laina,
joka rahoitettiin osittain korkeammalla korolla otetulla
velalla ja joka otettiin jo ennen vuoden 1995 purkujärjes-
telyä, aiheuttaa sitä vastoin rasitetta, ja sen negatiivinen
vaikutus CL:n tulokseen voidaan arvioida lainan rahoitta-
miseksi otetusta velasta maksettavan koron ja EPFR:lle
myönnetystä lainasta perittävän koron välisen erotuksen
perusteella. Koska CL maksaa suurimmasta osasta lainaa
varten ottamastaan velasta kiinteää korkoa, korkojen lasku
kasvattaa lainan siirrosta aiheutuvia nettokustannuksia
EPFR:lle myönnetyn lainan koron määräytymisperusteen
vuoksi.

CL on ilmoittanut ottaneensa syyskuun 1995 ja loppu-
vuoden 1996 välisenä aikana käyttöön suojautumisväli-
neitä, joilla pyrittiin kattamaan osittain EPFR:n lainaa
varten otetusta velasta aiheutuva korkoriski. Näiden
swap-järjestelyiden avulla lainan siirtokustannuksia voitiin
vuosina 1995-1996 alentaa noin 670 miljoonalla Ranskan
frangilla (mikä summa kattaa vain pienen osan korkoris-
kistä, kuten voidaan todeta sittemmin toteutettuun neutra-
lointiin sisällytettyjen määrien perusteella), minkä CL otti
huomioon laskiessaan (EPFR:n lainaan liittyvästä) kiireel-
lisestä tuesta vuonna 1996 aiheutuneita korkokustan-
nuksia (korko oli 5,84 prosenttia). Ottaen huomioon nämä
seikat ja sen, että riskit katettiin vuonna 1995 käyttöön-

otetulla järjestelyllä vain osittain, näyttää kuitenkin siltä,
että CL oletti selviytyvänsä pienemmillä korkokustannuk-
silla. Purkujärjestelyihin tarkoitettua lainasta CL:lle
aiheutuneiden tappioiden huomattava määrä voidaan
ainakin osittain kirjata sen omaksi syyksi sen ottaman
korkoriskin suuruuden perusteella. Ranskan viranomaiset
teettivät vuoden 1997 loppupuolella eräällä riippumatto-
malla konsulttitoimistolla EPFR:n lainajärjestelyjä
koskevan tutkimuksen, jonka tuloksia ei ole toimitettu
komissiolle.

Komission tiedossa ei ole, että CL olisi enää vuoden 1996
lopun jälkeen turvautunut EPFR:n lainaan liittyvän korko-
riskin suojautumisjärjestelyihin, jotka ovat kaiken lisäksi
vanhentuneita, sillä korot ovat laskeneet 2 prosenttiyks-
ikköä päätöksen 95/547/EY aikaiselta tasolta.

Ilmoittaessaan syyskuussa 1996 kiireellisestä tuesta
Ranskan viranomaiset pyysivät CL:n EPFR:lle myöntämän
lainan vaikutusten neutraloimista kokonaisuudessaan
vuoteen 2014 saakka ja nostivat lainan korkoa 85 prosen-
tista lyhytaikaisesta markkinakorosta tasolle, joka vastasi
CL:lle aiheutuvia kustannuksia (komission neuvonantaja-
pankki havaitsi sittemmin koron vaihtelevan siten, että se
oli jakson alussa markkinakorko + 2,5 prosenttiyksikköä
ja jakson lopussa markkinakorko + 0,2 prosenttiyksikköä).
Viranomaiset vahvistivat kyseisen pyynnön komissiolle
heinäkuussa 1997 esittämässään suunnitelmassa. Ranskan
viranomaisten mukaan tällä toimenpiteellä voitaisiin
pyyhkiä pois menneet tapahtumat ja vuosien 1993-1995
kriisiin johtaneen laajentumisstrategian rahoitusseuraukset
eivät enää rasittaisi CL:ää.

Komission mielestä on kyse ”ylineutraloimisesta”, sillä
ehdotetun korotuksen jälkeen korko ylittäisi markkina-
koron ja korvaisi siten aiemmat virheet CL:n EPFR:lle
myöntämän lainan korkoriskien kattamisessa. Tämän
vuosina 1997-2014 maksettavan tukiosan määräksi
voidaan CL:n komission neuvonantajapankille toimitta-
mien lainan takaisinmaksu- suunnitelman ja korkoeroa
(EPFR:n lainasta perittävän koron ja jällelrahoituslainan
korkojen painotetun keskiarvon välinen erotus) koskevien
tietojen perusteella arvioida 20,2 miljardia Ranskan
frangia (laskemalla tulevien kassavirtojen nykyarvo nykyi-
sellä markkinakorolla, jolla on määritetty korkoero tässä
suunnitelmassa eli 3,19 prosenttia). On huomattava, että
CL ja Ranskan viranomaiset päätyvät pitkäaikaisten
diskonttokorkojen perusteella erilaisiin arvioihin neutra-
loimiseen liittyvän tuen nykyarvosta, sillä viranomaiset
arvioivat tuen arvon samaa menetelmää mutta erilaisia
diskonttokorkoja käyttäen noin 17,2 miljardiksi Ranskan
frangiksi (vuosina 1997-2014), jonka komission neuvonan-
tajapankki on vahvistanut oikeaksi. On lisäksi huomattava,
että jos tällaisten laskelmien taustalla yleensä olevia
oletuksia, muun muassa CL:n EPFR:lle myöntämän lainan
takaisinmaksuaikataulua, muutettaisiin huomattavasti,
neutraloimiseen liittyvää tukea koskevat laskelmat eivät
enää pitäisi paikkansa ja niitä olisi siten tarkistettava

uusien lähtökohtien perusteella. Komission tähän mennessä saamien tietojen mukaan asiassa ei ole tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät asian arvioimista uudelleen, ja komissio toteaa näin ollen, että Ranskan viranomaiset ovat pitäneet kiinni vastaavien taustaotetusten perusteella laatimistaan arviosta.

CL toteutti komission neuvonantajapankin pyynnöstä herkkyystutkimuksen CL:n EPFR:lle myöntämän lainan koron nousuun liittyvästä neutralointiarvosta. Tutkimus osoitti, että jos muut seikat pysyvät muuttomattomina ja lyhytaikaiset korot nousevat yhden prosentin (ja pitkät korot 0,5 prosenttia) lainan neutralointikustannukset eroavat 500 miljoonalla Ranskan frangilla CL:n laskelmien mukaisista 17,2 miljardista frangista. Komissio päätelee tämän perusteella ja ottaen huomioon sen, että markkinakorot ovat nousseet vuoden 1997 puolivälin ja tämän päätöksen tekemisen ajankohdan välillä noin 0,3 prosenttia, että sovittuja edellytyksiä, joiden perusteella se oli arvioinut lainan neutralointikustannuksiksi vuoden

1997 lopulla 20,2 miljardia Ranskan frangia, on vielä tarkistettava.

Ranskan viranomaiset ehdottivat 31 päivänä maaliskuuta 1998 päivätyssä kirjeessään järjestelyn muuttamista siten, että laina neutraloitaisiin kokonaisuudessaan vuoteen 2000 saakka (kuten jo viranomaisten edellisessä ilmoituksessa ehdotettiin) ja vuosiksi 2001-2014 lyhyiden korkojen mukaan (joita viranomaiset eivät määrittele tarkemmin, mutta viittaavat luultavasti PIBOR-korkoihin, jotka liikkuvat markkinatilanteesta riippuen markkinakoron ja markkinakoron +0,2 % välillä). Komissio on laatinut arvon Ranskan viranomaisten uuden ehdotuksen taloudellisista vaikutuksista. Ero aiempaan ehdotukseen on vähäinen, sillä se on (31.12.1997 arvon mukaan) 2,3 miljardia Ranskan frangia, ja tuki alenee 0,2 miljardista 17,9 miljardiin Ranskan frangiin. Eron pienuus selittyy sillä, että EPFR:n lainasta aiheutuu CL:lle siirtokustannuksia markkinakoron ylittävältä osalta pääasiassa vuosina 1997-2001.

Taulukko 13

Neutraloimisen taloudelliset vaikutukset

(miljardia Ranskan frangia)

	1997 suunn.	1997 toteut.	1998	1999	2000
Neutraloimisen taloudelliset vaikutukset	3,3		3,0	2,7	2,4
Nettotulos (ennen lauseketta)					
— ilman neutralointia	0,1	-1,4 ⁽¹⁾	0,5	1,8	4,6
— neutraloinnin jälkeen	3,4	1,9	3,5	4,5	7,0

Huom: Taulukko on laadittu Ranskan viranomaisten maaliskuussa 1998 komissiolle toimittamien tietojen perusteella. Tiedot on koottu heinäkuun 1997 suunnitelmasta, jonka tietoja on kuitenkin ajantasaistettu joitakin osin.

⁽¹⁾ arvio.

Ranskan viranomaiset totesivat ehdotuksensa tueksi, että EPFR:n lainan siirtokustannusten neutraloimatta jättäminen voisi aiheuttaa kielteisiä reaktioita CL:n asiakkaisissa ja kumppaneissa ja lisäksi luokituslaitokset voisivat heikentää sen luokitusta, mikä vaarantaisi CL:n elinkelpoisuuden. Ranskan viranomaiset perustelivat komissiolle kyseistä toimenpidettä myös sillä, että sen odotetaan helpottavan CL:n omistusohjan laajentamista.

Suunnitelmassa, jonka Ranskan viranomaiset toimittivat komissiolle heinäkuussa 1997, esiteltiin myös vaihtoehtoinen toimintamalli: sen sijaan, että EPFR:n lainan siirtokustannukset neutraloitaisiin vuosittain, CL:lle maksettaisiin ennakkorvauksia ja lisäksi se saisi välirahan, joka vastaisi EPFR:n lainaa varten otetuista veloista⁽¹³⁾ niiden kuoletuksien saakka aiheutuvien kustannusten ja lyhytaikaisten velkojen jälleenerahoitus kustannusten välisen erotuksen nykyarvoa. Komission ja

⁽¹³⁾ Velat, joita ei ole siirretty edellä mainittuun purkujärjestelyyn.

Ranskan viranomaisten sittemmin käymissä keskusteluissa viranomaiset eivät kuitenkaan ilmoitaneet aikovansa valita tätä vaihtoehtoa. Kuten edellä todettiin, valtio saa tästä järjestelystä suhteellista hyötyä rahoittaessaan koko laina-ajan (mahdollisesti vuoteen 2014) pitkäaikaisen rahoitusinstrumenttien käytön (EPFR:n toteuttama osakkuuslainan siirto CDR:lle) matalalla eli lyhytaikaisella korolla hankituin varoin. Ongelman ratkaiseminen neutraloimalla on EPFR:n kannalta taloudellisesti vähemmän rasittava vaihtoehto kuin pitkäaikaisella velalla rahoitetun lainan takaisinmaksu. Ottaen huomioon suunnitelmat lainan perustana olevien CL:n velkojen asteittaisesta uudelleenjärjestelystä lainan koron odotetaan neutraloimisen jälkeen laskevan asteittain PIBOR-koron tasolle vuoteen 2004 tai 2005 mennessä. Koska lainajärjestelyn viitekorkona on edelleen markkinakorko, valtio voisi vastata edelleen purkujärjestelyn kustannusten siirrosta lyhyttä korkoa lähellä olevalla korolla, vaikkakin heikommin ehdoin.

6.2 Ranskan viranomaiset ehdottamat toimenpiteet vastikkeena CL:lle myönnettyille tuille

Sen lisäksi, että viranomaiset ovat ilmoittaneet aikovansa saneerata Ranskan konttoriverkoston rakenteen sulkemalla konttoreita vastikkeena CL:n saamille tuille, heinäkuussa 1997 annetussa suunnitelmassa kaavaillaan luopumista suurimmasta osasta vähittäispankkitoiminnasta Euroopassa, muun muassa CL:n suurimman tytäryhtiön Bank für Gemeinwirtschaftin (Saksa, jäljempänä 'BfG', josta CL omistaa yhden osakkeen yli 50 prosenttia) myymistä. Myynnin kielteisiä vaikutuksia ja esimerkiksi vuodeksi 2000 suunniteltua luopumista BfG:stä aiotaan suunnitelman mukaan tasapainottaa tilivuosina 1998 ja 1999 huomattavilla varauksilla (4,4 miljardia Ranskan frangia). Suunnitelmassa todetaan kuitenkin, että BfG:n myyntiajankohtaa voidaan muuttaa. Ranskan viranomaiset ovat lisäksi ehdottaneet, että vuonna 1995 esitettyä vaatimusta ensimmäistä tukisuunnitelmaa koskevista vastikkeista (vaatimuksen mukaan CL:n on myytävä 50 prosenttia omaisuuseristään Euroopassa 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä) lievennettäisiin sen välttämiseksi, että CL joutuisi kääntymään pääosakkaansa puoleen saadakseen korvatuksi myytäviin omaisuuseriin liittyvien omien varojen menettämisen. Nämä strategiset myyntijärjestelyt porrastetaan todennäköisesti vuoteen 2000 saakka, sillä myyntipäätökset tehdään rahoitustilanteen mukaan.

Taulukko 14

Ranskan viranomaisten ehdottamien strategisten myyntijärjestelyiden vaikutukset

Ranskan ulkopuolella sijaitsevia toimipisteitä koskevat uudelleenjärjestelyt

		1996	1997	1998	1999	2000	Muutos 1996-2000
Pankkitoiminnan nettotuotto (miljardia frangia)	DCAE	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCAI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCMC	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Henkilöstö	DCAE	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCAI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCMC	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Toimipisteiden määrä	Eurooppa	728				270	-62,9 %
	Muu maailma	292				250	-14,4 %
	Yhteensä	1 020				520	-49,0 %

DCAE: Euroopan liiketoiminta

DCAI: Kansainväliset

DCMC: Pääomamarkkinat

Läbde: Crédit Lyonnais

Ranskan viranomaiset ovat todenneet, että päättäessään myydä tytäryhtiönsä ennen euron käyttöönottoa CL luopui niistä mahdollisuuksista, joita yhä tiiviimmin yhdentyvät yksityisasiakkaiden pankkimarkkinat tarjoavat, ja että kyse oli näin ollen erittäin merkittävästä toimenpiteestä, joka vapautti osia näistä markkinoista CL:n kilpailijoille Euroopassa.

CL:n vetäytyessä vähittäispankkitoiminnasta Euroopassa sen strategiana Ranskan ulkopuolella oli keskittää voimavaroja jälleen suuryrityksille suunnattuun luotonantoon, organisoituun rahoitustoimintaan ja projektirahoitukseen, pääomamarkkinoihin, omaisuudenhoitopalveluihin, kassanhallintaan, yksityishenkilöiden varainhoitoon ja kansainväliseen kauppaan. Nämä palvelut järjestettiin ”maailmanlaajuisiksi palvelulinjoiksi”, joiden avulla voitiin parantaa palvelua asiakkaiden kansainvälisessä toiminnassa. Toiminnan keskittäminen merkitsi CL:n luopumista yleispankkitoiminnasta Ranskan ulkopuolella.

7. ARVIO LISÄTUISTA SUHTEESSA KOMISSION VUONNA 1995 HYVÄKSYMIIN TUKIIN

7.1 Epävarmuus tukien kokonaismäärästä

Komissio asetti vuonna 1995 hyväksymiensä tukien enimmäismääräksi 45 miljardia Ranskan frangia, ja sen arvioiminen, ovatko lisätuet yhteensopivia perustamissopimuksen kanssa, edellyttääkin niiden määrän arvioimista. Vuonna 1995 hyväksytyjen 45 miljardin frangin tukien lisäksi komissio hyväksyi syyskuussa 1996 noin 4 miljardin frangin kiireelliset tuet.

CL:lle myönnettyjen tukien kokonaismäärään on laskettu mukaan seuraavat valtion vastuulla olevat kustannustekijät:

- CL:n pääoman korottaminen vuonna 1994 (4,9 miljardia Ranskan frangia), jota Ranskan viranomaiset olivat komissiolle heinäkuussa 1997 toimitetussa suunnitelmassa ilmoittaneet täydentävänsä mahdollisesti toisella korotuksella, jonka määrää ei määritelty tarkemmin
- CDR:n toteutuneet tappiot, jotka EPFR on ottanut vastuulleen antamalla (takausvaatimusten kautta) anteeksi 145 miljardin Ranskan frangin osakkuuslainaan liittyvät saamiset (joista 10 miljardia frangia on muunnettu CDR:n kolmansilta ottamia lainoja koskeviksi takauksiksi)
- EPFR:n 135 miljardin Ranskan frangin lainan siirron toteutuneet kustannukset CL:lle; nämä kustannukset saattavat kohota, jos CL:n laina neutraloidaan vuosiksi 1997-2014, sillä neutraloinnista aiheutuu noin 20 miljardin frangin lisäkustannukset
- toteutuneet ylimääräiset siirtokustannukset, jotka syntyvät siinä tapauksessa, että EPFR käyttää oikeuttaan 10 miljardin Ranskan frangin lisälainaan, jonka CL oli sitoutunut myöntämään sille 1 päivän tammikuuta 1998 jälkeen

- toteutuneet ylimääräiset siirtokustannukset, jotka EPFR:n on maksettava siinä tapauksessa, että sen on maksuvalmiustilanteensa huomioon ottaen täydennettävä CL:n sille myöntämää lainaa markkinoilta otettavalla lainalla.

Valtion on maksettava kaikki purkujärjestelyyn liittyvät kustannukset korottamalla EPFR:n pääomaa talousarviossa myönnettyillä määrärahoilla, joiden maksuaikataulu ja määrä ei ole tiedossa vielä tässä vaiheessa ja jotka porrastetaan todennäköisesti CL:n EPFR:lle myöntämän lainan koko voimassaoloajalle eli vuoteen 2014 saakka, sekä taloudellisen tilanteen paranemisesta annetun lausekkeen⁽¹⁴⁾ ja CL:n yksityistämistäjärjestelyiden tuotolla.

On ensinnäkin huomattava, että kuten tukilaskelmista ilmenee (vertaa jäljempänä), osa tarkasteltavina olevista tuista, erityisesti CL:n EPFR:lle myöntämän lainan neutraloiminen vuosien 1995 ja 1996 osalta (jonka komissio hyväksyi syyskuussa 1996 CL:ää koskevien kiireellisten tukitoimenpiteiden yhteydessä) ja lainan neutralointi, jonka Ranskan viranomaiset aikoivat toteuttaa aikaisintaan vuonna 1997, kattaa olennaisen osan CL:n EPFR:lle myöntämän lainan siirtokustannuksia. Komissio luokittelee kuitenkin kyseisen lainan neutraloimisen erityistueksi, joka täydentää vuonna 1995 hyväksyttyä suunnitelmaa ja jonka toteuttaminen merkitsisi CL:n kustannusrasitteen kevenemistä nykyarvolla mitattuna noin 20 miljardilla Ranskan frangilla vuosina 1997-2014. Ranskan viranomaisten tulkinnan mukaan neutraloiminen tarkoittaa sitä, että CL vapautetaan EPFR:lle myönnettyyn lainaan liittyvistä nettokustannuksista ja että CL:n nykyarvo kohoaa tämän toimenpiteen myötä välittömästi neutraloimisen nykyarvoa vastaavalla määrällä⁽¹⁵⁾. CL saisi näin ollen välitöntä hyötyä neutraloimisen tulevaisuudessa ilmenevistä vaikutuksista. Komissio on näin ollen sitä mieltä, että neutraloimisen nykyarvo vuosina 1997-2014 on katsottava kokonaisuudessaan CL:lle myönnettyksi uudeksi tueksi. Komissio huomauttaa, että Ranskan viranomaiset näyttivät 3 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyn kirjeen perusteella olevan sen kanssa samaa mieltä tästä asiasta, sillä ne olivat lisänneet neutraloinnin kokonaisarvon arviointiin CL:lle myönnettyjen tukien määrästä.

CL:lle myönnettyjen tukien määrän arviointiin liittyy myös monia muita vaikeuksia, jotka liittyvät Ranskan viranomaisten käyttöön ottaman purkujärjestelyn erityispiirteisiin ja komissiolle heinäkuussa 1997 toimitettuun suunnitelmaan sisältyviin epävarmuustekijöihin.

Purkujärjestelyyn ja sitä kautta valtion vastuulle loppujen lopuksi siirrettävien tappioiden määrä ei ole tässä vaiheessa tiedossa. Mahdollisten tappioiden ensimmäisen erän muodostavat CDR:n tappiot, joiden määräksi arvioitiin 31 päivänä joulukuuta 1996 100,2 miljardia Ranskan

⁽¹⁴⁾ Edellyttäen, että se pidetään voimassa.

⁽¹⁵⁾ Jollei tilikauden tuloksen verottamiseen liittyvää erotusta oteta huomioon.

frangia. On korostettava, että CDR:n tilintarkastajat eivät ole vahvistaneet tätä EPFR:n toimintakertomuksessa Ranskan talous-, valtiovarain- ja teollisuusministerille ja Ranskan kansalliskokoukselle 1 päivänä heinäkuuta 1997 esitettyä lukua. Ranskan viranomaiset ilmoittivat komission yksiköiden järjestämässä kuulusteluissa, että ne eivät purkujärjestelyihin liittyvien erityispiirteiden takia kykene toimittamaan CDR:n vahvistettua tilinpäätöstä. Vuoden 1998 alussa ennen CDR:n tilivuoden 1997 tilinpäätöstä voitiin käytettävissä olevista tiedoista pitää varmoina ainoastaan CDR:n jo kirjaamia tappioita, jotka aiheutuivat EPFR:n osakkuuslainaa koskevista takausvaatimuksista ja joiden arvo oli vuoden 1996 lopulla noin 45 miljardia Ranskan frangia. Ranskan viranomaiset ilmoittivat toukokuun 1998 alussa pidetyissä kokouksissa komissiolle, että ne arvioivat CDR:n lisätappioiksi 3 miljardia frangia vuonna 1997, jonka perusteella tappioiden kokonaismäärä arvioitiin vuoden 1997 lopulla 48 miljardiksi frangiksi. Ottaen huomioon jäljellä oleva omaisuus (jonka arvo oli 80 miljardia frangia, kun omaisuuseriä oli myyty tai asetettu selvitystilaan jo 110 miljardin frangin arvosta) Ranskan viranomaiset päättelivät, että tappio ei voi tavanomaisissa olosuhteissa ylittää 128 miljardia frangia. Komissio on samaa mieltä siitä, että osa EPFR:n vastuulla olevista CDR:ään liittyvistä riskeistä (eli ne, jotka liittyivät sen omaisuuseriin) vähenee omaisuuserien myyntijärjestelyiden edistymisen myötä. Vuoden 1997 loppuun mennessä myydyin omaisuuden arvo oli 58 prosenttia CDR:lle 1 päivänä tammikuuta 1995 siirrettyjen omaisuuserien bruttoarvosta.

Ranskan viranomaiset eivät kuitenkaan ole voineet sitoutua vastaamaan CDR:n tappioista niiden enimmäismäärään saakka. Kansalliskokous ei ole asettanut enimmäismäärää CDR:lle 145 miljardin Ranskan frangin osakkuuslainan (josta CDR on käyttänyt 123,5 miljardia frangia, johon lisätään lainan kokonaismäärän lisäksi myönnetty ja takauksiksi muunnetut 10 miljardia frangia) myöntäneen EPFR:n vastuulla olevalle nimelliselle riskille, joka koskee CDR:n tappioita kokonaisuudessaan myös siinä tapauksessa, että tappiot nousevat 145 miljardin frangin osakkuuslainan tasolle tai jopa ylittävät sen.

EPFR:n vastuulla olevat CDR:ään liittyvät riskit ylittävät sen osuuden purkujärjestelyyn ensiksi siirretystä omaisuudesta useista syistä. Purkujärjestelyyn siirrettyjen omaisuuserien turvaamiseksi tehdyt pääomasijoitukset, joiden tarpeellisuuteen komissio ei tässä vaiheessa ota kantaa, kasvattivat ensinnäkin CDR:n riskiä pääomakorotuksen kohteena olleista omaisuuseristä sekä sitä kautta myös EPFR:n riskiä CDR:stä sekä purkujärjestelyihin liittyviä tappioriskejä⁽¹⁶⁾. Ranskan viranomaisille osoitetuista toistuvista pyynnöistä huolimatta komissio on tähän mennessä saanut vain vähän tietoja kyseisistä toimenpi-

teistä⁽¹⁷⁾. Vaikka näillä sijoituksilla voitaisiin, kuten Ranskan viranomaiset väittävät, pienentää purkujärjestelyihin liittyviä tappioita, ne ovat tähän mennessä lisänneet valtion takauksiin liittyviä riskejä. CL:ltä on lisäksi siirretty useita taseen ulkopuolisia riskejä CDR:lle sen tytäryhtiöille myönnettyjen takauksien muodossa tai sellaisia omaisuuseriä koskevien takauksien muodossa, joita ei ollut siirretty CDR:lle sen perustamisen yhteydessä. CDR:n konsolidointialaa laajennettiin lisäksi vuonna 1996, eikä komissio kykene vielä tässä vaiheessa arvioimaan, lisääkö tämä laajentaminen merkittävästi CDR:n ja EPFR:n riskejä. Vuonna 1996 toteutettua konsolidointialan laajentamista on tarkasteltava sellaisten CDR:n vastuulla olevien riskien kannalta, joita näihin uusiin omaisuuseriin liittyi jo ennen niiden sisällyttämistä purkujärjestelyihin. On ilmennyt myös lisätappioita, joiden määrä voi vielä kasvaa, koska tuomioistuinten käsiteltäväksi vietyjen asioiden määrä kasvaa koko ajan. Tuomioistuinten käsiteltäväksi oli vuoden 1997 puoliväliin mennessä viety 75 tapausta, joista 52 Ranskassa ja 23 ulkomailla. Osassa näistä menettelyistä päädytään todennäköisesti määräyksiin korvausten maksamisesta CDR:lle, mikä keventää puolestaan purkujärjestelyiden kustannuksia. Joissakin menettelyissä tehdään kuitenkin todennäköisesti CDR:n kannalta epäedullinen päätös, mikä merkitsee huomattavia taseen ulkopuolisia riskejä, joiden arvioiminen on hankalaa ja joissa voi tapahtua ajan kuluessa merkittäviä muutoksia. Oikeuskäsittelyt ovat haitallisia myös siksi, että ne vaikeuttavat kiistanalaisten omaisuuserien asettamista selvitystilaan tai myyntiä hidastamalla näitä toimenpiteitä tai jopa keskeyttämällä ne.

CDR:n omaisuuserien alkuperäisessä myyntiaikataulussa tapahtuvat muutokset suhteessa purkujärjestelyyn siirtämiselle alunperin suunniteltuun aikatauluun (tavoitteena oli myydä 50 prosenttia omaisuudesta kolmen vuoden kuluessa ja 80 prosenttia viiden vuoden kuluessa) lisää CDR:n hallintokuluja ja toiminnasta aiheutuvia tappioita. CDR:n EPFR:ltä saaman lainan takaisinmaksua on hidastanut myös se, että CDR on maksanut takaisin osan ulkopuolisista veloistaan (joiden arvo on yhteensä noin 60 miljardia Ranskan frangia ja jotka CDR on ottanut EPFR:n osakkuuslainan lisäksi) suunniteltua viiden vuoden aikataulua nopeammin, sillä osa näistä veloista oli maksettava takaisin CDR:n pankkitoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden toimilupien peruuttamisen takia. Tilannetta hankaloittaa myös se, että toimenpiteet monimutkaistuvat koko ajan (helpoimmin realisoitavat omaisuuserät on jo realisoitu), mikä hidastaa tulevaisuudessa toteutettavaksi suunniteltuja purkujärjestelyjä ja kasvattaa arvonalennusriskiä. Myös luopuminen selvitystilaan asettamista koskevista suunnitelmista CDR:n joulukuussa 1997 toteutetun uudistuksen yhteydessä voi kasvattaa purkujärjestelyn hallintokustannuksia ja sitä kautta valtiolle EPFR:n välityksellä aiheutuvia tappioita. CDR:n omaisuuserien realisoinnin viivästyksellä ei ole suoranaista vaikutusta sen tappioihin (lukuun ottamatta tappioista johtuvien CDR:n käyttökustannusten kasvua), mutta se aiheuttaa kuitenkin

⁽¹⁶⁾ CDR:n vuoden 1996 vuosikertomuksen sivulla 35 todetaan, että yhtiöllä on EPFR:ltä tytäryhtiöiden taattujen pääomakorotusten muodostamia saamia, joita voidaan vaatia maksettavaksi vasta sen jälkeen kun kyseiset tytäryhtiöt on asetettu selvitystilaan tai niiden osakkeet on realisoitu.

⁽¹⁷⁾ Komissio on aloittanut perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaisen menettelyn kahden toimenpiteen osalta: SDBO:n pääomarakenteen vahvistamisen ja myynnin osalta (EYVL C 346, 16.11.1996 ja EYVL C 207, 8.7.1997) sekä Stardust Marinen pääomarakenteen vahvistamisen ja myynnin osalta (EYVL C 111, 9.4.1998).

kasvavaa epävarmuutta ja lisää purkujärjestelystä EPFR:lle aiheutuvia nimellisiä siirtokustannuksia. Kokemus on osoittanut, että tämännäköisissä purkujärjestelyissä jää lopulta jäljelle vain heikompileatuksia omaisuuseriä, joiden realisoiminen on yhä vaikeampaa. Lisäksi omaisuudenhoitojärjestelyyn siirretyistä yhtiöistä voi aiheutua huomattavia purkujärjestelyyn liittyviä tappioita niiden omaisuuden arvosta huolimatta.

Komissio on lähettänyt Ranskan viranomaisille kaksi tätä asiaa käsittelevää kirjettä (1 päivänä joulukuuta 1997 ja 5 päivänä helmikuuta 1998 päivätyt kirjeet), joihin se ei kuitenkaan ole saanut vastausta. Kirjeissä esitetään kysymyksiä siitä, millaisella aikataululla valtio aikoo toteuttaa EPFR:n pääomarakenteen vahvistamisen, jonka perusteella voitaisiin odottaa CL:n EPFR:lle myöntämän lainan kokonaismäärän alenevan. CL:n komission neuvonantajapankille toimittaman varovaisiin arvioihin perustuvan aikataulun mukaan lainojen kokonaismäärä saattaa pysytellä lähellä 100 miljardia Ranskan frangia laina-ajan loppuun eli vuoteen 2014 saakka.

Siirtokustannukset eivät sisälly CDR:n tappiolaskelmiin. Myös ne maksetaan EPFR:n ja loppujen lopuksi siis valtion talousarvion varoista. EPFR:lle purkujärjestelyistä aiheutuvat siirtokustannukset kasvavat samassa suhteessa kuin CDR:n takaisinmaksut EPFR:lle viivästyvät. Jos oletetaan, että lainan siirto toteutetaan koko jakson ajan CL:n komission neuvonantajapankille toimittaman aikataulun mukaan (ja muuttamatta EPFR:n lainoja koskevia arvioita), ja otetaan huomioon Ranskan viranomaisten kaavilema lainan neutralisointi, siirtokustannusten nimellisarvoksi⁽¹⁸⁾ arvioidaan järjestelyn koko soveltamisajan osalta (1995-2014) yhteensä lähes 100 miljardia Ranskan frangia, josta 78 miljardia frangia syntyy vuoden 1997 jälkeisenä aikana. Nämä nimelliskustannukset maksetaan purkujärjestelystä aiheutuneiden tappioiden tavoin loppujen lopuksi valtion ja veronmaksajien varoista. Siirtokustannusten nimellisarvo riippuu kuitenkin myös korkokehityksestä, sillä markkinakorkojen yhden prosentin nousu kasvattaisi nimelliskustannuksia 13 miljardia frangia. EPFR olisi vuodesta 1995 lähtien hyötynyt näistä korkokehityksen vaikutuksista lyhyiden korkojen alenemisen vuoksi, jos CL:n lainaa ei olisi neutraloitu vuosina 1995-1996. Korkokehityksellä voi kuitenkin olla myös päinvastaisia vaikutuksia, jos korot nousevat (ilman lainan neutraloimista). Siirtokustannusten määrään liittyvää epävarmuutta voidaan kuitenkin osittain poistaa sisällyttämällä toteutuneet siirtokustannukset ja tappiot nykyarvoisiin laskelmiin (vertaa jäljempänä).

⁽¹⁸⁾ Näitä nimellisarvoja koskevia tietoja ei ole ajantasaistettu. Ajankohtaisia tietoja saa jäljempänä olevasta arviolaskelmasta, joka koskee valtiolle toimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia.

Siirtokustannukset ovat jo ylittäneet vuonna 1995 esitetyt alkuperäiset arviot kahdesta syystä. CDR on ensiksikin suorittanut vain murto-osan suunnitelluista EPFR:n osakkuuslainan lyhennyksistä, mikä on aiheuttanut sen, että EPFR ei ole kyennyt pitämään kiinni CL:n sille myöntämän lainan lyhentämisaikataulusta, joka osittain johtuu myös siitä, että nykyinen korkotasoa on arvioitua korkeampi. Toiseksi valtion toteuttama EPFR:n pääomarakenteen vahvistaminen on lisäksi ollut riittämätöntä, minkä seurauksena EPFR:lle on kertynyt korkovelkoja CL:lle, jotka merkitsevät nimellisten siirtokustannusten nousua. Sen lisäksi, että EPFR ei kykene maksamaan CL:n sille lainaamaa pääomaa vielä moniin vuosiin, sen velka- taakka saattaa kasvaa, jos sen maksettavaksi kertyy viivästyskorkoja valtion toteuttaman pääomarakenteen vahvistamisen viivästymisen tai riittämättömyyden seurauksena, kuten kahtena viime vuonna on tapahtunut. EPFR ilmaisi huolestuneisuutensa jo vuoden 1997 toimintakertomuksessaan⁽¹⁹⁾ korostaen, että jos CDR lyhentää sille vain osakkuuslainaansa ja jos valtio vahvistaa sen pääomarakennetta vain viivästyskorkoja vastaavalla määrällä, sen on otettava velkaa CL:ltä saamansa lainan korkojen maksamista varten (sillä näitä korkoja ei voida muuttaa pääomaksi lainan aktivoinnin yhteydessä). EPFR:n mukaan koron maksuun tarkoitettu lainakapasiteetti, jonka enimmäismääräksi on 28 päivänä marraskuuta 1995 annettulla lailla asetettu 50 miljardia frangia, käytetään ehkä kokonaisuudessaan vuoteen 2002 tai 2004 mennessä. EPFR toteaa lisäksi⁽²⁰⁾, että peruuttamattomien tappioiden rahoittamista velkarahalla olisi pyrittävä välttämään, sillä velanotto kasvattaisi vain lopullisia kustannuksia.

Nämä seikat osoittavat, että purkujärjestelyn kustannuksissa saattaa ilmetä merkittäviä eroja niin CDR:n omaisuuserien myynnistä aiheutuvien tappioiden ja taseen ulkopuolisten riskien osalta kuin EPFR:n maksamien siirtokustannusten osalta. EPFR kuvaa vuoden 1997 toimintakertomuksessaan tätä ilmiötä ”lumipallovaikutukseksi”, jonka takia valtio voi ”ensisijaisten” korkokustannusten (CL:n EPFR:lle myöntämän lainan korkokustannukset) lisäksi joutua maksamaan myös varsinaisen lainan korkojen maksamista varten otetuista lisälainoista aiheutuvat kustannukset. Jos EPFR:n pelkäämää kehitys toteutuu ja jos se joutuu ottamaan lainan CL:n lainan hoitokustannusten kattamiseksi, koko purkujärjestelyn siirtokustannukset saattavat poiketa huomattavasti alkupe- räisistä suunnitelmista, jos valtion toteuttama EPFR:n pääomarakenteen vahvistaminen on edelleen riittämätöntä ja jos EPFR:n on otettava lainaa keskipitkillä ja pitkillä koroilla (jotka olivat vuoden 1998 alussa 4,5-5,5 prosenttia), jotka ovat huomattavasti korkeampia kuin CL:n EPFR:lle myöntämän lainan korot (85 prosenttia markkinakoroista eli vuoden 1998 alussa noin 3 prosenttia). Jos EPFR:n uusien lainojen määrä on vuonna 2003 esimerkiksi 50 miljardia Ranskan frangia, purkujärjestelyn vuotuiset siirtokustannukset voivat nousta 2,9 miljardista frangista (CL:n lainan hoitokustannukset tämänhetkisten arvioiden mukaan, ilman neutraloimista) 4,4-5,5 miljardiin frangiin riippuen siitä, ottaako EPFR pitkä- vai lyhyt- aikaisen lainan.

⁽¹⁹⁾ EPFR:n vuoden 1997 toimintakertomus, sivu 27.

⁽²⁰⁾ EPFR:n vuoden 1997 toimintakertomus, sivu 29.

Kun alun perin omaisuudenhoitojärjestelyn kautta CDR:lle siirretty osakkuus Artemis-hallintayhtiössä päätettiin siirtää EPFR:lle, valtio täydensi komissiolle vuonna 1995 toimitetussa suunnitelmassa EPFR:lle määrättyä toimenkuvaa siten, että sen tehtäväksi päätettiin antaa myös omaisuuserien siirtäminen. Kirjanpidolliset arvonalennukset tai myyntitappiot voidaan näin ollen vastedes kirjata EPFR:n lukuun. Kyseiset tappiot eivät siten rasita enää CDR:ää, jonka tappioarviot kevenevät Artemis-yhtiötä koskevien varausten määrää vastaavalla määrällä, jolloin omaisuuserien siirto ei todennäköisesti vaikuta purkujärjestelyyn kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna.

Ranskan viranomaiset olivat lisäksi antaneet ymmärtää heinäkuussa 1997 esittämässään suunnitelmassa, että ne saattavat vahvistaa CL:n pääomarakennetta toistamiseen, mutta eivät kuitenkaan ilmoittaneet mahdollisten korotusten määrää. Komissio olisi tarvittaessa yhdistänyt nämä korotukset tarkasteltavina olevien tukien kokonaisuutta koskeviin laskelmiin. Viranomaiset eivät kuitenkaan loppujen lopuksi toteuttaneet näitä lisäkorotuksia.

Tukien määrästä vähennettiin joitakin osia päätöksessä 95/547/EY. Tuolloin vähennettiin muun muassa nollakuponkilainan siirtokustannukset, joita ei siten voida vähentää enää uusissa CL:lle annettuja tukia koskevissa laskelmissa, sillä Ranskan viranomaiset vahvistivat 31 päivänä maaliskuuta 1998 päivätyssä talous-, valtiovarain- ja teollisuusministerin kirjeessä komission jäsenelle Karel Van Miertille aikovansa luopua nollakuponkilainasta. Tämä toimenpide korottaa 7,8 miljardilla Ranskan frangilla CL:lle myönnettyjä tukia koskevia arvioita verrattuna vuonna 1995 esitettyyn suunnitelmaan, kun kyseinen laina ei enää ole CL:n vastuulla. Muita vähennyksiä olivat taloudellisen tilanteen paranemisesta annettun lausekkeen ansiosta saatujen tulojen nykyarvo ja (lausekkeen ansiosta saatujen tulojen vähentämisen jälkeen jäljelle jäävä) CL:n jäännösarvo. Talous-, valtiovarain- ja teollisuusministeri ilmoitti 31 päivänä maaliskuuta ja 3 päivänä toukokuuta 1998 päivätyissä kirjeissään Karel Van Miertille virallisesti, että Ranska sitoutui yksityistämään CL:n ennen vuoden 1999 päättymistä ja että taloudellisen tilanteen paranemista koskevaa lauseketta tarkistettaisiin. Komissio katsoi näiden sitoumusten ja aikataulun tiukentamisen perusteella, että tukien bruttomäärästä oli vähennettävä valtion CL-osakkuuden arvo (noin 82 prosenttia) eikä vuonna 1995 vähennettyjä taloudellisen tilanteen paranemista koskevan lausekkeen ansiosta saatuja tuloja yhdistettyä CL:n jäännösarvoon.

Toisin kuin komissio, joka otti vuoden 1995 laskelmissaan huomioon CL:lle myönnettävien tukien mahdollisen loppusumman, jonka se arvioi 45 miljardiksi Ranskan frangiksi, Ranskan viranomaiset olivat tuolloin sitä mieltä, että yrityksen pelastamiseen tarkoitettu rahoitusjärjestely rahoittaa itse itsensä taloudellisen tilanteen paranemista koskevan lausekkeen ansiosta, CL:n yksityistämisestä ja alunperin suunnitellusta nollakuponkilainan korkojen aktivoinnista saaduilla tuloilla, mikä merkitsi sitä, että järjestely ei vaikuttaisi lainkaan valtion talousarvion nettotilanteeseen eikä aiheuttaisi ylimääräisiä kustannuksia veronmaksajille. EPFR totesi 1 päivänä heinäkuuta 1997 päivätyssä kertomuksessaan talous-, valtiovarain- ja teolli-

suusministerille ja kansalliskokoukselle⁽²¹⁾, että rahoituskansalliselta kannalta tähän mennessä kirjatut tulokset ja tappioarvioiden kehitysnäkymät paljastavat alunperin koko jakson ajaksi kaavailun rahoitustasapainon harhakuvitelmaksi. Ranskan viranomaisten ja komission näkemykset tämän päätöksen perustaksi otettavista tukien luonteesta ja arvioidusta määrästä eroavat edelleen toisistaan.

Komission kanssa käymisissään keskusteluissa ja komissiolle 25 päivänä marraskuuta 1997 ja 3 päivänä huhtikuuta 1998 toimitetuissa huomautuksissa Ranskan viranomaiset ilmoittivat kieltäytyvänsä hyväksymästä erityisesti sitä komission näkemystä, jonka mukaan CDR:n tappiot olisi sisällytettävä kokonaisuudessaan CL:n saamiin tukiin. Viranomaiset perustelivat näkemystään sillä, että CL, joka ei ole edustettuna yhdessäkään CDR:n hallintoelimessä, menetti päätöksen 95/547/EY mukaisesti omaisuudenhoitojärjestelyyn siirrettyjen omaisuuserien purkujärjestelyn myötä kaiken sananvaltansa kyseisen omaisuuden hoidossa sekä sitä koskevien myynti- tai selvitystilapäätösten tekemisessä. Purkujärjestelyyn siirrettyyn omaisuuteen sovellettavat kirjanpitosäännöt eroavat lisäksi säännöistä, joita kyseiseen omaisuuteen sovellettiin sen ollessa vielä CL:n käytössä. Osa säännöistä, joita sovellettiin, kun lähtökohtana oli pankin toiminnan jatkuminen, ei enää pätenyt, mikä on nopeuttanut CDR:n tappioiden kasvua, koska omaisuutta on poistettu nopeammassa aikataulussa. Ranskan viranomaisten mielestä purkujärjestelyn arvioiden tappioiden kasvamisen noin 40 miljardilla Ranskan frangilla (60 miljardista frangista, joista tehtiin varaus vuonna 1995, 31.12.1996 annetuissa arvioissa esitettyihin 100,2 miljardiin frangiin) ei näin ollen voida katsoa aiheutuneen CL:n toiminnasta. CL:lle myönnettyjen tukien kokonaislaskelmassa otettaisiin siten huomioon vain purkujärjestelyyn ensimmäisessä vaiheessa siirretyt tappiot. Ranskan viranomaiset ehdottavat kuitenkin 3 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyssä kirjeessä vaihtoehtoisia laskentamenetelmää, jonka mukaan laskelmissa otettaisiin huomioon CDR:lle 1 päivään tammikuuta 1997 mennessä aiheutuneet todelliset 64,3 miljardin frangin tappiot, joille laskettaisiin pitkäaikaisen koron perusteella ja siirtokustannukset mukaan lukien nykyarvo. Tällöin päädyttäisiin 59 miljardin frangin loppusummaan, joka vastaa suurin piirtein ensimmäisen menetelmän avulla saatua tulosta.

Komissio ei voi hyväksyä Ranskan viranomaisten väitteitä. Vuonna 1995 aloitetun purkujärjestelyn toteuttamista perusteltiin CL:n pelastamissuunnitelmalla, jota ilman pankki olisi asetettu selvitystilaan. Jos purkujärjestelyn luominen riittäisi katkaisemaan kaikki yhteydet sen välillä, että yritys pääsee eroon tuottamattomasta omaisuudesta ja että järjestelystä aiheutuvat tappiot luetaan osittain tai kokonaan tukea saaneen yrityksen syyksi, jäsenvaltiot voisivat kiertää perustamissopimuksen 92 artiklan mukaiset velvoitteensa ja turvautua vastaavanlaisten rahoitusvälineiden luomiseen välttyäkseen perustamissopimuksen määräysten soveltamiselta. Tarkasteltavana olevassa tapauksessa purkujärjestelyn tappioiden aiheuttajana oli tietävästi, jos toisin ei todisteta, CL:n järjestämättömien omaisuuserien siirtäminen vuonna 1995 CDR:lle,

⁽²¹⁾ EPFR:n vuoden 1997 toimintakertomus, sivu 29.

joka on CL:n kokonaan omistama tytäryhtiö (vaikka sitä ei oteta huomioon CL:n kirjanpidossa, sillä sen tappiot kirjataan EPFR:n eikä sen emoyhtiön tileihin). Purkujärjestelyn käyttöönottokustannukset, joihin sisältyvät myös Ranskan viranomaisten mainitsemat eroavaisuudet (jatkuvan toiminnan perustuvan oletuksen vaihtuminen selvitystilaan asettamiseksi), muodostavat komission mukaan yhden kustannustekijän pankin hyväksi toteutetussa järjestelyssä, ja ne on siten otettava huomioon eräänlaisena purkujärjestelyn käyttöönottoon liittyvänä badwillinä. Voidakseen päätellä, että purkujärjestelystä aiheutuneet tappiot eivät johtuneet edunsaajana toimineesta CL:stä, komission on saatava todisteet siitä, että CDR ei toiminut hyvän hallinnoijan tavoin pyrkien saamaan omaisuudenhoitojärjestelyyn siirretyn omaisuuden myynnistä tai selvitystilaan asettamisesta parhaan mahdollisen hinnan sekä ottaen asianmukaisesti huomioon päätösten taloudelliset seuraukset. Koska Ranskan viranomaiset eivät tähän mennessä ole esittäneet tämäsuurta todisteita, komission on tässä vaiheessa kaiken varalta laskettava kaikki purkujärjestelyn tappiot mukaan CL:lle myönnettäviin tukiin.

On korostettava, että päätöksessä 95/547/EY suunniteltiin nimen omaan purkujärjestelyn kustannusten kattamiseen tarkoitettujen tukien aiemmin hyväksytyin määrän korottamista ja että kyseisen päätöksen 2 artiklan c alakohdassa säädetään, että jos järjestelyn kustannukset ylitetään, komissio tarkastelee uudelleen kyseisessä päätöksessä huomioon otettujen vastikkeiden määrää. Komissio huomauttaa, että Ranskan viranomaiset eivät ole vastustaneet tätä päätöksen 95/547/EY säännöstä ja että niillä ei näin ollen ole tällä hetkellä syytä esittää asiasta vastaväitteitä. Komissio toteaa lisäksi, että kyseisessä päätöksessä tarkoitettu järjestely viittaa selvästi CL:n purkujärjestelyyn kokonaisuudessaan ja että sen ei siten voida tulkita viittaavan pelkästään osaan siitä, kuten tapahtuisi siinä tapauksessa, että Ranskan viranomaisten ehdottamaan lainan neutralointiin liittyvien siirtokustannusten nousu otettaisiin muita siirtokustannuksia ja purkujärjestelystä aiheutuvia tappioita lukuun ottamatta huomioon laskelmissa.

Komission on edellä esitetyn perusteella aiheellista ottaa huomioon kaikki purkujärjestelystä aiheutuneet tappiot sekä CDR:n osalta että sellaisten EPFR:lle vähitellen syntyvien lisäkustannusten osalta, jotka ilmenevät pääasiassa siirtokustannusten nousuna. Komissio päätelee näiden seikkojen ja CL:n pelastamisjärjestelyistä valtiolle aiheutuvien lopullisten kustannusten kokonaismäärästä vallitsevan epävarmuuden perusteella, että tukimäärää koskeissa arvioissa on käytettävä erittäin laajaa vaihteluväliä lisäämällä tässä vaiheessa todennäköisiltä vaikuttaviin kustannuksiin (vaihteluvälin alaraja) purkujärjestelyyn liittyvien epävarmuustekijöiden mahdollisesti aiheuttamat lisäkustannukset.

7.2 Crédit Lyonnais'n hyväksi suunniteltujen tukitoimenpiteiden kustannusten arvioitu vaihteluväli

Ranskan viranomaisten käyttöön ottaman järjestelyn tarkoituksena on rahoittaa järjestelystä mahdollisesti jopa vuoteen 2014 ulottuvan jakson aikana aiheutuvat kustannukset lainalla (CL:n EPFR:lle myöntämä laina), josta maksetaan lyhyiden markkinakorkojen mukaista korkoa, ja EPFR ottaa mahdollisesti markkinoilta huomattavia lisälainoja CL:n myöntämän lainan vuotuisia korkomaksuja varten, jos valtion toteuttamat pääoman korotukset eivät ole riittäviä sen maksuvalmiuden ylläpitämiseksi. Tulevien talousarviopäätösten noudattamista rajoittamatta Ranskan viranomaiset ovat jättäneet huomattavasti liikkumavaraa järjestelystä aiheutuneiden kustannusten takaisinmaksuaikatauluun. Järjestelyn ja sen kustannuslaskelmien yksinkertaistamiseksi voidaan harkita menettelyä, jonka mukaan valtio voisi joka vuosi maksaa EPFR:lle kertaluontoisen välirahan edellyttäen että CDR:n omaisuuden siirtäminen omaisuudenhoitojärjestelyyn on saatu päätökseen. EPFR voi maksaa tämän välirahan ansiosta CL:n sille myöntämän lainan loppuosan välittömästi takaisin tai jatkaa lainan lyhentämistä vuonna 1995 määriteltyjen lyhyiden korkojen mukaisella korolla.

Jos CDR:n maksamat lyhennykset eivät riitä kattamaan CL:n lainan vuotuisia korkoja, valtion on todennäköisesti korotettava EPFR:n pääomaa sen välttämiseksi, että EPFR:n maksuvalmius heikkenisi ratkaisevasti ja että se joutuisi maksamamaan viivästyskorkoja. Jos valtio ei sitä vastoin takaa EPFR:lle tätä vähimmäisrahoitusta, kuten tapahtui vuosina 1995 ja 1996, EPFR:n on vuoden 1996 toimintakertomuksensa mukaan hankittava huomattava määrä rahoitusta rahoitusmarkkinoilta. Tarve korottaa EPFR:n pääomaa valtion varoin kasvoi sitä paitsi huomattavasti EPFR:n luovuttua nollakuponkilainasta sen jälkeen kun CL:ltä saatuun lainaan oli lisätty ylimääräinen 10 miljardin Ranskan frangin lainaerä.

Rahoitusvirrat saadaan enimmäkseen lähiaikoina tai pitemmän ajan kuluttua sen mukaan, miten valtio päättää korottaa EPFR:n pääomaa. EPFR:n lainan siirtojen tai CDR:n tappioiden nimellisarvolle lasketaan tuolloin nykyarvo rahan arvon ottamiseksi huomioon kunkin maksutapahtuman toteuttamisajankohtana, joka on tämän päätöksen osalta 31 päivänä joulukuuta 1997. Jos valtio olisi rahoittanut purkujärjestelyn pitkäaikaisella lainalla, esimerkiksi 10 tai 15 vuoden valtion obligaatioilla, lainan tuleville lyhennyserille ja CDR:n arvioitujen kokonaistappioiden nimellisarvolle olisi pitänyt laskea nykyarvo pitkäaikaisen markkinakoron perusteella. Koska purkujärjestelyn rahoittamisessa noudatettiin markkinakoron perusteella määriteltyjä lyhyitä korkoja, diskonttokorko, jota komissio soveltaa järjestelystä aiheutuneisiin tappioihin ja niiden siirtämiseen, on lyhytaikainen markkinakorko. On huomattava, että koska komissio on päättänyt laskea tulevien kassavirtojen nykyarvon lyhytai-

kaisen markkinakoron mukaan, korkokehityksellä ei ole juuri lainkaan vaikutusta siirtokustannusten arvioimiseen. Tästä seuraa, että komissio ei ota vaihteluväliarviossaan huomioon lyhytaikaisen markkinakoron kehityssennusteita ja että järjestelystä aiheutuvia kokonaiskustannuksia koskeissa laskelmissa päädytään samoihin lukuihin vuosien 1997 ja 2014 osalta. Onkin ilmeistä, että toteutuneiden kustannusten arvioimisessa ei tällä hetkellä otaksuta tarvittavan korkoriskiä koskevaa herkkyyksianalyysiä, joka on nimelliskustannusten arvioimisen ehdoton edellytys⁽²²⁾ (huolimatta edellä 6.1 jaksossa esitetyistä seikoista, jotka liittyvät laskelmissa käytettyjen korkojen vaihtelun vaikutuksiin neutraloimisesta aiheutuviin kustannuksiin). Taulukossa 15 esitetyille kustannuksille on laskettu nykyarvo 31 päivänä joulukuuta 1997 tilanteen mukaan, ja lähtökohtana on oletettamus, että järjestelystä aiheutuvat tappiot on tasattava 31 päivänä joulukuuta 1997 mennessä kertaluontoisen välirahan maksamisen kautta.

CL:lle myönnettyjen tukien määrä, bruttoarvona ilmaistuna ja rajoittamatta mahdollisuutta joidenkin tukiosien vähentämiseen, voidaan näin ollen laskea (31 päivänä joulukuuta 1997 määritellyn frangin arvon mukaan) ottamalla huomioon CDR:n tappiot, siirtokustannukset, EPFR:lle myönnetyn lainan neutraloiminen ja valtion vuonna 1994 toteuttama pääoman korotus (joka on laskettu mukaan jo vuonna 1995 hyväksytyyn 45 miljardin Ranskan frangin tukeen). Tällä laskentamenetelmällä päädytään vastaaviin tuloksiin kuin laskemalla nykyarvo valtion toteuttamien CL:n ja EPFR:n pääoman korotuksille, joiden tarkkaa määrää ja tulevaa aikataulua oli edellä mainituista syistä mahdotonta selvittää ja joista olisi vähennettävä EPFR:n tulot (jos lähtökohdaksi otetaan erityisesti luopuminen taloudellisen tilanteen paranemista koskevasta lausekkeesta ja CL:n yksityistämisestä saatavan tuoton myöntäminen EPFR:lle).

Epävarmuus laskelmissa huomioon otettavasta CDR:n tappioiden määrästä on ensimmäinen tukien määrän arviointiin liittyvä epävarmuustekijä. CDR arvioi tappiot 31 päivänä joulukuuta 1996 100,2 miljardiksi Ranskan frangiksi. Komission, jonka käytettävissä ei ole 31 päivänä joulukuuta 1997 arviolle laskettua nykyarvoa, on perustettava arviointinsa vuoden 1996 lopulla esitettyyn arvioon ja laskettava kyseinen arvio mukaan tukien vaihteluvälin alarajaan. Kuten edellä todettiin, EPFR ottaa vastuulleen CDR:n tappiot tälle myöntämänsä osakkuuslainan kautta, eikä CDR korvaa EPFR:lle aiheutuneita tappioita. EPFR:n CDR:lle antama takaus ylittää kuitenkin 145 miljardin frangin osakkuuslainan määrän (mukaan lukien 10 miljardin frangin lisälainaerä, jota CDR ei loppujen

lopuksi nostanut mutta joka muunnettiin EPFR:n takaukseksi CDR:n 10 miljardin frangin ulkoisille lainoille) ja kattaa muun muassa kaikki taseen ulkopuoliset erät, erityisesti omaisuudenhoitojärjestelyyn siirrettyjä omaisuuseriä koskevien lukuisten riita-asioiden oikeudelliset riskit. Näin ollen CDR:n tappioiden lopullisen määrän arviointiin liittyy erityisen paljon epävarmuustekijöitä.

Laskiessaan CL:lle myönnettyjen tukien määrää komission on otettava huomioon se mahdollisuus, että CDR:n tappiot ylittävät odottamatta 31 päivänä joulukuuta 1996 esitetyn 100,2 miljardin Ranskan frangin arvion. Vaikka toimenpiteeseen liittyvät riskit pienenevät myyntiohjelman etenemisen myötä, ja jotta otettaisiin huomioon mahdolliset lisätappiot, tässä vaiheessa näyttäisi järkevältä, että CDR:n tappioiden vaihteluväliarvion yläraja laskettaisiin osakkuuslainan kokonaismäärään liittyvän riskin perusteella. Ottaakseen huomioon Ranskan viranomaisten aiemmin tekemät arviointivirheet ja jättääkseen laskelmille riittävän suuren virhemarginaalin, komissio katsoo, että tukien kokonaisarvion lähtökohdaksi on otettava 100,2-145 miljardin frangin vaihteluväli CDR:lle mahdollisesti aiheutuvien tappioiden mukaisesti.

Jäljempänä esitetyille siirtokustannuksille lasketaan nykyarvo 31 päivänä joulukuuta 1997 tilanteen mukaan. Tarkoituksena on lisäksi antaa EPFR:lle kassanhallintansa helpottamiseksi mahdollisuus ottaa 10 miljardin Ranskan frangin lisälaina CL:ltä 1 päivänä tammikuuta 1998 jälkeen. Purkujärjestelyn tappioiden kasvu aiheuttaa sen, että valtion on korotettava viipymättä EPFR:n pääomaa, jotta EPFR kykenee maksamaan CL:n lainan korot. Koska valtio ei ole antanut täsmällisiä tietoja tulevien korotusten aikataulusta ja koska EPFR:llä on ollut kassavaikeuksia, joiden seurauksena sen korkosuoritukset CL:lle ovat viivästyneet, mistä on puolestaan määrätty sille sakkomaksuja, vaihteluvälin yläraja olisi laskettava sen perusteella, että EPFR nostaa CL:ltä vuonna 1998 tai sen jälkeen 10 miljardin Ranskan frangin lisälainan, josta EPFR ja CL ovat jo allekirjoittaneet sopimuspöytäkirjan. EPFR:n vuoden 1997 toimintakertomuksessa esitettiin lisäksi pessimistinen näkemys, jonka mukaan EPFR joutuisi ottamaan markkinoilta todennäköisesti vuoteen 2003 mennessä lainaa laissa sallitun 50 miljardin frangin enimmäismäärään saakka (EPFR arvelee ajankohdaksi vuodet 2002-2004), jos valtio ei toteuta tarvittavia pääomankorotuksia. Onkin muistettava, että EPFR:n perustamisesta 28 päivänä marraskuuta 1995 annetun lain mukaan⁽²³⁾ EPFR:llä on oikeus ottaa lainaa 50 miljardin frangin enimmäismäärään saakka Crédit Lyonnais'n sille myöntämän lainan korkojen maksamista varten (3 artikla).

⁽²²⁾ Kuten edellä todettiin, CL on alttiina korkojen laskusta aiheutuvalla riskillä, mikä saattaa kasvattaa sille aiheutuvia lainansiirtokustannuksia.

⁽²³⁾ Vrt. Ranskan tasavallan virallinen lehti, 30.11.1995, 28 päivänä marraskuuta 1995 annettu laki 95-1251 Crédit Lyonnais'n ja Comptoir des entrepreneursin tervehdyttämissuunnitelmia koskevista valtion toimenpiteistä, 3 artikla.

Koska Ranskan viranomaiset olivat kuitenkin sitoutuneet yksityistämään CL:n vuoden 1999 aikana, komissio ei ole ottanut huomioon kustannusten ylittymiseen liittyviä riskejä arvioidessaan CL:lle myönnettyjen lisätukien määrää. Jos CL todellakin yksityistetään vuonna 1999, EPFR voisi saada välittömästi valtion CL-osakkuuden myynnistä saadut varat, mikä helpottaisi merkittävästi sen kassavaikeuksia ja estäisi sen velkaantumisen sekä tarjoaisi sille mahdollisuuden lyhentää CL:ltä saamaansa lainapääomaa. Jos oletetaan, että valtion omistukseen jäisi 10 prosenttia CL:n pääomasta ja että 72 prosenttia sen osuudesta CL:n pääomasta (se omistaa tällä hetkellä siitä noin 82 prosenttia) myytäisiin, se merkitsisi sitä, että EPFR:ään sijoitettaisiin vuoden 1999 yksityistämisen yhteydessä pääomaa noin 25 miljardin frangin arvosta⁽²⁴⁾. Tämä määrä ei ole kuitenkaan riittävä CL:n lainan jatkuvan hoidon takaamiseksi, ja valtion on näin ollen korotettava edelleen säännöllisin väliajoin EPFR:n pääomaa estääkseen EPFR:n toimintakertomuksessa esitetyn tulevaisuudennäkymän toteutumisen.

Ranskan viranomaiset myöntävät todennäköisesti talousarviomäärärahoista tukea pitemmän ajan kuluessa varmistukseen toisaalta EPFR:n lainan vuotuisten korkojen

maksamisen CL:lle ja toisaalta myös taatakseen kyseisen lainapääoman lyhentämisen, jotta lainaa ei jouduttaisiin maksamaan kerralla takaisin vuonna 2014, ja jaksottaakseen maksurasitteen usean tilivuoden ajalle (viranomaiset eivät kuitenkaan voi tehdä tätä asiaa koskevia sitoumuksia, sillä varainhoitoa koskeva toimivalta kuuluu Ranskan kansalliskokoukselle). Jos viranomaiset korottavat EPFR:n pääomaa säännöllisesti ja riittävästi sen maksuvalmiuden ylläpitämiseksi ja lisälainanoton välttämiseksi, tuen kokonaismäärä ei riipu valtion toteuttamien pääomakorotusten tarkasta aikataulusta. Tämänhetkinen kokonaismäärä koskeva arvio perustuu tähän lähtökohtaan.

On korostettava, että jäljempänä taulukossa 15 esitetyt arviot on laadittu kahden yksinkertaistetun oletuksen perusteella. Komissiolla ei ensinnäkään ole käytettävissään tietoja, joiden avulla se voisi simuloida EPFR:n resurssien käyttöä koskevan alustavan taulukon esittääkseen mahdollisimman tarkan arvion järjestelyn lopullisista kustannuksista. Komissio on kuitenkin sitä mieltä, että jäljempänä esitetty purkujärjestelyn kustannusarvion erittäin laaja vaihteluväli antaa tässä vaiheessa mahdollisimman puolueettoman kuvan siitä vaihteluvälisestä, johon järjestelystä valtiolle aiheutuvat lopulliset kokonaiskustannukset asetuvat.

Taulukko 15:

Crédit Lyonnais'n tukien arvioitu vaihteluväli

(Vuoden 1997 heinäkuun suunnitelmaan sisältyvien tukien kokonaismäärä, mukaan lukien vuosina 1995-1996 hyväksytyt tuet)

(miljardia Ranskan frangia)

	Tuet 1995	Lisätuet Alaraja 95-98	Tuet yht. (!) Alaraja 95-98	Lisätuet Yläaraja 95-98	Tuet yhteensä Yläaraja 95-98
1. CDR:n lisätappiot Kasvu 60 miljardista 100-145 miljardiin frangiin		40,2		85	
2. Ylimääräiset siirtokustannukset Vuosina 1995-1997, verrattuna vuoden 1995 suunnitelmaan		4,6		4,6	
3. Pyydetty neutraloiminen Toteutunut määrä 1997-2014		20,3		20,3	
4. CL:n vastuulle siirretty 15 prosentin osuus markkina-korosta Toteutunut määrä 1997-2014		-7,2		-7,2	
5. Osuuslausekkeen tuotto Vuosina 1995-1997 suoritusten arvo oli 1 miljardi frangia		-1		-1	
6. CL:n arvoa koskevat muutokset ⁽²⁾ 4 miljardin frangin nousu		-4		-4	
7. Nollakuponki Tuesta vähennetty arvo vuonna 1995		7,8		7,8	
Tukien nettomäärä yhteensä	41	61	102	106	147

⁽²⁴⁾ Kun CL:n arvoksi arvioidaan noin 35 miljardia frangia.

(miljardia Ranskan frangia)

	Tuet 1995	Lisätuet Alaraja 95-98	Tuet yht. (¹) Alaraja 95-98	Lisätuet Yläraja 95-98	Tuet yhteensä Yläraja 95-98
Tukien bruttomäärä (lukuun ottamatta valtion osakkuutta CL:ssa vähennysten jälkeen)			130		175
Vuonna 1995 hyväksytty määrä	45				
Vuonna 1996 hyväksytty määrä (kiireelliset tuet)	4				
Hyväksytty kokonaistuki	49				
Lisätukien määrä suhteessa vuonna 1995-1996 hyväksytyjen tukien määrään		53 alaraja		98 yläraja	

Laskelmat: Euroopan komissio

(¹) Näissä tukien kokonaismäärää koskeissa laskelmissa lasketaan yhteen 31. joulukuuta 1997 mennessä myönnetty lisätuet ja komission vuonna 1995 arvioimat tuet. Laskelmissa, joiden ensisijaisena tavoitteena on määrittää CL:lle myönnetty luvuttomat lisätuet, ei oteta huomioon vuonna 1995 myönnettyjä tukia koskevien arvioiden toteutumista 31. joulukuuta 1997 mennessä. Tukien toteutumista koskevassa kokonaislaskelmassa päädyttäisiin hieman korkeampaan loppusummaan (erotus olisi 3-4 miljardia frangia), mikä ei vaikuta lisätukien määrää koskevaan arvioon.

(²) Ilmoitettu luku (-4 miljardia frangia) vastaa, laskettuna vähennysten välisenä erotuksena, tuista tehtävien vähennysten perustana olevaa Crédit Lyonnais'n arvonnousua vuodesta 1995 vuoteen 1998.

Heinäkuun 1997 suunnitelmassa purkujärjestelyjä varten myönnettyjen tukien bruttomääräksi (joihin on laskettu mukaan vuonna 1994 toteutetun pääomankorotuksen toteutuneet kustannukset) voidaan näiden kahden ylä- ja alarajoja koskevien skenaarioiden perusteella arvioida noin 130-175 miljardia Ranskan frangia (ennen taloudellisen tilanteen paranemisesta annetun lausekkeen ja yksityistämisen ansiosta saatujen tulojen vähentämistä saatu summa).

Ottaen huomioon purkujärjestelyn erikoislaatuus, erityisesti se, että CL:n yksityistämisestä saatu tuotto siirrettiin EPFR:lle, komissio aikoo vähentää tukien bruttomäärästä valtion CL-osakkuuden arvon. Komission neuvonantajapankki arvioi vuoden 1997 lopulla CL:n arvon noin 34-35 miljardiksi Ranskan frangiksi heinäkuussa 1997 esitetyn suunnitelman ja CL:n vuoden 1997 loppupuolella antamien tietojen perusteella. Komissiolla on lisäksi ollut käytettävissään myös riippumattomista lähteistä huhtikuussa 1998 saatuja tuoreempia arvioita, joissa CL:n arvo määritetään huomattavasti korkeammaksi, eli noin 46 miljardiksi frangiksi. Osa arvioista perustuu kuitenkin konsolidointialan pysymiseen muuttumattomana ja oletukseen, että laina neutraloidaan kokonaisuudessaan. Arviot on laadittu ennen omaisuuden lisämyyntipäätösten tekemistä vastikkeena tässä päätöksessä tarkasteltavina oleville tuille. CL:n toukokuun 1998 alussa komissiolle toimittaman tarkistetun liiketoimintasuunnitelman mukaan omaisuuserien lisämyynnillä on kuitenkin huomattava vaikutus CL:n toiminnan tasoon ja tuloksiin, sillä pankkitoiminnan nettotuoton odotetaan alenevan noin 7-10 miljardia frangia ja käyttökäteen 3,3-6 miljardia frangia (²) vuoteen 1999 mennessä verrattuna heinäkuun 1997 suunnitelmassa esitettyihin arvioihin.

(²) Nämä vaihteluvälit perustuvat lainan otaksuttuun neutralisointiin vuonna 1999, vrt. jäljempänä 10.4 jakso.

Koska yrityksen arvo perustuu ensisijaisesti sen toteutuneisiin kassavirtoihin, pankin arvoa koskeviin lukuihin on tehtävä huomattavia korjauksia, joita ei tässä vaiheessa ja ottaen huomioon asiassa viime aikoina tapahtuneet käänteet ole voitu ottaa kokonaisuudessaan huomioon CL:n realisoituja tulonlähteitä koskevista arvioista eikä markkinoilla esitetyissä näkemyksissä.

Tätä päätöstä tehdessään komission on lukuisista epävarmuustekijöistä huolimatta hyväksyttävä neuvonantajapankkinsa vuoden 1997 lopulla esittämä arvio. Jos valtion CL-osakkuuden arvo (82 prosenttia osakepääomasta) eli noin 28 miljardia Ranskan frangia vähennetään kokonaisuudessaan tukien bruttomäärästä, valtiolle CL:n tukijärjestelyistä aiheutuneiden nettokustannusten vaihteluväliksi saataisiin jälleen 102-147 miljardia frangia. Vaikka yksityistämisestä saatiinkin huomattavasti tuloja, ne eivät kuitenkaan kyseenalaista lisätukien suurta vaikutusta.

Purkujärjestelyyn ja CL:n yksityistämisestä saatujen tulojen täsmälliseen määrään liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi komissio asetti tuille loppujen lopuksi erittäin laajan vaihteluvälin: 102-147 miljardia Ranskan frangia, mikä on kaksin- tai kolminkertainen määrä verrattuna vuosina 1995 ja 1996 hyväksytyihin tukiin.

Ranskan viranomaisten 3 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyssä kirjeessään komissiolle esittämät luvut poikkeavat edellisessä kappaleessa esitetyistä luvuista, sillä niiden mukaan tukien vaihteluväli olisi 52,4-71,2 miljardia Ranskan frangia. Viranomaiset sovelsivat vaihteluvälin ylärajaan komission päätöksen 95/547/EY tavoin 10 prosentin virhemarginaalia ja päätyivät siten arvioimaan, että CL:lle myönnetyn tuen kokonaismäärä on enintään 80 miljardia frangia.

Komissio ei voi hyväksyä tätä arviota seuraavista syistä:

- i) Kuten edellä todettiin, Ranskan viranomaiset eivät laske mukaan CL:lle myönnettyihin tukiin purkujärjestelyn kokonaistappioita vaan ainoastaan ne tappiot, joista esitettiin arvio CDR:lle vuonna 1995 siirrettyjen omaisuuserien ja saamisten siirron yhteydessä. Se, että osa tappioista jätettiin pois laskelmista, alentaa tappioita noin 40 miljardia Ranskan frangia verrattuna niiden CDR:n tappioiden arvoon, jotka komissio hyväksyi CDR:n tappioiden vaihteluväliarvion alarajaksi. Komissio ei edellä kuvatuista syistä voi hyväksyä sitä, että CDR:n tappioista otetaan huomioon vain osa, ja tämä onkin suurin erottava tekijä Ranskan viranomaisten ja komission laskelmien välillä. Vuoden 1997 lopulla järjestetyissä CL:n edustajien ja Ranskan viranomaisten välisissä kokouksissa, erityisesti 28 päivänä marraskuuta 1997 pidetyssä kokouksessa, komissio ilmoitti selväsanaisesti, että koko CDR:n tappioiden kasvu olisi tässä vaiheessa katsottava CL:lle myönnettyksi tueksi. Komission edustajat toistivat tämän näkemyksen viranomaisille toukokuussa 1998 Brysselissä pidetyssä kokouksessa.
- ii) Toinen suuri erottava tekijä laskelmien välillä liittyy purkujärjestelmään liittyvien riskien huomioon ottamiseen. Komission mielestä on mahdollista, että EPFR:n CDR:lle antamista takauksista (145 miljardia Ranskan frangia) käytetään huomattava osa ja enemmän kuin 100,2 miljardin frangin tappioarvio edellyttäisi, mikä aiheuttaisi sen, että CDR:n tappioissa tähän mennessä havaittuja eroja ilmenee myös jatkossa. Tukien arvioitun vaihteluvälin yläarvossa on otettava huomioon kaikkiin lainaan liittyvät riskit (riskit ovat teoriassa vieläkin suuremmat, sillä valtion takauksille ei ole asetettu ylärajaa). Tätä taustaa vasten CDR:n tappioissa havaittujen erojen lisäksi eroja saataan havaita myös lainan siirrosta EPFR:lle aiheutuneissa lisäkustannuksissa, ja EPFR joutuisi näin ollen käyttämään markkinaehtoista rahoitusta, mihin sillä on lain mukaan oikeus. Tämä erottava tekijä nostaa vaihteluvälin ylärajan 45 miljardia frangia viranomaisten arvioita korkeammaksi. Komission käyttämä arviointimenetelmä on viranomaisten menetelmää kattavampi, sillä siinä otetaan huomioon kaikki purkujärjestelystä EPFR:lle mahdollisesti aiheutuvat tappiot.
- iii) Ranskan viranomaiset laskevat tappioille ja siirtokustannuksille (lainan siirrosta aiheutuvat peruskustannukset ja lainan neutralointi) nykyarvon valtion 10 vuoden obligatioihin (valtion varoista myönnettävät joukkovelkakirjalainat) sovellettavan pitkän koron mukaan, joka on noin 5,7 prosenttia. Komissio on Ranskan viranomaisten kanssa yhtä mieltä menetelmästä, jota käytetään nykyarvon laskemiseen tappioiden ja siirtokustannusten yhteenlasketulle

summalle. Komissio korostaa kuitenkin, että jos tappioiden ja siirtokustannusten nykyarvon laskennassa käytetään vuonna 2014 pitkää diskonttokorkoa, päädytään mekaanisesti tappioiden nimellisarvoa vuonna 1997 (tai menetelmästä riippuen, vuonna 1995) alempaan arvoon, sillä siirtokustannusten määrittelyssä on käytetty yli kaksi prosenttiyksikköä Ranskan viranomaisten hyväksymää pitkää diskonttokorkoa alhaisempaa lyhyttä korkoa (85 prosenttia markkinakorosta). Nykyarvon laskeminen pitkiä korkoja käyttäen, joihin Ranskan viranomaiset arvio perustuu, aiheuttaa näin pitkään (1995-2014) jatkuvaan järjestelyyn sovellettuna sen, että purkujärjestelyn toteutuneet tappiot alenevat yli 25 miljardilla frangilla, jos tappion oletetaan syntyvän vuonna 2014. Tämän laskelman peruslähtökohtana on, että valtio kykenee muuttamaan varat, jotka se on lainannut korolla, jonka arvo on 85 prosenttia markkinakorosta, pitkäaikaisiksi rahoitusvälineiksi lainaamalla varat edelleen 5,7 prosentin korolla, eli nykykurssin mukaan, 2,7 prosenttiyksikköä itse maksamaansa korkoa korkeammalla korolla. Jos oletettaisiin, että valtio toimisi rakenteellisesti lainanantajana, se hyötyisi lyhyellä korolla otetun lainan muuntamisesta pitkällä korolla myönnettyksi lainaksi (vaikka tarkasteltavana oleva purkujärjestely olisi siinä tapauksessa ollut tarpeeton). Valtio on kuitenkin rakenteellisesti lainanottajana eikä siten voi hyötyä muuntomahdollisuuksista, joita olisi saatu varojen lainaamisesta edelleen CL:lle. CL on joka tapauksessa siirretty kokonaisuudessaan CDR:n haltuun ja tuottaa pelkkiä tappioita. Pyrkimys hyötyä mahdollisuudesta muuntaa lyhyet korot pitkiksi vuodeksi 1995 suunnitellun nollakuponkilainan avulla epäonnistui, vaikka kyse oli vain 10 miljardista frangista, joka on huomattavasti syntyneitä tappioita pienempi summa (jonka rahoittamisen pitäisi kaiken lisäksi olla CL:n eikä valtion vastuulla); komissio ei sitäkin suuremmalla syyllä voi päätellä, että valtio voi hyötyä korkojen muuntomahdollisuuksista, jotka syntyivät CL:ltä lyhyillä koroilla saadun tappioiden kokonaismäärää (vähintään 100 miljardia frangia) vastaavan lainan ansiosta. Jos näin olisi, valtio olisi voinut tehdä EPFR:n hyväksi useiden kymmenien miljardien frangien sijoituksen vuonna 1997, jolloin tappiot oli sen tietojen mukaan arvioitu 100 miljardiksi frangiksi.

EPFR olisi voinut sijoittaa nämä varat edelleen pitkäaikaisella 5,7 prosentin korolla vuoteen 2014 saakka ja hyötyä siten lyhyiden ja pitkien korkojen välisestä erotuksesta. Komissio ei näin ollen voi hyväksyä nykyarvon laskemista pitkäaikaisen markkinakoron perusteella, sillä kyseinen menettely laskee purkujärjestelyn kustannuksia ilman, että sillä olisi varsinaista yhteyttä kyseiseen järjestelyyn. Komissio huomauttaa lisäksi, että vaikka valtio voisi hyötyä tällaisesta korkotransformaatiosta, korkoriski säilyisi

ennallaan (riski, että lyhyet korot nousevat pitkien korkojen tasolle esimerkiksi talouden ylikuumenemisen seurauksena) ja olisi otettava huomioon arvioissa niiden vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi.

- iv) Neljäntenä erottavana tekijänä voidaan mainita se, että edellä esitetyissä komission arvioissa ei oteta huomioon EPFR:n vuoden 1997 toimintakertomuksessa korostettua riskiä, että siirtokustannukset voivat muuttua. Komission esittämän vaihteluväliarvion ylärajaa olisi sen perusteella nostettava EPFR:n CL:ltä ja markkinoilta (lakisäateinen oikeus ottaa lainaa 50 miljardiin asti) hankkiman rahoituksen hoitokustannuksia vastaavalla määrällä.

Koska erottavia tekijöitä on näin paljon, komissio ei voi hyväksyä Ranskan viranomaisten esittämään arviota CL:lle myönnettyistä tuista.

7.3 **Crédit Lyonnais'ille myönnetty lisätuet verrattuna komission vuonna 1995 hyväksymään tukimäärään**

Komission päätöksessä 95/547/EY hyväksytyjen tukien lisäksi myönnetty lisätuet koostuvat seuraavista osatekijöistä:

- CDR:lle aiheutuneet lisätappiot, jotka valtio otti vastuulleen EPFR:n CDR:lle myöntämän osakkuuslainajärjestelyn kautta
- EPFR:lle aiheutuneet ylimääräiset siirtokustannukset, erityisesti CL:n EPFR:lle myöntämän lainan neutraloiminen vuosiksi 1995-2014
- luopuminen vuoden 1995 liiketoimintasuunnitelmaan ja päätökseen 95/547/EY sisältyneestä nollakuponkilainasta, jonka toteutuneet tulot oli vähennetty hyväksytyistä tuista.

Komissio muistuttaa, että sen tekemän päätöksen 95/547/EY 2 artiklan c kohdassa säädetään, että ”jos järjestelyn arvioitua 45 miljardin frangit kustannukset ylitetään, on tarkasteltava uudelleen Crédit Lyonnais'n liiketoiminnan supistamisen merkitystä” sellaisena kuin Ranskan viranomaiset ovat hyväksyneet sen. Sallitun 45 miljardin Ranskan frangin enimmäismäärän ylittämistä on tämän mukaisesti tarkasteltava uudelleen tämän päätöksen yhteydessä sen määrittämiseksi, soveltuvatko kyseiset lisätuet yhteismarkkinoille.

Lisätukien arvioitu määrä on joka tapauksessa huomattava verrattuna vuonna 1995 ja 1996 hyväksytyjen tukien määrään. Lisätukien nimellisarvo on edellä esitettyihin laskelmiin perustuvan laajennetun 102-147 miljardin

frangin vaihteluvälin perusteella noin 53-98 miljardia frangia korkeampi kuin komission vuosina 1995 ja 1996 hyväksymien 49 miljardin frangin tukien kokonaismäärä. Tällainen lisäys, joka merkitsee yhteisön historiassa ennennäkemätöntä tukimäärää, voidaan hyväksyä vain huomattavien vastikkeiden perusteella.

8. **VALTION CRÉDIT LYONNAIS'N HYVÄKSI TOTEUTTAMIIN TUKITOIMENPITEISIIN LIITTYVÄT VALTIONTUKIEN TUNNUSMERKIT**

Soveltamalla markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta ja ottaen huomioon, että kyseiset toimenpiteet vaikuttavat kauppaan ja vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua komissio ilmoitti (edellä mainitussa) vuonna 1993 annetussa tiedonannossaan⁽²⁶⁾ jäsenvaltioille, että lisäpääoman sijoitukset julkisiin yrityksiin sisältävät valtiontukea, jos yksityinen sijoittaja ei vastaavissa oloissa olisi sijoittanut kyseistä lisäpääomaa sijoitukselle odotettu tuotto huomioon ottaen.

On ensinnäkin huomattava, että näiden tukitoimenpiteiden yhteydessä myönnettyjen summien ainutlaatuisuus (kyse on yhteisön historian suurimmasta yhdelle ainoalle yritykselle myönnetystä tuesta) osoittaa, että valtio on ainoa osapuoli, joka voi myöntää tämänsuuruisia summia veroihin tai markkinoilta otettuihin lainoihin perustuvien lähes rajattomien rahoitusmahdollisuuksiensa ansiosta. Yhdelläkään yksityisellä ryhmittymällä Euroopassa tai luultavasti koko maailmassa ei olisi ollut riittävää rahoituskapasiteettia vastaavien tukimäärien myöntämiseen.

Lisäksi varoille, joiden toteutunut bruttomäärä on (vähintään) 130 miljardia Ranskan frangia, saadaan vain heikko tuotto panostukseen nähden. Valtio saa sijoittamastaan pääomasta takaisin vain taloudellisen tilanteen paranemisesta annetun lausekkeen ja CL:n yksityistämisen ansiosta saadut tulot. Koska valtio ei saa takaisin pääomamenojaan, CL:n pelastamiseen myönnettyjen julkisten varojen tuottoprosentti jää selvästi tappiolliseksi eikä ole missään tapauksessa verrattavissa riskirahoitustoimenpiteeseen osallistuvan yksityisen sijoittajan odottamaan tuottoprosenttiin. Se arvioitiin Crédit Lyonnais'ta koskevan päätöksen 95/547/EY tekoajankohtana vuonna 1995 12 prosentiksi vuodessa sijoitetulle pääomalle. Koska markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta ei ole noudatettu, on pääteltävä, että CL:n pelastamista ja rakenneuudistusta koskevissa toimenpiteissä on kyse tukitoimenpiteistä.

⁽²⁶⁾ EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3

Ranskan viranomaiset vetosivat velvollisuuteensa noudattaa luottolaitosten vakavaraisuussuhteesta 18 päivänä joulukuuta 1989 annetussa neuvoston direktiivissä 89/647/EY⁽²⁷⁾ säädettyä omia varoja koskevaa vaatimusta. Ilmoittaessaan komissiolle vuonna 1996 kiireellisistä tuista ne totesivat näiden tukien olevan välttämättömiä kyseisessä direktiivissä säädetyn vähimmäisvakavaraisuusasteen noudattamiseksi. Komissio korostaa tämän asian osalta päätöksessä 95/547/EY esittämiensä perustelujen tavoin, että se, että yhteisön direktiivissä säädetään pankkien vakavaraisuutta koskevasta vaatimuksesta, ei poista valtion varojen sijoittamiselta tai muusta vastaavalla tavalla vaikuttavasta kyseisen direktiivin noudattamista edistävältä toimenpiteeltä tuen tunnusmerkkejä, jos yksityinen sijoittaja ei vastaavissa olosuhteissa katsoisi saavansa sijoituksesta tavanomaisten tuotto-odotusten mukaista tuottoa. Yhteisön direktiivin noudattamisen tarkoituksena oli yksinomaan pääomankorotuksen kohteena olleen pankin toiminnan jatkumisen ja pankkitoimiluvan säilyttämisen varmistaminen. Direktiivissä ei kuitenkaan kiellä millään muotoa luottolaitoksen asettamista selvitystilaan, jos ilmenee, että oman lisäpääoman sijoittaminen ei noudata edellä mainittua markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta ja on siten katsottava valtion varoista myönnettäväksi tueksi, jonka osalta on perustamissopimuksen määräysten mukaisesti tarkasteltava, kuten tukien osalta yleensäkin, onko kyse yleisen edun mukaisesta tuesta. Viranomaisilla ei näin ollen ole oikeutta asettaa vastakkain perustamissopimuksen 92 artiklan ja vakavaraisuusvaatimuksesta annetun yhteisön direktiivin noudattamista.

On lisäksi muistettava, että komissio päätteli päätöksessään 95/547/EY, että kyseiset toimenpiteet, joiden nettoarvoksi se arvioi tuolloin 45 miljardia Ranskan frangia, oli katsottava tuiksi, olipa kyse sitten ensimmäisestä pääoman korotuksesta toukokuussa 1994 tai kahden ensimmäisen purkujärjestelyn toteuttamisesta valtion vastuulla. Koska tämän päätöksen tarkoituksena on korottaa tappioita ja purkujärjestelyn kustannuksia (mukaan lukien CL:n EPFR:lle myöntämän lainan neutralointi) koskevia laskelmia ja luopua nollakuponkilainasta, joka vähennettiin tuesta päätöksessä 95/547/EY, päätöksessä tarkasteltavien toimenpiteiden luonne ei poikkea aiemmin toteutetuista toimenpiteistä, joiden kustannuserojen takia nykyiset toimenpiteet päätettiin toteuttaa. Tämän päätöksen kohteena olevat tuet koostuvat komission edellisessä päätöksessään arvioimien tukien arvon noususta ja ovat siten komission ensimmäistä kertaa vuonna 1995 arvioimien tukien mukaisia valtiontukia.

Komissio on tutkinut erityisesti 24 päivänä tammikuuta 1984 annetun pankkilain 52 artiklan säädöksiä, joiden mukaan Ranskan keskuspankin pääjohtajalla on oikeus kehottaa luottolaitoksen osakkaita ja jäseniä antamaan

luottolaitokselle tarvittavaa tukea, jos se on olosuhteiden kannalta perusteltua. Komissio toteaa, että vaikeuksissa olevien luottolaitosten yksityiset osakkaat ovat useissa viimeaikaisissa tapauksissa kieltäytyneet noudattamasta Ranskan keskuspankin pääjohtajan kehotusta lisäpääoman sijoittamisesta⁽²⁸⁾, vaikka kyse on ollut huomattavasti tarkasteltavana olevaa järjestelyä pienemmistä määristä. Komission mielestä osakkaiden yhteisvastuullisuuteen vetoamiseen ei sisälly pakkoa ja toteaa, että osakkailla on oikeus tarkastella uuden pääomasijoituksen oikea-aikaisuutta sijoituksen tai vastaavien toimenpiteiden kannattavuutta koskevien odotusten kannalta sekä asianomaisten luottolaitoksen tervehdyttämissuunnitelman ja markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisesti. Pariisin cour d'appel (muutoksenhaku tuomioistuin) tulkitsi asiaa vastaavalla tavalla 13 päivänä tammikuuta 1998 antamassaan tuomiossa⁽²⁹⁾, jonka mukaan kyseisen lain 52 artiklaa ei voida pitää pakottavana. CL:n osakkaana oleva Ranskan valtio ei siten voinut katsoa tämän 52 artiklan perusteella, että sen oli lain mukaan osallistuttava CL:n tervehdyttämiseen riippumatta perustamissopimuksen määräyksistä.

Taloudellisten toimijoiden luottamuksen ylläpitäminen edellyttää osapuolten noudattavan markkinakuria, jonka mukaan rakenteellisesti kannattamattomille luottolaitoksille aiheutuu seuraamuksia ja tarvittaessa ne poistetaan markkinoilta asettamalla ne selvitystilaan. Kannattamattomien luottolaitosten pitäminen keinotekoisesti toiminnassa aiheuttaa sitä vastoin merkittäviä kilpailunvääristymiä ja moraalista epävarmuutta sekä heikentää loppujen lopuksi pankkijärjestelmän muita osapuolia. Se aiheuttaa toisaalta huomattavia vääristymiä varojen myöntämisessä ja sitä kautta toimintahäiriöitä koko talouteen. Komissio on tästä asiasta yhtä mieltä Ranskan pankkivaltuuskunnan kanssa, joka toteaa vuoden 1995 vuosikertomuksessaan, että Ranskan pankkijärjestelmän hallittu rakenneuudistus merkitsee muun muassa sitä, että luottolaitoksia, jotka ovat yrityksiä siinä missä muutkin yritykset ja joita ei siten voida suojata markkinoilla sovellettavilta seuraamuksilta, saattaa poistua markkinoilta⁽³⁰⁾. Pankkilaitosten katoamista ei näin ollen sinällään voida pitää osoituksena nykyisten valvontarakenteiden epätarkoituksenmukaisuudesta vaan merkinä siitä, että markkinavoimilla on asiassa sanansa sanottavana ja että pankit eivät ole niiltä sen enempää suojassa kuin muutkaan osapuolet. Komissio toteaa tämän perusteella, että kilpailu- ja pankkivalvontapolitiikan tavoitteet eivät saa olla vastakkaisia, sillä molemmilla pyritään samaan tavoitteeseen eli kilpailukyisen ja terveen pankkialan kehittämiseen. Tämä

⁽²⁷⁾ EYVL L 336, 3.12.1989, s. 14

⁽²⁸⁾ Talous- ja raha-asioista vastaavien viranomaisten kehotukseen vastannet yksityiset osakkeenomistajat ovat joissakin tapauksissa pyrkineet suojautumaan oikeudellisilta riskeiltä, mutta heidän toimintansa tavoitteena ei kuitenkaan ole ollut riittävän korvauksen saaminen sijoittamastaan pääomasta.

⁽²⁹⁾ Tie- ja vesirakentamista sekä talonrakentamista harjoittavaa yhtiötä koskeva asia.

⁽³⁰⁾ Pankkivaliokunnan vuosikertomus vuodelta 1995, sivu 13.

merkitsee sitä, että pankkivalvontaviranomaisten on suunniteltava toimintatapoja, joilla täydennetään kilpailukykynsä menettäneiden pankkien lakkauttamista.

Ilmoittaessaan komissiolle joulukuussa 1996 väliaikaisista kiireellisistä toimenpiteistä Ranskan viranomaisten edustajat vetosivat komission kanssa pitämässään kokouksissa siihen, että pankin mahdollinen maksukyvyttömyys aiheuttaisi järjestelmäriskin, joka voi levitä koko rahoitusjärjestelmään ja sitä kautta niiden joutumista selvitystilaan asettamista täydentävien toimenpiteiden varaan, joita Ranskan viranomaiset olivat tarvittaessa valmiit toteuttamaan. Komissio ei tuolloin kyennyt poistamaan lyhyessä ajassa riskiä CL:n joutumisesta maksukyvyttömäksi eikä tätä taustaa vasten kykene poistamaan myöskään riskiä CL:n kriisin leviämistä koko rahoituslalle. Komissio ei aseta kyseenalaiseksi tällaisen riskin mahdollisuutta ja on ottanut sen huomioon hyväksyessään sille tuolloin ilmoitetut kiireelliset tuet odotettaessa ennen kaikkien asiaan liittyvien osa-alueiden, mukaan lukien uusi rakenneuudistus suunnitelma, perinpohjaista tutkimista yritysten pelastamis- ja rakenneuudistustukia koskevien komission suuntaviivojen mukaisesti. Komissio huomauttaa kuitenkin, että valtio ei voi jatkuvasti vedota tällaisen kriisin riskiin välttyäkseen perustamissopimuksen 92 artiklassa määrättyiltä seuraamuksilta.

Kuten komissio huomautti päätöksessään 95/547/EY, se katsoo, että CL:n pelastamisesta aiheutuneiden tappioiden poikkeuksellinen laajuus selittyy suurelta osin CL:n osakkeisiin lukeutuvan valtion valvontakeinojen puutteellisuudella ja ensimmäisten huomattavien rakenneuudistustoimenpiteiden viivästyksellä. Järjestelyistä aiheutuneiden kustannusten aiheuttajana oli menettely, jota ei voida pitää viisaan osakkaan toimintana ja jota voidaan pitää osoituksena vakavista puutteista yrityksen hallinnossa. Nämä puutteet ovat aiheuttaneet monia eroja, joiden syynä on usein pankin aiempien johtohenkilöiden vastuuton päätöksenteko, avoimuuden puute hallinnosta ja yrityksen kirjanpidosta ja päätöksentekomenettely, johon ei kuulu riskien arviointia, joka on yleensä keskeinen tekijä pankin päätöksenteossa. CL:n sisäisessä ja ulkoisessa valvonnassa havaitut puutteet, jotka liittyvät pankin pakonomaisiin laajentumispyrkimyksiin 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa, ovat selityksenä CL:n taloudellisen kurimuksen ennennäkemättömälle laajuudelle. Komissio korostaa, että valtion roolien päällekkäisyys (osakas, yrittäjä, hyvinvointivaltion turvaaja ja lainsäätäjä) korosti yrityshallinnon puutteita entisestään, mikä sai aikaan sen, että valtio antoi tilanteen kehittyä ennenkuulumattoman vakavaksi, vaikka tilanne oli ristiriidassa sen omaisuutta koskevien etujen kanssa.

Kuten komissio totesi päätöksessään 95/547/EY, sen käytettävissä ei ole numerotietoja, joiden perusteella vuoden 1994 pääomakorotuksen kokonaiskustannusten ja valtion varoista maksettavien CL:n arvioitujen purkujärjestelykustannusten voitaisiin osoittaa ylittävän kustannukset, joita valtiolle olisi aiheutunut siinä tapauksessa, että

olisi valittu toinen myynti- tai selvitystilavaihtoehto. Kustannukset olisivat joka tapauksessa olleet pienemmät, jos valtio olisi puuttunut tilanteeseen jo ennen kriisin puhkeamista.

Komissio kiinnittää erityistä huomiota joihinkin ranskalaisen tuomioistuimen aiemmissa asioissa soveltamaan oikeuskäytäntöön, jonka mukaan valtion vastuulla oleva osa konkurssiveloista on suurempi kuin sen osuus yritykseen sijoitetusta pääomasta. Komissio ja yhteisöjen tuomioistuin ovat hylänneet jo joissakin aiemmissa vastaavanlaisissa asioissa⁽³¹⁾ väitteen, jonka mukaan valtion vastuulla oleva osuus konkurssiveloista olisi suurempi kuin sen osuus yritykseen sijoitetusta pääomasta sen perusteella, että vastuualueen laajentaminen aiheuttaisi valtion tehtävien osakkaana ja toisaalta hyvinvointivaltion turvaajana sekaantumisen toisiinsa. Tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei aseta miltään osin kyseenalaiseksi sitä, että tämänkaltaiseen toimenpiteeseen liittyy tuen tunnusmerkkejä. Valtion, joka tunsu tämän oikeuskäytännön yrityssaneeruksesta ja selvitystilasta vuonna 1985 annetun lain⁽³²⁾ perusteella, olisi pitänyt antaa jo kauan ennen tässä tarkasteltavina olevien toimenpiteiden toteuttamista säädöksiä riskinhallinnan lujittamisesta pankin laajenemisvaiheessa ja sittemmin myös rakenneuudistus- ja selvitystilavaiheessa, jolloin kriisi oli jo nähtävissä. Valtio ei näiden seikkojen perusteella ole osoittanut toimineensa hyvän osakkaan tai markkinataloudessa toimivan viisaan osakkaan tai yksityisen sijoittajan tavoin. Komissio katsoo lisäksi, että Ranskan viranomaiset eivät ole esittäneet vuonna 1985 annetussa laissa edellytetyjä todisteita siitä, että valtio voitaisiin osakkeenomistajana rinnastaa tässä tapauksessa yrityksen lailliseen tai tosiasialliseen johtoon. Jos laillinen tai tosiasiallinen johto on syyllistynyt virheisiin, se joutuu tämän oletuksen mukaan vastaamaan yrityksen konkurssiveloista virheidensä taloudellisia vaikutuksia vastaavalla määrällä. Lopuksi komissio panee merkille, että vaikka nämä toteen näyttämättömät seikat vahvistettaisiinkin, Ranskan valtio ei tällaisten toimien avulla pystyisi kiertämään perustamissopimuksen 92 artiklan määräyksiä ilman että syntyisi ristiriita sen oikeusperiaatteen kanssa, jonka mukaan kukaan ei voi perustaa todisteluaan omiin virheisiinsä.

Vaikka CL:n asettamisesta selvitystilaan olisi aiheutunut huomattavasti suurempia välittömiä ja välillisiä kustannuksia kuin Ranskan viranomaisten toteuttamista toimenpiteistä, kyseisiä toimenpiteitä ei voidaan olla luokittelematta tueksi vetoamalla tähän osakkeenomistajavaltion useita vuosia jatkuneista laiminlyönneistä johtuvaan tilan-

⁽³¹⁾ Vertaa erityisesti komission päätös 94/1073/EY (tiedote), EYVL L 386, 31.12.1994, s. 5, ja yhteisöjen tuomioistuimen tuomio yhdistetyissä asioissa C 278/92, C 279/92 ja C 280/92, HYTASA, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, perustelujen 22 kohta.

⁽³²⁾ Yrityssaneeruksesta ja selvitystilasta 25 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain 179 ja 180 artikla, vrt. Ranskan tasavallan virallinen lehti, 26.1.1985.

teeseen. Edellä esitetystä seikoista ilmenee kaiken kaikkiaan, että CL:n pelastamis- ja rakenneuudistustoimenpiteisiin liittyviä tuen tunnusmerkkejä ei voida kiistää vetoamalla kustannuksiin, jotka olisivat mahdollisesti olleet huomattavasti suuremmat kuin pankin selvitystilaan asettamisen kustannukset, vaikka vaarana olikin, että tilanne olisi voinut johtaa rahoitus- ja järjestelmäkriisiin.

9. JÄSENVALTIOIDEN VÄLISEN KAUPAN VÄÄRISTYMINEN

Rahoituspalvelujen vapautuminen ja rahoitusmarkkinoiden integroituminen tekevät yhteisön sisäisestä kaupasta yhä alttiimpaa kilpailun vääristymiselle. Tämä suuntaus vain vahvistuu talous- ja rahaliitossa⁽³³⁾. Yhteisen rahan myötä yhteisön sisäinen kauppa voi kehittyä ilman riskejä ja valuutanvaihtokuluja. Vaikka rahoituslaitokset voivat periaatteessa harjoittaa toimintaansa valtioiden rajoista välittämättä, ei niiden laajentuminen ulkomaille ole kuitenkaan esteetöntä. Laajentumisen esteet liittyvät usein kansallisten rahoituslaitosten suojautumiseen kilpailua vastaan, mikä hankaloittaa ulkomaisten kilpailijoiden pääsyä markkinoille. CL:lle myönnettyjen tukien kaltaiset tuet, joiden tarkoituksena on mahdollistaa rahoituslaitosten toiminnan jatkaminen huolimatta siitä, että niiden kannattavuus ja kilpailukapasiteetti ovat olemattomia, uhkaavat vääristää kilpailua yhteisön tasolla, sillä ne vaikeuttavat ulkomaisten rahoituslaitosten pääsyä kansallisille markkinoille.

Ilman tarkasteltavana olevia tukia CL olisi pitänyt realisoida tai myydä yhdessä tai useammassa osassa yhdelle tai useammalle vakavaraiselle ostajalle mahdollisesti selvitystilamenettelyn kautta. Tällaisessa tilanteessa ulkomainen kilpailija, joka haluaisi päästä Ranskan markkinoille tai lisätä liiketoimintaansa siellä, voisi ostaa rahoituslaitoksen tai sen osan. Menettely helpottaisi CL:n omaisuuserien ja markkinaosuuksien jakautumista mahdollisimman monelle ostajalle. On huomattava, että Ranskan viranomaisten heinäkuussa 1997 toimittamassa suunnitelmassa ei määrätä kunkin CL:n ranskalaisen ja ulkomaisen tytäryhtiön erillisestä luovuttamisesta, vaan CL:n listautumista pörssiin kokonaisuudessaan.

Yhteisön sisäinen kauppa voi vääristyä myönnettäessä tukea CL:n tapaiselle kansainväliselle rahoituslaitokselle, joka toimittaa monenlaisia rahoituspalveluja kansainvälisillä markkinoilla kilpaileville yrityksille ja tarjoaa rahoitustuotteita yksityisasiakkaille kilpaillen muiden euroop-

palaisten rahoituslaitosten kanssa laajentamalla toimintaansa ulkomaille Ranskan ulkopuolista konttoriverkostaan vahvistamalla. Kyseessä olevat tuet voivat mahdollistaa CL:lle mm. muiden yhteisön rahoituslaitosten kanssa kilpailevien ulkomaantoimintojen joidenkin osien uudelleenjärjestelyn.

On huomattava, että vuonna 1997 CL:n kansainvälinen liiketoiminta merkitsi 810 miljardia Ranskan frangia eli 54 prosenttia pankin koko omaisuudesta. Euroopan liiketoiminnan osuus oli 32 prosenttia vuoden 1997 lopussa, mikä vastaa noin 474 miljardia frangia.

Näin ollen on katsottava, että tarkasteltavana oleva valtion toimenpide kuuluu perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska se on valtiontukea, joka voi vääristää kilpailua jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaikuttavalla tavalla.

10. CRÉDIT LYONNAIS'ILLE MYÖNNETTYJEN TUKIEN SOVELTUVUUDEN TARKASTELU

10.1 Crédit Lyonnais'ille myönnettyjen tukien soveltuvuuden tarkastelussa sovellettavat säännökset, perusteet ja menetelmät

Määritettyään, ovatko tarkasteltavana olevat toimenpiteet perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, komission on tutkittava, voidaanko ne katsoa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuviksi.

Kyseessä olevassa tapauksessa on ensiksi todettava, että kyseessä ei ole yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, eikä tiettyjen Ranskan alueiden kehityksen edistämiseen omiaan oleva tuki (ja siihen tarkoitukseen myönnetty). Kysymys ei myöskään ole tuesta vakavan talouden häiriön poistamiseen, koska tuen tarkoituksena on auttaa ainoastaan yhtä tuensaaajaa Crédit Lyonnais'ta sen vaikeuksissa eikä toimialan kaikkia yrityksiä. Tästä syystä myönnettyä tukea ei voida myöskään luokitella tueksi Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen. Ainoastaan 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettu poikkeus voi tulla kysymykseen. Kyseisessä alakohdassa määrätään, että komissiolla on valtuudet hyväksyä "tuki tietyn taloudellisen toiminnan [...] edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla". Arvioidessaan, onko tuki yhteisen edun mukaista, komissio ottaa huomioon kilpailuvääristymien laajuuden, näiden vääristymien rajoittamiseen tarkoitettut vastikkeet, tuen rajaimisen ehdottomasti välttämättömään määrään ja tuensaaajayrityksen elinkelvyyden.

⁽³³⁾ Vrt. 10.2. jakso.

Komissio on vahvistanut tämän poikkeuksen soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt rakenneuudistustuen suuntaviivoissa⁽³⁴⁾. Näissä suuntaviivoissa todetaan, että *"rakenneuudistukseen myönnettävä valtiontuki aiheuttaa erityisiä ongelmia kilpailun kannalta, koska se voi johtaa siihen, että kohtuuton osa rakennesopeutuksesta ja siitä aiheutuvista sosiaalisista ja tuotannollisista ongelmista aiheutuvista kustannuksista siirretään muiden, ilman tukea toimivien tuottajien ja muiden jäsenvaltioiden kannettavaksi". Komissio katsoo, että rakenneuudistustuet voivat edistää taloudellisen toiminnan kehitystä vaikuttamatta kauppaan yhteisen edun vastaisella tavalla, jos seuraavat edellytykset täytetään:*

- 1) esitetään realistisille oletuksille perustuva rakenneuudistussuunnitelma, jonka avulla voidaan kohtuullisessa ajassa palauttaa pääoman tuotto prosentti sille vähimmäistasolle, jota yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden turvaaminen edellyttää,
- 2) annetaan riittävät vastikkeet tuen kilpailulle aiheuttamien vääristymien tasapainottamiseksi, jotta voidaan päätellä, että tuki ei ole yhteisen edun vastainen,
- 3) tuki suhteutetaan tavoiteltaviin päämääriin ja sen määrä rajataan rakenneuudistuksen toteuttamiseksi välttämättömään määrään, jotta yritys voisi itse vastata mahdollisimman kattavasti tervehdyttämistoimenpiteistä,
- 4) rakenneuudistussuunnitelma toteutetaan kokonaisuudessaan ja kaikkia muita komission lopullisessa päätöksessä asetettuja velvoitteita noudatetaan,
- 5) luodaan menetelmä edellä mainitun ehdon noudattamisen valvomiseksi.

Rakenneuudistustuen suuntaviivojen mukaan tällaisen tuen myöntäminen pitäisi yleensä olla tarpeen vain kerran. Vuosina 1995 ja 1996 hyväksytyjen tukien lisäksi jälleen myönnetyn lisätuen, tuen merkittävyyden ja kilpailua vääristävän vaikutuksen vuoksi edellä mainittujen ehtojen noudattamista on tutkittava erityisen tiukasti ja yksityiskohtaisesti.

10.2 Kilpailu CL:n toimialoilla ja tukien vääristävät vaikutukset

Euroopan ja etenkin Ranskan pankkisektorilla on käynnissä sopeutusvaihe, jolle on ominaista tiukka kilpailu pääomamarkkinoiden vapautumisen, teknologian nopean kehityksen ja yhteiseen rahaan siirtymisen vuoksi. Markkinoiden eristämismahdollisuuden pysyvä poistuminen ja talous- ja rahaliittoon osallistuvien maiden välisistä valuuttavaihtomaksuista saatujen tulojen menetys lisäävät kilpailujännitteitä yhteisössä. Tämä tilanne on omiaan

nopeuttamaan tarjonnan integraatiota siten, että muodostuu pankkiryhmittymiä tai laajemmin tarkasteltuna rahoitusalan ryhmittymiä, sillä pankki- ja vakuutus toiminta täydentävät jo nyt toisiaan (pankkien konttoriverkoista onkin viime vuosina muodostunut yksi tärkeimmistä vakuutus tuotteiden jakelukanavista). Tällainen tarjonnan integroitumisilmiö aiheuttaa väistämättä ylimääräisiä rakenneuudistuksia, jotta muodostetut uudet ryhmät voisivat saada täyden hyödyn aikaansaaduista synergia vaikutuksista ja järjeistä ryhmittymisen myötä syntyneitä päällekkäistöimintoja.

Crédit Lyonnais tarjoaa rahoituspalveluja markkinoilla, joilla kilpailu on siis erittäin tiukkaa. Sekä vähittäispankkitoiminnan että tukkupankkitoiminnassa ja pääomamarkkinoilla on voimakkaita kilpailupaineita. Liikepankkitoiminnan alalla Euroopan kilpailutilanne pienentää rahoituksen välityksestä saatavaa katetta, joka on supistunut tasaisesti jo vuosikymmenen ajan. Pankit yrittävät torjua tätä arvonlisän menetystä tarjoamalla välityspalkkiota tuottavia palveluja, joiden osuus pankkitoiminnan nettotuloksesta on noussut keskimäärin ranskalaisissa rahoituslaitoksissa.

Kuten jo aikaisemmin todettiin CL:lle myönnetty valtiontuki johtuu useasta tekijästä: kiinteistömarkkinoilla otetuista liiallisista ja hallitsemattomista riskeistä, varomattomasta laajentumisesta ulkomaille sekä myös osakkeenomistajan tehottomasta yrityksen valvontajärjestelmästä, jonka vuoksi se ei osannut ajoissa lopettaa johtokunnan jäsenten harjoittamaa riskinottoa. Toisin sanoen CL:n koko hallintojärjestelmä on osoittautunut puutteelliseksi.

Koska CL reagoi liian myöhään suhdannetilanteen muuttamiseen ja vaikeuksien ilmaantumiseen (kiinteistömarkkinoilla hinnat ja vuokrat ovat laskeneet jatkuvasti vuodesta 1990), ja koska tervehdyttämiskehitys oli hidasta, on selvää, että tähän mennessä myönnetty huomattavat tuet ovat myös seurausta CL:n johtokunnan jäsenten omistajana olevaan valtioon tuntemasta luottamuksesta. Heidän mielestään valtion olisi joka tapauksessa ollut vastattava aikaisemmin tehdyistä virheistä, mikä käy selväksi Ranskan viranomaisten esittämistä vaihtoehtojen ratkaisujen kustannuksiin liittyvistä perusteluista. CL ei tietenkään ollut ainoa konserni, joka keinotteli erittäin riskialttiilla tavalla, mutta ainoastaan julkiset pankit ja vakuutusyhtiöt olivat voineet luottaa valtion tukeen, kun taas yksityiset pankit ja vakuutusyhtiöt joutuivat ottamaan huomioon markkinoiden asettamat rajoitukset uudistamalla rakenteitaan voimakkaasti tai aloittamaan selvitystilamenettelyn. Tästä aiheutuu epätasapainoinen kilpailutilanne julkisten ja yksityisten pankkien välillä, mikä merkitsee tavanomaisten markkinaolosuhteiden huomattavaa vääristymistä. Tässä kyseisessä tapauksessa on todellakin syytä uskoa, että ilman valtion varsinaista tai oletettua tukea CL ei olisi toiminut yhtä varomattomasti kuin se toimi tai että se olisi ainakin aloittanut tervehdyttämistoimet aikaisemmin ja päättäväisemmin.

⁽³⁴⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12

Tällainen valtiontuki, jota oikeastaan voidaan pitää maksukyvyttömiä pankkien ja vakuutusyhtiöiden "selviytymistakuuna", kuten Ranskan senaatin laatimassa kertomuksessa "Rapport d'information n° 52⁽³⁵⁾" huomaetaan, suojelee myös näiden yhtiöiden velkojia. Tällainen suojele ei kuitenkaan kannusta velkojia valvomaan velallistensa toimintaa. Näin yhtiöt eivät enää ole markkinoiden valvonnan ja seuraamusten alaisia. Tällainen suojele ei ole pelkästään sopimatonta ja liiallista, vaan se johtaa myös luottolaitosten huonoon hoitoon, kuten talletusten vakuusjärjestelmistä 30 päivänä toukokuuta 1994 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 94/19/EY⁽³⁶⁾ todetaan. Osakkeenomistajan tuki, joka puolestaan on mahdollistanut markkinoilta saadun tuen, on viivästyttänyt välttämättömiä korjaavia toimenpiteitä ja kasvattanut valtion lopulta myöntämiä tukia. Tämän vuoksi ja myös neuvoston ja Euroopan parlamentin antamien julistusten mukaisesti komissio katsoo, että CL:n kriisiä voidaan pitkälti selittää taloustieteessä ja useiden maiden pankkikriisien yhteydessä tunnetuksi tulleella moral hazard -tyyppisellä käyttäytymisellä eli vakauden turvajärjestelmien kohteena olevan laitoksen vastuuttomalla riskinotolla ja sen vääristävällä vaikutuksella.

On myös korostettava, että tukien kilpailulle aiheuttamat vääristävät vaikutukset eivät liity ainoastaan Crédit Lyonnais'ta ja muita tukea saaneita julkisia pankkeja koskevaan aikaisempaan politiikkaan, vaan ne voivat luoda odotuksia myös tulevaisuuden suhteen. Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset totesivat tämän menettelyn yhteydessä esittämässään huomautuksessa, toistuvat tuet voivat luoda pankin johdossa odotuksia tuen saamisesta myös tulevaisuudessa, mikä voi aiheuttaa uusia kilpailuvääristymiä. Valtiontuen myöntäminen heikoimmille yrityksille on kohtalokasta ja tuki lisää myös alan

katteiden pudotuspainetta. Varsinkin myöntämällä toistuvasti tukea, kuten CL:n tapauksessa, palkitaan yritysten tehottomuutta ja toimitaan vastoin markkinakuria. Tästä syystä pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa mainitaan, että tukea olisi yleensä myönnettävä ainoastaan kerran.

Tämä tilanne, jossa valtio tukee lähes systemaattisesti vaikeuksissa olevia julkisia yhtiöitä (CL, GAN-CIC, Crédit Foncier de France, Marseillaise de Crédit, Comptoir des Entrepreneurs), ja useimpien näiden pelastustoimenpiteiden toistuvuus on johtanut ranskalaisten ja eurooppalaisten pankkien kilpailuolosuhteiden kiristymiseen Ranskan markkinoilla, mikä vaikeuttaa ongelmia koko rahoitusallalla ja rasittaa etenkin yksityisten pankkien kannattavuutta. Tämä merkitsee kilpailun vääristymistä merkittävällä tavalla, mikä vaikuttaa myös muiden jäsenvaltioiden pankkeihin, jotka toimivat Ranskassa, tai jotka kokevat, että tällainen tilanne estää niiden toiminnan kehittämisen Ranskassa. Kuten Ranskan pankkijärjestelmää koskevassa senaatin teettämässä selvityksessä⁽³⁷⁾ korostettiin, tästä aiheutuva epätasapaino edellytyksissä pankkitoimintamarkkinoille pääsyyn ja sieltä poistumiseen voi aiheuttaa keinoitekoista ylitarjontaa Ranskan markkinoilla; vapaan markkinoille pääsyn normaalina vastikkeena pitäisi tavallisesti olla vapaa poistuminen. Tämä epätasapaino on yksi pääasiallisia syitä, jollei jopa tärkein syy, pankkisektorin kriisiin Ranskassa⁽³⁸⁾. Edellä mainitussa selvityksessä esitetään, että välttämällä systemaattisesti selvitystilaan asettamista tai myyntiä, näistä kalleimmista vaihtoehtoista on vain tehty entistä kalliimpia sen jälkeen kun pelastustoimenpiteet osoittautuivat tehottomiksi. Crédit Lyonnais on valitettavasti osoitus tästä: ratkaisujen siirtäminen tuonnemmaksi on vain merkinnyt kustannusten kasvua⁽³⁹⁾.

Taulukko 16

Toimenpiteet ranskalaisten julkisten pankkikonsernien tukemiseksi

Tuensaaja	Tukiohjelmien määrä vuodesta 1992 alkaen	Tuet yhteensä (1992–1998) nimellisarvoina (miljardia Ranskan frangia)
Crédit Lyonnais	4	102 (vähintään)
Société Marseillaise de Crédit ⁽¹⁾	4	2,1
Comptoir des entrepreneurs	4	15,2
GAN-CIC	2	23,76
Crédit Foncier de France ⁽²⁾	1	25
Yhteensä		168

(1) Toinen pääomatuki, jonka määrä on vahvistamatta, suunnitellaan myönnettäväksi vuonna 1998.

(2) 25 miljardia frangia on valtion varaamia määrärahoja, mutta myös muunlaisesta tuesta on sovittu (rajaton valtiontakuu ja valtion sitoutuminen kaikkien tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseen, jotta CFF voi jatkaa toimintaansa 31.7.1996 jälkeen).

⁽³⁵⁾ Katso Ranskan tasavallan senaatti, Banques: votre santé nous intéresse, Rapport d'information fait par Alain Lambert au nom de la commission des finances, du contrôle budgétaire et des comptes économiques de la Nation sur la situation et les perspectives du système bancaire français, N:o 52, 1996–1997.

⁽³⁶⁾ EYVL L 135, 31.5.1994, s. 5

⁽³⁷⁾ Le système bancaire français, lokakuu 1996, contribution du Commissariat Général au Plan au Groupe des finances de la Commission des Finances du Sénat, katso etenkin s. 86 kertomuksesta N:o 52.

⁽³⁸⁾ Vrt. edellä mainittu Lambertin kertomus, s. 56.

⁽³⁹⁾ Vrt. edellä mainittu Lambertin kertomus, s. 60.

Kaikki CL:n ja Ranskan julkisen pankkijärjestelmän kannalta kestävätkä ratkaisut edellyttävät koko konsernin ja sen tytäryritysten hallintojärjestelmään ("corporate governance") tehtäviä muutoksia ja ratkaisun löytämistä moral hazard -ongelmaan, jonka mahdollisuus turvautua viimekädessä valtion avustukseen aiheuttaa. Kyseessä olevassa tapauksessa komissio katsoo, että Ranskan hallituksen sitoutuminen yksityistämiseen ja pankkikonsernin huomattavaan supistamiseen toisi kestävätkä ratkaisun sen johdossa aikaisemmin todettujen puutteiden aiheuttamiin ongelmiin.

Tässä yhteydessä on huomattava, että Ranskan viranomaisten moneen otteeseen vuoden 1984 pankkilain 52 artiklalle (lainattu aiemmin, vrt. edellä 9 jakso) antama tulkinta lisää Ranskan pankkisektorilla vallitsevien kilpailuolosuhteiden vääristymistä. Ranskan viranomaisten mukaan osakkailla on velvollisuus tukea vararikon uhkaamaa yritystä, jos rahapolitiikasta vastaavat viranomaiset siihen kehottavat. On myös korostettava, että tämä johtaa yksityisten ja julkisten pankkien epätasa-arvoiseen asemaan, koska valtiolla julkisten pankkien osakkaana on käytettävissään rajattomat varat. Tällainen tulkinta johtaa epäohdonmukaiseen resurssien kohdentamiseen taloudessa, vääristää markkinoiden normaalia toimintaa ja Ranskan pankkisektorin nykyisiä kilpailuolosuhteita. Pankkilain tällaisella tulkinnalla, joka äskettäin kumottiin Pariisin cour d'appelin (muutoksenhakutuomioistuimen) antamalla tuomiolla, on varmasti ollut pitkäaikainen vaikutus Ranskan julkisten pankkien johdon varomattomaan toimintaan, koska ne ovat voineet pitää valtiontukia lähes järjestelmällisinä. Luomalla tällaisia odotuksia tulkinta on pahentanut jo esiintyneitä kilpailuvääristymiä. Se seikka, että monissa pankkikriisiin liittyvissä asioissa Ranskan viranomaiset vielä nojautuvat tähän 52 artiklalle annettuun tulkintaan, osoittaa, että valtio ei ole osakkaana vieläkään täysin sisäistänyt toistuvista julkisten pankkien kriiseistä saatuja kokemuksia ja on siis edelleen valmis toistamaan tietyt menneisyydessä tehdyt virheet.

Varsinkin koska Ranskan viranomaiset korostavat itse perustelua, jonka mukaan suurten CL:n tapaisten pankkien ajautuessa kriisiin vaarana on ongelmien leviäminen koko rahoituslalle (ns. "too big to fail" -peruste), komissio katsoo, että tällaisen lähes ilman ehtoja tapahtuvan avustamisen sijaan Ranskan viranomaisten olisi yhteisen edun vuoksi noudatettava pankkikriisin ratkaisusta poikkeavaa strategiaa kilpailua vääristävien vaikutusten minimoimiseksi. Komission ajaman politiikan tavoitteena on kannustaa sekä yksityisten että julkisten pankkien johtoa

vastuulliseen toimintaan. Tässä suhteessa ei riitä pelkäämään se, että vastuulliset viranomaiset tekevät selvästi ja julkisesti tiettäväksi, että luottolaitokset johtuvat yleensä kohtaamaan markkinatilanteen aiheuttamat seuraamukset ja että pankit eivät ole muita yhtiöitä enempää suojata selvitystilaan joutumiselta (kuten pankkivaltuuskunta esitti edellä mainitussa kertomuksessaan vuodelta 1995), vaan lisäksi valtion on osakkaana toimittava tämän mukaisesti pankkikriisiä käsitellessään ja tämän on tapahduttava ilman yksityisten ja julkisten pankkien välistä syrjintää. Näihin toimintalinjoihin on sisällyttävä erilaisia toimenpiteitä tallettajien suojaamiseksi, kuten talletussuojarahastojen luominen⁽⁴⁰⁾. Toimintalinjat edellyttävät myös strategioita kriisin rajoittamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi koko rahoituslalle tai talouteen tilanteissa, joissa maksukyvytön pankki asetetaan selvitystilaan. Komissio katsoo, että jäsenvaltioilla on käytössään keinoja, kuten saataville annetut tilapäiset vakuudet, joiden avulla on mahdollista rajata tällaisia menettelyjä ja välttää tarvittaessa koko alaa koskevan kriisin kehittyminen. Komissio konsultoi jäsenvaltioiden keskuspankkien entisistä pääjohtajista koostuvaa asiantuntijaryhmää, joka oli asiasta samaa mieltä.

10.3 Crédit Lyonnais'n elinkelpoisuuden arviointi komissiolle heinäkuussa 1997 toimitetun suunnitelman oletusten perusteella

On muistettava, että rakenneuudistustuen suuntaviivoissa esitetyn yleisen periaatteen mukaan tuki pitäisi sallia ainoastaan silloin, kun se on yhteisön edun mukaista. Komissio analysoi ensiksi sen neuvonantajana toimivan pankin avulla Ranskan viranomaisten toimittamaan suunnitelmaan sisältyvien oletusten yhteenkuuluvuutta. Tällainen suunnitelman tutkiminen ei estä millään tavalla muutoksia, joita siihen voidaan joutua tekemään yhteisön valtiontukepolitiikan perusteella, sillä komissio katsoo näitä oletuksia voitavan muuttaa.

Ranskan viranomaisten suunnitelman mukaan CL:n lainojen täydellinen neutralisointi merkitsisi pankin tuloksen jatkuvaa kasvua 0,2 miljardista frangista vuonna 1996 3,2 miljardiin frangiin vuonna 2000 (nettotulos, konsernin osuus ennen osuuslauseketta). Komission neuvonantajana toimivan pankin mukaan tällainen hyvä tulos merkitsisi sitä, että vuoden 2000 jälkeen tulos vakiintuisi ja kasvu olisi hitaampaa.

⁽⁴⁰⁾ Talletusten vakuusjärjestelmistä annetussa direktiivissä 94/14/EY säädetään, että jäsenvaltioiden on otettava käyttöön tällaisia järjestelmiä, EYVL L 135, 31.5.1994, s. 5.

Taulukko 17

Crédit Lyonnais'n tuloksen kehitys heinäkuussa 1997 tehdyn liiketoimintasuunnitelman mukaan

(Miljardia frangia)

	1996t	1997t	1998e	1999e	2000e
"Neutralisoinnin" vaikutus rahoituksessa	3,0	3,3	3,0	2,7	2,4
"Neutralisointi" huomioitu Nettotulos, konsernin osuus (osuuslausekkeen jälkeen)	0,2	1,0	1,7	2,2	3,2

Huom: 1996 ja 1997 tulosten perusteella. Ranskan viranomaiset ovat muuttaneet vuosia 1998-2000 koskevat tiedot nykyarvoiksi maaliskuussa 1998. Sen jälkeen tiedot on muutettu uudelleen nykyarvoon toukokuussa 1998, vrt. taulukko 19.

Ranskan konttoriverkossa toteutettujen rakenneuudistus-toimenpiteiden perusteella pääkaupungin konttoriverkostosta tulisi suunnitelman päättyessä CL:n tärkein tulonlähde, josta kertyisi noin 57 prosenttia CL:n nettotuloksesta⁽⁴¹⁾ vuodesta 2000 alkaen.

Komission neuvonantajana toimiva pankki on tehnyt CL:n asettamien tavoitteiden pohjalta useita päätelmiä (asteittainen muuttaminen pörssiyhtiöksi vuoteen 2000 mennessä, liiketoimintastrategiana tarjota yleispankkipalveluja Ranskassa ja keskittyä yrityspalveluihin muualla maailmassa).

Ranskan osalta (DCAF) CL:n aikomukset vaikuttavat komission neuvonantajana toimivan pankin käsityksen mukaan järjeiltä. Ne perustuvat strategiaan, jonka tarkoituksena on puolustaa saavutettuja markkinaosuuksia ja alentaa toimintakululuja. Suunnitelma perustuu kustannusten laskuun ja omaisuuserien laadun parantamiseen tähtäävän ohjelman onnistumiseen. Jos CL ei tavoittele takaisin markkinaosuuksiaan (lukuun ottamatta kulutusluottoja yhteistyössä liikekumppaninsa Cetelemin kanssa), asetetut tavoitteet näyttävät olevan saavutettavissa. Komission neuvonantajana toimivan pankin tekemä herkkyys-analyysi osoittaa, että vaikka CL alentaisi yleiskustannuksiaan ja sen käyttökerroin laskisi odotettua huomattavasti hitaammin, sen kannattavuus ei ole uhattuna. Sen sijaan omien varojen kasvu on paljon hitaampaa ja vakavaraisuusaste (ensisijaisten omien varojen vakavaraisuusaste) ylittänee 5 prosenttia vasta vuodesta 2000. Suunnitelmaa 20 prosenttia suuremmilla varauksilla olisi vähemmän vaikutusta tulokseen ja omiin varoihin. Komission neuvonantajana toimiva pankki katsoi, että siinä missä liiketoimintasuunnitelmaan liittyvät oletukset liikevaihdon ja pankkitoiminnan nettotuloksen osalta olivat pikemminkin varovaisia, pankkitoiminnan nettotuloksen laskua koskeva herkkyysanalyysi ei ollut asianmukainen.

⁽⁴¹⁾ DCAF ja sen tytäryhtiöt.

Komission neuvonantajana toimiva pankki tutki CL:n muut operaatiot. Se korosti, että CL:n tulos Euroopassa riippuisi suunnitelman voimassaoloaikana pitkälti BfG:n saavuttamasta tuloksesta (suunnitelman mukaan BfG luovutettaisiin vasta vuonna 2000), jonka tulos olisi saatava vakaaksi toteutetun rakenneuudistuksen ja strategisen uudelleensuuntautumisen jälkeen. Sikäli kun suunnitelmaan sisältyy merkittäviä luovutuksia Euroopassa, pankin tulokseen Euroopassa vaikuttavat poikkeukselliset erät riippuen siitä, liittyykö luovutuksiin arvonkorotuksia vai -alennuksia CL:lle. Komission neuvonantajana toimiva pankki havaitsi, että CL:n luovuttua maailmanlaajuisesta vähittäispankkitoiminnasta ja meneillään olevan rahamarkkina- ja yrityspankkipalveluja koskevan pankkitoiminnan integraation seurauksena merkittävät synergiaedut mahdollistaisivat kattavamman palveluvalikoiman pankin suurasiakkaille ja edistäisivät pankin tavoitteiden saavuttamista. Erityisesti Crédit Lyonnais Americas, joka on yksi harvoista pankeista Yhdysvalloissa, jolla on oikeudet liikepankki- ja yrityspankkitoiminnan harjoittamiseen, ja Crédit Lyonnais Securities Asia, joka on pitkälle erikoistunut välitystoimintaan, ovat konsernin vahvoja yksiköjä. Näiden kahden vahvan yksikön toiminta lisää pankin kansainvälisen strategian ja rahoitusnäkyvien uskottavuutta.

Neuvonantajana toimivan pankin analyysin perusteella komissio katsoo, että sille heinäkuussa 1997 esitetty liiketoimintasuunnitelma oli kokonaisuudessaan realistinen siihen sisältyvien oletusten osalta, joissa ennakoitiin kohtuullista kasvua ja joihin ei liittynyt liian kunnianhimoisia tavoitteita, jotka voisivat johtaa CL:n harjoittamaan aggressiivista hintapolitiikkaa. Tämä rakenteeltaan yhdenmukainen suunnitelma osoittaa riittävää kannattavuustasoa vuoteen 2000 mennessä, jonka perusteella CL näyttäisi elinkelpoiselta pitkällä aikavälillä ottaen huomioon tuet ja Ranskan viranomaisen heinäkuussa 1997 esittämät vastikkeet. CL:n tulos vuonna 1997 näyttää vahvistavan kokonaisuudessaan tämän analyysin tuloksen. Todettakoon, että CL:n pankkitoiminnan nettotulos vahvistui vuodesta 1996, vaikka suunnitelmassa ennakoitiin sen heikkenevän huomattavasti.

Näitä päätelmiä tarkasteltaessa on otettava huomioon monia tekijöitä. CL:n toimintaa on tarkasteltava verrattuna siihen parhaiten verrattavissa olevien rahoituslaitosten tilanteeseen. CL:n eri liiketoiminta-alueiden vuoksi tällainen vertailu ei ole yksinkertaista ja se edellyttää huomattavan monien laitosten ja markkinoiden tarkastelua lukuisien kriteerien perusteella, jotka koskevat mm. yritysten kokoa, rakennetta, organisaatiota, kannattavuutta, jakeluverkkoa ja toimintaa kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla. Komission neuvonantajana toimiva pankki toteutti tämän analyysin vertaamalla CL:n tilannetta paitsi CL:n lähimpien ranskalaisen kilpailijoiden kuten Société Générale'n ja B.N.P:n toimintaan, myös muilla Euroopan ja sen ulkopuolisilla pankkitoiminnan markkinoilla parhaillaan tapahtuvaan kehitykseen.

Tässä analyysissä ilmenee, että CL:n rakenneuudistus-hanke on merkittävä, mutta sen toteuttaminen on vielä kesken. CL:llä on vielä suuri henkilöstö ja laaja konttoriverkko, mikä merkitsee huomattavia yleiskustannuksia. CL:n 190 miljardin frangin omaisuuserien siirtäminen omaisuudenhoitojärjestelyyn paransi arvopaperiomaisuuden bruttokannattavuutta (mitattuna korkomarginaalin suhteella keskimääräisiin omaisuuseriin ja käyttökäteen suhteella keskimääräisiin omaisuuseriin), mutta CL:n nettokannattavuus (omaisuuserien ja omien varojen tuotto) on pysynyt selkeästi sen kilpailijoita alhaisempana. Käyttökerroin (76 % vuonna 1997) on vielä liian korkea verrattuna CL:n ranskalaisiin (joilla kerroin on noin 70 %) ja ulkomaisiin kilpailijoihin (noin 60 %).

Siirryttäessä talous- ja rahaliiton viimeiseen vaiheeseen tämän kertoimen alentaminen on erittäin todennäköisesti tarpeen monien eurooppalaisten pankkien ja etenkin CL:n kohdalla. Omaisuuserien laadun puolesta omaisuudenhoitojärjestely on varmasti mahdollistanut tilanteen huomattavan paranemisen ja epävarmat saamiset on tällä hetkellä jälleen katettu asianmukaisemmalla tavalla. Vaikka riskinoton valvonnassa esiintyneet puutteet selittävät suurimman osan CL:n ongelmista, on kuitenkin vielä varmistettava keskipitkällä aikavälillä pankin kyky sen uusien riskinhallintajärjestelyjen avulla ennakoita, suunnitella ja hallita suurempia keskipitkän aikavälin riskejä ja kohdata itsenäisesti odottamattomat tapahtumat.

Verrattuna CL:n noudattamaan maantieteellisen ja liiketoiminnallisen laajentumisstrategiaan sen koko ja etenkin sen riskipainotettujen sitoumusten suuruus merkitsevät kilpailijoita heikompaa pääomarakennetta, mistä seurasi mm. rahoituskustannusten kasvu huonon riskiluokituksen perusteella ja sen potentiaalisen kasvumarginaalin rajoittuminen. Ilman tukia CL:n olisi pitänyt supistaa huomattavasti markkinaosuuttaan Ranskassa, joka on pysynyt

lähellä sen merkittävimpien kilpailijoiden osuuksia näillä markkinoilla. CL voi jatkaa kasvuun absoluuttisesti ja markkinaosuuksilla mitattuna vain, jos se saa koottua huomattavasti nykyistä enemmän omia varoja. Jollei pankin pääomarakennetta vahvisteta, tämä edellyttää usean vuoden tasaista positiivista tuloskehitystä.

Vaikka esitetyn suunnitelman perusteella voidaan päätellä CL:n olevan elinkelpoinen, sen on vielä johdettava huomattaviin toimenpiteisiin meneillään olevan tervehdyttämiskehityksen vakiinnuttamiseksi. Komission on CL:n elinkelpoisuutta koskeissa päätelmissään otettava myös huomioon ne huomattavat muutokset, joita esitettyyn suunnitelmaan on tehtävä, jotta voidaan ottaa huomioon yhteisön kilpailusääntöjen mukaiset tukien minimointia koskevat vaatimukset ja vastikkeet kilpailuvääristymien tasapainottamiseksi (vrt. jäljempänä 10.4 ja 10.5 jakso).

10.4 Tukien suhteuttaminen kustannuksiin ja rakenneuudistuksen etuihin; ilmoitettuun suunnitelmaan sisältyvien ennusteiden muuttaminen

On muistettava, että pelastus- ja rakenneuudistustuen suuntaviivoissa mainitaan, että *"kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi on vältettävä sitä, että yritys saisi liiallisia rahavaroja, joita se voisi käyttää aggressiiviseen markkinoita vääristävään toimintaan, joka ei liity rakenneuudistukseen"*. Jotta voidaan arvioida, ovatko tuet suhteutettuja tavoitteisiin ja onko CL pyrkinyt kaikin keinoin toteuttamaan komissiolle toimittamansa rakenneuudistussuunnitelman, kuten rakenneuudistustuen suuntaviivoissa edellytetään, komissio tekee eron CDR:n tappioiden kasvusta johtuvien tukien ja CL:n EPFR:lle myöntämän lainan ehtojen muuttumiseen liittyvien tukien välillä.

CDR:n ja EPFR:n tappioiden kattamiseen CL:lle myönnettyt tuet johtuvat pääosin samasta syystä kuin vuoden 1995 omaisuudenhoitojärjestely. Viranomaisten olisi hankala muuttaa tukimäärää asettamatta kyseenalaiseksi niitä periaatteita, joille omaisuudenjärjestely alunperin pohjautui, ja järjestelyä, jolla CDR:n tappiot siirrettiin EPFR:lle. Tappiot ovat alunperin lähtöisin CL:ta, sillä sen heikkolaatuiset omaisuuserät ja saatavat siirtyivät CDR:lle (paitsi tappiot, jotka ovat syntyneet CDR:n johdon mahdollisista virheistä, jotka on osoitettava tapauskohtaisesti). Koska CDR on konsernista irrotettu CL:n tytäryhtiö (jossa päätöksen 95/547/EY nojalla CL:llä ei ole enää määräysvaltaa), nämä tappiot eivät vaikuta CL:n rahoitustilanteeseen, vaan Ranskan valtio kattaa ne vahvistamalla EPFR:n pääomarakennetta.

Sen sijaan CL:n EPFR:lle myöntämän lainan korkoehdoilla on välitön vaikutus CL:n kannattavuuteen. Kuten taulukko 13 edellä osoittaa, tämän lainan nettokustannusten neutralisointi muuttaa huomattavasti CL:n tulosta. Kysymys on muuttujasta, johon valtio voi toiminnallaan vaikuttaa; se onkin jo joutunut myöntämään kiireellisiä tukia vuosina 1995 ja 1996 CL:n rahoitustilanteen parantamiseksi. Tästä syystä komissio tutki ylimääräisten tukien suhteuttamista tavoitteisiin EPFR:n lainan neutralisoinnin ja nollakuponkilainajärjestelystä luopumisen perusteella, jotka merkitsevät EPFR:n lainakustannusten huomattavaa nousua, mistä valtio joutuu vastaamaan.

EPFR:n lainan neutralisointia voidaan kuitenkin pitää välttämättömänä vain, jos CL ei pysty itse rahoittamaan kustannuksia, joita sille aiheutuu lainasta EPFR:lle (85 prosenttia markkinakorosta olevan korvauksen lisäksi). On muistettava, että tämä järjestely on eräänlainen CL:n osuus tervehdyttämistoimenpiteissä, joka mahdollistaa tukien rajoittamisen. On myös korostettava, että neutralisointia ei voida pitää investointitoimenpidettä vastaavana operaationa (tukien kanssa), joka näkyy pankin taseessa, vaan se kohdistuu sen tuloslaskelmaan. Tästä syystä neutralisoinnin tarpeellisuutta on arvioitava CL:n rahoitustilanteen perusteella.

CL laati toukokuun 1998 alussa uuden tulosennusteen tämän päätöksen yhteydessä vaadittavien omaisuuserien luovutuksen perusteella. Nämä nykyarvoina ilmaistut luvut osoittavat, että suunnitelman perusoletukset ovat muuttuneet perusteellisesti ja että vuosina 1997–1999 CL ei pystyisi osoittamaan voitollista tulosta ilman lainan neutralisointia; lainan määrä on kunakin vuonna suurempi kuin CL:n voitto ennen lausekkeen soveltamista. Poikkeama on erityisen suuri vuonna 1999, jolloin CL arvio nettotuloksensa olevan 2 miljardia frangia pienempi kuin heinäkuun 1997 ennusteissa. Ottaen huomioon CL:n heikon riskiluokituksen ja sen joutumisen vuoden 1998 alusta riskiluokituksia tekevän Moody'sin valvontaan komissio myöntää, että ilman EPFR:n lainan neutralisointia vuosina 1997–1999 tappiot uhkaavat luoda vakavia jännitteitä ja käynnissä oleva rakenneuudistus voi vaarantua. Komissio toteaa, että sulkemis- ja luovutustoimenpiteitä koskevaan suunnitelmaan, johon Ranskan hallitus on sitoutunut, liittyvät rakenneuudistuskustannukset ovat erityisen raskaat vuosina 1998 ja 1999, jotka ovat pankkiryhmän lokakuussa 1999 loppuunsaatetuksi suunnitellun yksityistämisen kannalta ratkaisevat vuodet.

Taulukko 18

Tarkistettut oletukset 1996–2000

(miljardia Ranskan frangia)

	1997	1998	1999	2000
”Neutralisoinnin” rahoitusvaikutus	3,3	3,0	2,7	2,4
Nettotulos, konsernin osuus (ennen osuuslauseketta) neutralisointi huomioitu:				
— Uudet ennusteet	1,9	[...]	[...]	3,6
— Heinäkuun 1997 suunnitelma	2,3	2,7	4,5	6,6
Poikkeama heinäkuun 1997 suunnitelmasta	–0,4	[...]	[...]	–3,0

Huom. CL on toimittanut komissiolle toukokuussa 1998 tiedot, joiden perusteella tämä taulukko on laadittu. Tiedot koostuvat toteutuneesta (1996–1997) ja ennakoidusta tuloksesta, jotka on nykyarvoistettu toukokuussa, jotta voitaisiin ottaa huomioon omaisuuserien luovutusten vaikutukset pankin liikevaihtoon ja voittoihin.

Kuten CL:n edustajat ilmoittivat 7 päivänä toukokuuta 1998 pidetyssä kokouksessa, CL:n tarkoituksena on luovutuksiin liittyvien rakenneuudistustoimenpiteiden toteuttamisen jälkeen pystyä vuodesta 2000 alkaen rahoittamaan kehittämisensä ilman koko lainan neutralisointia, kuten Ranskan viranomaiset alunperin heinäkuussa 1997 esittivät. On korostettava, että useita tämän päätöksen perusteella tehtäviin rakenneuudistukseen liittyviä järjestelyjä ei enää ilmene vuoden 2000 jälkeen, sillä omaisuuserien luovutus on aikataulun mukaisesti saatava päätökseen 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä. Näin ollen yksityistämisen jälkeen vuonna 1999 CL:n keskipitkän aikavälin näkymien odotetaan olevan selkeästi myönteisempiä. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että CL jatkaa sisäisen rakenneuudistuksen toteuttamista, jonka tarkoituksena on erityisesti käyttökertoimen (yleiskustannusten ja pankkitoiminnan nettotuoton välinen suhde) alentaminen noin 70 prosentin tasolle.

Komissio katsoo, että CL:n yksityistäminen ja tukiohjelmaan liittyvien epävarmuustekijöiden väistyminen muuttavat perusteellisesti pankin toimintaedellytyksiä. Sen markkinoillepääsy omien varojen kasvattamiseksi helpottuu. CL:n hyötynee varainhankintakustannusten vähittäisestä laskusta, jotka ovat tällä hetkellä kilpailijoita korkeammat CL:n huonon riskiluokituksen vuoksi. Tästä syystä sen katteiden pitäisi palautua tärkeimpien kilpailijoiden tasolle. Se vahvistaa toiminnan tervehdyttämiskehitystä, joka on jo käynnistynyt käyttökertoimen laskettua. Näin ollen CL:n kasvun pitäisi sen yksityistämisen jälkeen olla itseään tukevaa. Komissio toteaa lisäksi, että CL:n ongelmat kärjistyivät erityisesti suhdannetilanteen heikentyessä vuosina 1992–1993. Pankki on erityisen herkkä suhdannevaihteluille paitsi siksi, että ne vaikuttavat välittömästi sen kasvuun (vaikka CL:n kasvun odotetaan pysyvän vähäisenä keskipitkällä aikavälillä rajoitusmekanismin vuoksi), myös siksi, että sen asiakkaiden riskit ja sitä kautta sen saataviin kohdistuvat riskit ovat paljon vähäisempiä noususuhdanteen aikana. Talous- ja rahaliiton aikaansaaman kasvun ja vakauden vuoksi Euroopan talouden keskipitkän aikavälin näkymät ovat hyvät, joten komissio katsoo CL:n tervehdyttämistoimenpiteitä voitavan jatkaa suotuisissa olosuhteissa, jotka mahdollistavat jo meneillään olevan rakenneuudistuksen saattamisen päätökseen ja taseen selvän pienenemisen, vaikka tässä päätöksessä asetetaan CL:n kasvulle rajoituksia. Komissio katsookin CL:n uusien ennusteiden perusteella, että vuoden 1997 alkuperäisen suunnitelman perusteella tehty päätelmä pankkikonsernin elinkelpoisuudesta pitää edelleen paikkansa.

Komissio päätelee, että koko lainan neutralisointi voidaan hyväksyä CL:lle vuosina 1997, 1998 ja 1999 ja että sen jälkeen CL voi vastata sen EPFR:lle myönnettyyn pitkäaikaiseen lainaan liittyvistä kustannuksista sen elinkelpoisuuden joutumatta koetukselle.

Tämä rajoitus ei vaikuta tukien määrään, jotka on laskettu koko CL:n lainan neutralisoinnin perusteella (vrt. taulukko 15). Valtio menettää pankin arvon vaihteluna tuen määrän vähenemistä vastaavan määrän siten, että vaikutus valtion varoihin nettotuen määrässä on vähäinen⁽⁴²⁾.

Tällä perusteella komission vuosina 1995 ja 1996 hyväksymiin tukiin nähden ylimääräisten tukien, joiden soveltu-

⁽⁴²⁾ Tavanomaisten oletusten mukaan liikevoiton vaihtelun vaikutusta verotukseen tasapainotetaan pankin arvon ja omien varojen arvon välisellä kertoimella.

vuutta arvioidaan tässä päätöksessä, voidaan katsoa mahtuvan hyväksytyihin 53–98 miljardin frangin vaihteluväliin.

Komissio ja Ranskan hallitus ovat lisäksi sopineet sellaisen mekanismin luomisesta, jolla olisi vastaavanlainen rajoittava vaikutus kuin CL:n velvollisuudella rahoittaa EPFR:n laina 85 prosentilla markkinakorosta eli alle sen jälleerahoituksen edellyttämän markkinakorona. Korvausmenetelmään ei edellä mainitun markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisesti saa sisältyä uusia tukia CL:lle (vrt. jäljempänä 10.6 jakso) ja se nostaa EPFR:n lainanhoitokustannukset tasolle, joka vastaa markkinakorkoja täysimääräisesti.

Näin ollen komissio toteaa, että vaikka CL:n 10 miljardin frangin lainan myöntämättä jättäminen EPFR:lle nollakuponkilainan merkintää varten merkitseekin valtiolle tulon menetystä (jonka komissio otti huomioon laskiessaan tukia ja niistä aiheutuvia vastikevelvoitteita), sillä EPFR ei voi muuttaa lyhyellä korolla hankittua lainaa pitkäaikaiseen käyttöön, tällä ei kuitenkaan ole suoraa vaikutusta CL:n, joka vain vapautuu 10 miljardin frangin markkinakorkoisesta otto- ja antolainausvelvoitteesta tämän vaikuttamatta sen tuloslaskelmaan tai vakavaraisuusasteeseen⁽⁴³⁾.

10.5 Crédit Lyonnais'ille myönnettyjen tukien aiheuttamiin vääristymiin suhteutetut vastikkeet

Vaikeuksissa olevalle yritykselle myönnetyn rakenneuudistuksen yhteydessä tehtävässä komission kokonaisanalyysissä on otettava huomioon, onko yhteisen edun mukaista säilyttää kyseinen yritys toiminnassa alalla vallitsevan kilpailutilanteen vuoksi, ja toisaalta tämän tuen aiheuttamat muutokset kilpailuolosuhteisiin. Kilpailun vääristymistä voidaan vähentää rajoittamalla tuet ehdottomasti välttämättömään määrään ja määräämällä yritykselle tilannetta kompensoivia vastikkeita. Jos komissio tällä tavoin pystyy huomattavasti rajoittamaan kilpailun vääristymistä, tuet voidaan todeta yhteisen edun mukaisiksi edellyttäen, että ne täyttävät muut suuntaviivoissa asetetut ehdot.

⁽⁴³⁾ Valtiolle myönnettyihin lainoihin ei liity lainkaan riskiä ja näin ollen niitä ei oteta huomioon pankin vakavaraisuusasteessa (niillä ei ole mitään vaikutusta riskipainotettuihin omaisuuseriin).

a) *Kilpailun vääristymisen arviointi*

On ensiksi muistettava, että jollei CL olisi saanut tukea, se olisi joutunut selvitystilaan. Kuten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevissa suuntaviivoissa määrätään⁽⁴⁴⁾, vastikkeiden tehtävänä on lieventää tukien aiheuttamia kilpailunvääristymiä tärkeimmillä markkinoilla, joilla tuensaajayritys kilpailee vastaavanlaisten yritysten kanssa. Tällä tavoin vapautuneen kapasiteetin tai markkinaosuuden muodossa kilpailijat saavat korvausta, joka lieventää mahdollisimman paljon tukien aiheuttamia kilpailunvääristymiä.

Päätöksen 95/547/EY yhteydessä Ranskan viranomaisten antamien sitoumusten mukaiset omaisuuserien luovutukset, joiden tarkoituksena on taseen pienentäminen, antavat CL:lle mahdollisuuden rahoittaa rakenneuudistussuunnitelmaa luovutuksista saaduilla varoilla. Tällöin tuensaajayritys siis osallistuu rakenneuudistukseen mahdollisuuksiensa rajoissa. Näin ollen merkittävät vastikkeet voivat kyseessä olevassa tapauksessa edesauttaa tuen rajoittamisessa vähimmäismäärään. Komissio on kuitenkin tietoinen siitä, että markkinatilanne voi eräissä tapauksissa vaikeuttaa CL:n omaisuuden arvostamista täyteen arvoonsa.

Pankkisektorilla voimassa olevan luottolaitosten toimintaa koskevan yhteisön sääntelyn asettama vakavaraisuusvaatimus (ydinpääoman osuus on vahvistettu vähintään 4 prosentiksi painotetuista omaisuuseristä, ja omien varojen laajemmassa merkityksessä on oltava vähintään 8 prosenttia) rajoittaa luottolaitosten kasvukapasiteettia. Tosiasiassa tällainen pääomarakennetta koskeva velvoite koskee kaikenlaisia yrityksiä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, mutta pankkialalla sen noudattaminen on pysyvää ja välitöntä, se on suoraan määritettävissä eikä siitä voida väliaikaisesti vapautua luottolaitoksen kasvustrategian vuoksi. Luottolaitoksella, joka juuri ja juuri täyttää vakavaraisuusvaatimuksen, ei ole kasvumarginaalia, ellei se pysty houkuttelemaan uutta pääomaa tai kasvattamaan omaa pääomaansa huomattavien voittojen avulla. Näin ollen selkeästi voittoa tuottava pankki voi kasvaa kannattavuutensa mukaisesti, kun taas tehoton luottolaitos havaitsee kasvunsa tyrehtyvän välittömästi. Tämä heikommin menestyvien luottolaitosten kasvua rajoittava vaikutus, joka perustuu vakavaraisuusvaatimukseen, osoittaa selvästi, miten vakavaraisuussäännöt ja kilpailupolitiikka täydentävät toisiaan. Ranskan viranomaisten ehdottamia vastikkeita koskevassa tutkimuksessaan komissio on ottanut huomioon myös hallituksen sitoumukset, joiden avulla on

mahdollista ylläpitää rajoitusjärjestely, jolla tasoitetaan osittain tukien vääristävää vaikutusta (vrt. jäljempänä 10.6 jakso).

Vakavaraisuusvaatimuksen ansiosta luottolaitosten osalta on mahdollista tehdä suurpiirteinen teoreettinen arvio tuen aiheuttamasta kilpailun vääristymisestä. Jos tuet ovat verrattavissa pääoman korotukseen, kilpailun vääristymistä voidaan arvioida riskipainotettujen omaisuuserien avulla. Pankki voi 1 miljardin frangin pääomatuen tai vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen avulla kasvattaa taseensa painotettuja omaisuuseriä siten, että sen vakavaraisuusaste ylittää 4–8 prosentin vaatimuksen ja näin laajentaa toimintaansa. Tämä merkitsee noin 12,5–25 miljardin frangin arvoista mahdollista kilpailunvääristymää, sillä ilman kyseistä tukea pankki ei pystynyt kasvattamaan 12,5–25 miljardilla frangilla riskipainotettuja omaisuuseriänsä. Tällainen suhde merkitsee myös sitä, että jos luottolaitokselle myönnetty valtiontuki ylittää sen painotettujen omaisuuserien määrän, aiheutunut kilpailunvääristymä on suurempi kuin sen kaikki painotetut omaisuuserät yhteensä. Vastikkeiden tehtävänä on tällaisessa tapauksessa rajoittaa viitteellisesti arvioitua vääristymistä.

Käsiteltävänä olevassa tapauksessa CL on saanut vähintään kaksin-, jopa kolminkertaisen määrän tukea sen tämänhetkisiin omiin varoihin verrattuna (jotka olivat 44 miljardia frangia vuonna 1997), joten edellä esitetyn menetelmän perusteella mitattu teoreettinen kilpailunvääristymä on taseen vastaavien suhteen yhtä suuri kuin pankin kaikki painotetut omaisuuserät (se ei voi ylittää tätä määrää). Nämä tuet, joita ilman CL olisi ajautunut konkurssiin, eivät siis pelkästään pelastaneet sitä toiminnan lopettamiselta, vaan myös mahdollistivat toimintatason ylläpitämisen niin korkeana, että CL:n olisi pitänyt supistaa toimintaansa huomattavasti tähän mennessä toteutettuja supistuksia enemmän vakavaraisuusvaatimuksen noudattamiseksi, jos tukisummat eivät olisi olleet niin suuria. Se ei olisi varmastikaan pystynyt vakiinnuttamaan markkinaosuuttaan Ranskassa siten kuin se on kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana tehnyt (vrt. taulukko 5, 3 jakso). Vakavaraisuusvaatimuksen aiheuttamat rajoitukset kasvulle ovat olleet siis vain osittaisia verrattuna siihen tilanteeseen, jos tätä tukea ei olisi myönnetty lainkaan tai jos siitä olisi myönnetty vain osa.

Suuren tukimäärän vuoksi CL:n ranskalaiset ja eurooppalaiset kilpailijat ovat kärsineet poikkeuksellisen suuresta kilpailun vääristymisestä. Jotta nämä tuet voidaan hyväksyä, yhteisen edun kannalta on tärkeää, että Ranskan viranomaiset esittävät huomattavia vastikkeita, jotka voivat riittävällä tavalla korvata kilpailijoille ne vääristymät, joita on aiheutunut Ranskan viranomaisten toiminnasta, jolla on estetty markkinamekanismien normaali toiminta.

⁽⁴⁴⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12

b) *Vastikkeet Euroopassa ja muualla maailmassa*

Vastikkeena vuoden 1995 tukisuunnitelmaan ja hyväksytyyn 45 miljardin frangin nettotuen määrään, Ranskan viranomaiset olivat sitoutuneet huomattaviin vastikkeisiin. Kuten edellä mainittiin (vrt. 4 jakso), Ranskan talous- ja valtiovarainministerin Madelinin 18 päivänä heinäkuuta 1995 komissiolle osoittamassa kirjeessä sitouduttiin siihen, että CL supistaa toimintaansa Ranskan ulkopuolella 35 prosentilla taseella mitattuna, mikä merkitsisi noin 50 prosenttia pankin omaisuuseristä muualla Euroopassa kuin Ranskassa. CL:n kansainvälisten omaisuuserien arvoksi arvioitiin yhteensä 959 miljardia frangia 31 päivänä joulukuuta 1994, joten supistus olisi noin 335 miljardia frangia maailmanlaajuisesti, josta 310 miljardia Euroopassa. CL:lle annettiin 31 päivään joulukuuta 1998 asti aikaa näiden omaisuuserien luovutuksiin veloitteiden täyttämiseksi. Lokakuun lopussa 1997 CL oli luovuttanut noin 171 miljardin frangin arvosta kansainvälisiä omaisuuseriään, josta 136 miljardia frangia Euroopassa, eli noin puolet siitä supistuksesta, johon oli sitouduttu. Tämä merkitsi noin 17,9 prosenttia pankkikonsernin kansainvälisistä omaisuuseristä 31 päivänä joulukuuta 1994. Noudattaakseen päätöstä 95/547/EY CL:n on vielä toteutettava Euroopassa 174 miljardin frangin arvoiset luovutukset 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä.

Ranskan viranomaisten heinäkuussa 1997 esittämään suunnitelmaan sisältyvät vastikkeet, joiden tarkoituksena oli kompensoida komission vuonna 1995 hyväksymien lisätukien aiheuttamia vääristymiä, olivat täysin riittämättömät. Ranskan viranomaiset ehdottivat *"luopumista pankin tytäryhtiöistä, jotka harjoittavat pääasiassa vähittäispankkitoimintaa Ranskan ulkopuolella"*. Heinäkuun 1997 suunnitelmassa Ranskan viranomaiset olivat pyytäneet päätöksessä 95/547/EY asetetun tiukan aikataulun muuttamista vapaammaksi. Päätöksen mukaisesti kaikkien tuen vastikkeeksi vaadittujen kansainvälisten omaisuuserien pitäisi olla myyty 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä. Heinäkuussa 1997 Ranskan viranomaiset ehdottivat määrärajan siirtämistä vuoteen 2000, jolloin strategisten omaisuuserien luovutuksia voitaisiin toteuttaa koko suunnitelman voimassaoloajan. Kuten komission jäsenen Karel Van Miertin Ranskan talous-, valtiovarain- ja teollisuusministerille Dominique Strauss-Kahnille 2 päivänä huhtikuuta 1998 lähettämässä kirjeessä todettiin, komission mielestä päätöksessä 95/547/EY määrättyjä ehtoja on noudatettava ja kaikki vuonna 1995 määrättyt vastikkeet on pantava täytäntöön suunnitellussa määräraajassa päätöksen mukaisesti.

Lisäksi CL:n toimittamien, 31 päivänä joulukuuta 1994 koskevien tasetietojen perusteella, joiden pohjalta komissio arvioi vuoden 1995 suunnitelmalle asetettavat vastikkeet, sen vähittäispankkitoiminnan arvo Euroopassa Ranskan ulkopuolella oli 438 miljardia frangia eli noin 45 prosenttia pankin kansainvälisistä omaisuuseristä ja 70 prosenttia CL:n toiminnasta Euroopassa Ranskan ulkopuolella. Vuonna 1995 Ranskan viranomaiset sitoutuivat luovuttamaan 35 prosenttia pankin kansainvälisistä omaisuuseristä, mikä merkitsi 335 miljardia frangia. Pääosan

luovutuksista edellytettiin tapahtuvan vähittäispankkitoiminnassa Euroopassa. Viranomaisten heinäkuussa 1997 esittämät uudet vastikkeet merkitsivät siis enintään 30 prosentin lisäystä vuonna 1995 määrättyihin vastikkeisiin eli noin 100 miljardin frangin erotusta aikaisempien vastikkeiden (335 miljardia frangia) ja uusien heinäkuun 1997 suunnitelman mukaan arvioitujen vastikkeiden välillä (eli yhteensä 438 miljardia frangia). CL:n saamat tuet yhteensä olivat kuitenkin edellä esitettyjen oletusten perusteella yli kolme kertaa vuonna 1995 hyväksytyä tukimäärää suuremmat. Lisäksi Ranskan viranomaiset jättivät epävarmaksi, mitä todella tarkoitettiin *"tytäryhtiöillä, jotka harjoittavat pääasiassa vähittäispankkitoimintaa Ranskan ulkopuolella"*. Erityisesti epävarmaksi jäi, tarkoittivatko Ranskan viranomaiset sitoumuksellaan myös CL Belgiumia, joka oli vuoden 1997 lopussa BfG:tä lukuun ottamatta Crédit Lyonnais'n suurin tytäryhtiö Euroopassa yhteensä lähes 70 miljardin Ranskan frangin omaisuudellaan. Jos CL Belgium ei sisältyisi lisätukien kompensoimiseksi esitettyihin uusiin vastikkeisiin, ne olisivat käytännössä hyvin vähäisiä, vain joitakin kymmeniä miljardeja vähittäispankkitoiminnan alalla Euroopassa.

Ranskan viranomaiset esittivät heinäkuun 1997 suunnitelmassa, että merkittävimmän vastikkeen eli BfG:sta luopumisen toteutusajankohtaa olisi ehkä siirrettävä. BfG merkitsee yksistään jo lähes 220 miljardin⁽⁴⁵⁾ Ranskan frangin omaisuuserää. CL omistaa BfG:sta 50 prosenttia ja yhden osakkeen. Muita osakkaita ovat Saksan toiseksi suurin vakuutusyhtiö Aachener & Münchener, jolla on 25 prosenttia ja yksi osake, ja ammattijärjestöjen hallussa oleva rahoituspalveluyhtiö, joka omistaa loput 25 prosenttia pois luettuna kaksi osaketta. Ostaessaan enemmistöosakkuuden BfG:sta CL myönsi muille osakkaille vuoden 1999 loppuun voimassa olevan option niiden osuuden myyntiin ennakolta määrättyyn hintaan ja takasi jaettavien osinkojen vähimmäismäärän. BfG:n kannattavuus on heikko ja johdon vaihdoksen jälkeen vuoden 1997 lopussa toteutettujen rakenneuudistustoimenpiteiden tarkoituksena oli ensisijassa säilyttää sen katteet odotetusta pankkitoiminnan nettotuoton laskusta huolimatta. Vuonna 1997 tulos parani, mikä viittaa siihen, että rakenneuudistuksen myönteiset vaikutukset alkavat jo näkyä. BfG:n osuus oli vuoden 1994 taseen perusteella noin 35 prosenttia Crédit Lyonnais'n omaisuuseristä Euroopassa Ranskan ulkopuolella, joten se on mahdollisesti hyvin merkittävä vastike supistettaessa pankkikonsernin kokoa. Näiden epävarmuustekijöiden vuoksi ei kuitenkaan ollut selvää, että suunnitelman loppuunsaattamisen jälkeen joulukuussa 2000 sitoumukset vuosien 1995 ja 1997 suunnitelmiin sisältyvien tukien vaikutusten lieventämiseksi olisi täytetty.

Tukimäärän huomattavan kasvun huomioon ottaen komissio ei siis voi missään tapauksessa hyväksyä heinäkuussa 1997 toimitettua suunnitelmaa sen löyhän toteutusaikataulun ja vähäisten lisävastikkeiden vuoksi.

⁽⁴⁵⁾ Kuten muutkin vastikkeet, perustuu CL:n taseeseen 31.12.1994.

Komissio on tutkinut muita mahdollisia perusteita, joilla voitaisiin asettaa ja määritellä CL:lta tässä päätöksessä vaadittavat vastikkeet. Se on kuitenkin tullut siihen tulokseen, että tytäryhtiöiden ja toimipisteiden tapaisten omaisuuserien luovutukset tai vastaavat sulkemistoimenpiteet, jotka merkitsevät pankin taseen ja liiketoiminnan supistumista, ovat luotettavin perusta tärkeimpien vastikkeiden luonteeseen ja tason vahvistamisessa vuonna 1995 tehtyä päätöstä vastaavalla tavalla.

Komissio katsoo olevan yhteisen edun mukaista, että CL:n tukiohjelmille asetettavat tärkeimmät vastikkeet koskevat Eurooppaa joko tukku- tai vähittäispankkitoiminnan alalla, koska näillä toiminta-alueilla CL kilpailee välittömimmin muiden yhteisön pankkien kanssa, mukaan lukien muut ranskalaiset pankit, jotka haluaisivat laajentaa toimintaansa muualla Euroopassa. Suuri osa CL:n kaupankäynnistä pääomamarkkinoilla yhteisössä tapahtuu sen tytäryhtiöiden ja toimipisteiden kanssa. On muistettava, että CL:n nopean laajentumisen aikana 1980-luvun lopulta aina vuoteen 1998 sen kasvustrategia perustui sen rakentamaan kansainväliseen ja etenkin eurooppalaiseen konttoriverkkoon. Näin ollen pankin eurooppalaisella konttoriverkostolla on keskeinen merkitys tukien aiheuttamiin kaupan vääristymiin.

Ainutlaatuisen korkean tukimäärän vuoksi komissio katsoo, että CL:n on luovuttava kaikesta toiminnasta Euroopassa Ranskan ulkopuolella, mikä merkitsee 620 miljardia frangia pankin 31 päivänä joulukuuta 1994 laaditun taseen perusteella. Euroopan osalta oli jo päätöksen 95/547/EY yhteydessä annettu 310 miljardin frangin arvoiset vastikkeet, mikä merkitsee 50 prosenttia

pankin omaisuuseriä Euroopassa, joten CL:n pitäisi nyt luopua 310 miljardin frangin arvoisista uusista omaisuuseriä Euroopassa (jotka määriteltäisiin 31 päivänä joulukuuta 1994 laaditun taseen perusteella, kuten päätöksen 95/547/EY mukaisesti vaaditut vastikkeet). Vaikka komission jäsen Karel Van Miert myönsi ministeri Dominique Strauss-Kahnille 2 päivänä huhtikuuta lähettämässään kirjessään, että näistä 310 miljardin frangin omaisuuseriä noin 80 miljardia voidaan antaa Euroopan ulkopuolisina vastikkeina kuten Pohjois-Amerikassa tai Aasiassa, hän ilmoitti, että tämänsuuruisten vastikkeiden antaminen on välttämättömiä, jotta CL:lle myönnettyt tuet voitaisiin julistaa perustamissopimuksen mukaisiksi.

Arvioidessaan kansainvälisten omaisuuseriä, joista luopumista edellytetään tukien vastikkeeksi, komissio on päättänyt vastikkeisiin, joiden arvo on alhaisempi kuin seuraavia menetelmiä sovellettaessa:

- suhteutetaan uudet vastikkeet vuonna 1995 vaadittuihin; koska arvioidun tuen määrä on korkeampi, edellytettäisiin suurempien vastikkeiden antamista,
- kilpailunvääristymän laajuuden arvioiminen teoreettisesti pankin vakavaraisuusvaatimuksen perusteella; tämä edellyttäisi, että jos tuen määrä ylittää CL:n omien varojen määrän, kilpailunvääristymä olisi suurempi kuin pankin taseen loppusumma.

Komissio katsoo, että jäljempänä esitetyt vastikkeet ovat vähimmäisvaatimukset sille, että komissio voi julistaa tuet soveltuviksi yhteismarkkinoille. Komissio korostaa, että sen määrittelemä vastikkeiden taso on kuitenkin huomattava ja että niiden avulla on mahdollista vähentää merkittävästi kilpailun vääristymistä.

Taulukko 19

Vastikkeet: kansainvälisiin omaisuuseriin kohdistuvat luopumis- tai sulkemistoimenpiteet

Vastikkeet	Arvo taseessa 31.12.1997 (miljardia frangia)
1. Vastikkeet Euroopassa 1995	310
jo täytetyt sitoumukset (1997 loppu):	136,1
Woodchester	15,9
Credito Bergamasco (+ CLIAM Italia)	41,0
Crédit Lyonnais Grèce	ns
CL Bank Sverige	0,5
BPI	0,6
Iberagentes	0,1
CL Bank Netherlands	76,6
Bankhaus Wölbern	1,5
1995 päätöksen nojalla vielä Euroopassa edellytettäviä vastikkeita	173,9
2. Asetetut uudet vastikkeet (*)	310

(*) Käsitteä 12,4 miljardia frangia Latinalaisessa Amerikassa; vuoden 1995 päätöksessä asetetaan muita Latinalaista Amerikkaa koskevia vastikkeita.

Komissio ei voi hyväksyä Société Générale'n ehdotusta (vrt. edellä 5.1 jakso), jonka mukaan komission olisi vaadittava Crédit Lyonnais'ta luopumaan kaikista ulkomaisista omaisuuseristä ja osasta sen liiketoimintaa ja konttoriverkkoa Ranskassa. Tällaisen ratkaisun valinta merkitsisi sitä, että CL ei olisi rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen jälkeen elinkelpoinen. Komission mielestä todettuja kilpailunvääristymiä voidaan vähentää merkittävästi sen asettamien vastikkeiden avulla, eikä tällaiseen äärimmäiseen ratkaisuun ole siis välttämätöntä turvautua.

Komission ja Ranskan viranomaisten tapaamisten jälkeen ministeri Dominique Strauss-Kahn lähetti 3 ja 13 päivänä toukokuuta 1998 päivätyt kirjeet komission jäsenelle Karel Van Miertille, joissa esitettiin Ranskan ehdotukset uusiksi vastikkeiksi tätä päätöstä varten. Nämä vastikkeet koskevat Eurooppaa ja muuta maailmaa ja ne merkitsevät tytäryhtiöiden tai toimipisteiden luovutuksia tai sulkemista:

- Euroopassa sulkemis- ja luovutustoimenpiteiden arvo olisi 556 miljardia frangia, josta 529 miljardia frangia Ranskan ulkopuolella ja 27 miljardia frangia luovutuksina Ranskassa (konttoriverkon ulkopuolella);
- muualla sulkemis- ja luovutustoimenpiteiden arvo olisi noin 64 miljardia frangia.

Ranskan viranomaiset esittivät luottamuksellisen luettelon näistä sitoumuksista Karel Van Miertille 13 päivänä toukokuuta 1998 päivätyssä kirjeessä.

Pääosan näihin lisätukiin liittyvistä luovutuksista on tarkoitus toteuttaa pankin yksityistämiseen mennessä eli ennen 1 päivää lokakuuta 1999. Ne luovutukset, joita ei ole markkinoista johtuvista ja komission hyväksymistä perustelluista syistä voitu toteuttaa ennen yksityistämistä, on toteutettava lokakuuhun 2000 mennessä.

Toimipisteiden ja tytäryhtiöiden lopettaminen sekä luovutukset supistavat liiketoimintaa ja voidaan ottaa huomioon vastikkeena. Pankki noudattaisi näin ollen kokonaisuudessaan komission asettamaa velvoitetta, jonka mukaan sen on toteutettava 620 miljardin frangin arvoiset luovutus- tai sulkemistoimenpiteet (eli yhteensä 645 miljardia frangia, joka käsittää 25 miljardia frangia vuonna 1995 määrättyjä lisävastikkeita muualla maailmassa). Nämä vastikkeet yhdessä päätöksen 95/547/EY mukaisten vastikkeiden kanssa merkitsevät CL:n taseen supistumista kolmanneksella verrattuna tilanteeseen 31 päivänä joulukuuta 1994. Suunnitellut sulkemiset ja luovutukset vapauttavat markkinaosuuksia, joita CL:n kilpailijat voivat saada haltuunsa. Komissio toteaa, että yhteisen edun mukaisesti vuosina 1995 ja 1998 yhteensä annetuista Ranskan sitoumuksista

86 prosenttia koskee Eurooppaa, josta 82 prosenttia Eurooppaa Ranskan ulkopuolella.

Tällä perusteella ja sillä varauksella, ettei tämän päätöksen yhteydessä käy ilmi muita tekijöitä, komissio katsoo, että Ranskan viranomaisten esittämien vastikkeiden avulla on mahdollista vähentää tukien aiheuttamaa kilpailun vääristymistä merkittävästi.

c) *Ranskan konttoriverkosta koskevat ylimääräiset vastikkeet*

Ottaen huomioon tuen toistuvuus ja mahdollisesti vuonna 1995 hyväksytyä paljon suurempi lisätuen määrä Crédit Lyonnais'ltä on vaadittava ylimääräisiä vastikkeita Ranskan konttoriverkoston osalta, jotta sen osuutta näillä markkinoilla voitaisiin vapauttaa kilpailijoiden käyttöön, jotka ovat joutuneet erityisesti kärsimään tukien aiheuttamasta kilpailun vääristymisestä. CL:n komission neuvonantajana toimivalle pankille antamien tietojen perusteella heinäkuun 1997 suunnitelma merkitsi pankin kaikkien toimipisteiden (palvelut yksityisasiakkaille, elinkeinonharjoittajille ja yrityksille) vähentämistä 2 146 konttoriin vuoteen 2000 mennessä, mikä merkitsee 6,6 prosentin supistusta konttoriverkkoon vuodesta 1996. Strauss-Kahnille 2 päivänä huhtikuuta lähettämässään kirjeessä Van Miert vaati lisävastikkeiden antamista, jotka merkitsisivät sen toimipisteiden vähenemistä 1 850 konttoriin Ranskassa vuoteen 2000 mennessä. Komission neuvonantajana toimiva pankki arvioi tämän CL:n elinkelpoisuusvaatimusten mukaiseksi. Konttoriverkoston supistaminen 300 toimipisteellä helpottaa huomattavasti CL:n kilpailijoiden tilannetta, sillä se tarkoittaa CL:n Ranskan konttoriverkoston supistumista noin 20 prosentilla vuoteen 1996 verrattuna.

Société Générale'n tämän menettelyn yhteydessä esittämän huomautuksen (5.1 jakso) mukaan eräitä toimenpiteitä, jotka mahdollistavat CL:n kannattavuuden ja sen kilpailuaseman parantamisen, ei voitaisi ottaa huomioon vastikkeina tukien vääristäville vaikutuksille. Komissio korostaa kuitenkin, että Ranskan konttoriverkon osalta vaaditut lisävastikkeet ja myös sen kansainvälistä toimintaa koskevat vastikkeet ovat huomattavasti laaja-alaisempia kuin CL:n heinäkuun 1997 suunnitelmaan sisältyvät rakenneuudistustoimenpiteet.

Van Miertille 3 päivänä toukokuuta 1998 lähettämässään kirjeessä Strauss-Kahn sitoutui supistamaan toimipisteiden määrää Ranskassa 1 850 konttoriin, kuten komissio oli vaatinut.

Näin ollen komissio katsoo, että 27 miljardin frangin arvoisten luovutusten lisäksi näiden Ranskaa koskevien vastikkeiden on käsitettävä kaikki pankkikonsernin konttorityypit Ranskassa (palvelut yksityisasiakkaille, elinkeinonharjoittajille ja yrityksille). Mitattuna CL:n liiketoi-

minnan supistumisena Ranskan markkinoilla vastikkeet merkitsevät varsin huomattavaa kompensatiota CL:n ranskalaisille ja eurooppalaisille kilpailijoille, jonka ansiosta ne voivat kehittää toimintaansa Ranskan markkinoilla. Toimipisteet on suljettava 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä.

10.6 Järjestely kasvun rajoittamiseksi

Ranskan viranomaisten vuonna 1995 vahvistama taloudellisen tilan paranemisesta annettu lauseke merkitsee CL:n kasvun rajoittamista supistamalla sen tulosta ja omia varoja edellä mainitun vakavaraisuusvaatimuksen mukaisesti. Ranskan viranomaiset ilmoittivat heinäkuussa 1997 suunnittelewansa muutosta taloudellisen tilan paranemisesta annettuun lausekkeeseen, mutta eivät täsmentäneet sitä tarkemmin. Ranskan viranomaiset ehdottivat sitten 31 päivänä maaliskuuta 1998 päivätyssä kirjeessään, että CL voisi lunastaa lausekkeen valtiolle suunnatulla osakeannilla.

Taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen säilyttäminen, jonka mukaisesti valtio voi saada jopa 60 prosenttia CL:n voitoista, vuoteen 2014 on pankin yksityistämisen näkökulmasta hankala yhteensovittaa uusien yksityisosakkaiden vaatimusten kanssa. Jotta valtion intervention ja tukien kustannukset voitaisiin pitää mahdollisimman pieninä, komissio katsoo, että lauseke on myytävä markkinahintaista maksua vastaan, joka on riippumattoman asiantuntijan määrittämä siten, että valtio saa lausekkeen arvoa vastaavat nykyarvoiset tulot vuoteen 2014 asti ja että toimenpide ei johda lisätukeen CL:lle. Konsultointi edellyttää komission hyväksyntää.

Ranskan viranomaiset ilmoittivat komissiolle toukokuussa 1998 toiveestaan muuttaa CL:n EPFR:lle myöntämän lainan järjestelyjä siten, että pankkiin kohdistuva rajoittava vaikutus, joka aikaansaadaan soveltamalla lainan korkoa, joka on 85 prosenttia markkinakorosta, säilytetään uudessa järjestelyssä. Ranskan viranomaiset ehdottivat, että CL voisi muuntaa kaudella 2000–2014 sen haitan nykyarvoa, jonka lasketaan aiheutuvan sille EPFR:lle myönnetyn lainan halvasta korosta. Komission arvioiden mukaan kysymys on 7,2 miljardista frangista vuosina 1997–2000, joka vähennetään tuista (vrt. taulukko 15). Tämä toteutettaisiin muuttamalla taloudellisen tilan paranemisesta annettu lausekkeen määritelmää nostamalla voittoa koskevaa pidätysoikeutta siten, että valtiolle koituu taloudellinen vaikutus, lausekkeen arvonnousu⁽⁴⁶⁾ ja valtion osakkuuden jäännösarvo pankin pääomasta huomioon

⁽⁴⁶⁾ Lauseke nostaisi arvoa vähemmän kuin pankin tulosten paranemisen (15 % markkinakorosta lainan osalta) ja lausekkeen soveltamisesta saatujen tulojen pidätysasteen muuttamisen yhteisvaikutus.

ottaen, vastaisi sitä markkinakoron 15 prosentin nykyarvoa, josta EPFR on luopunut (komission laskemien mukaan noin 5,5 miljardia frangia vuosina 2000–2014).

CL siis lunastaisi taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen, jonka arvoa korotettaisiin tällä tavoin, valtiolle suunnatulla osakeannilla, jonka EPFR merkitsisi. EPFR myisi nämä osakkeet edelleen yksityistämisyjärjestelyssä siten, että nämä toimenpiteet lausekkeen muuttamiseksi ja sen luovuttamiseksi eivät ainakaan aiheuttaisi tappiota valtiolle, kun otetaan huomioon sen luopuminen EPFR:n lainasta kertyvistä korvauksista, jotka vastaavat 15 prosenttia markkinakorkoa, ja lausekkeesta kertyvistä tuloista. Näin ollen omaisuudenhoitojärjestelyn muutokset eivät muuta CL:lle myönnettyjä valtiontukia lukuun ottamatta yksityistämisestä saatavia tuloja.

Tämän toimenpiteen täydentämiseksi ja CL:n kasvua rajoittavan vaikutuksen ylläpitämiseksi Ranskan viranomaiset ovat antaneet seuraavat sitoumukset:

- i) 58 prosenttia pankin nettotuloksesta tilikausi 2003 mukaan lukien jaetaan osinkoina,
- ii) maksamattomien verojen lykkäyksistä luovutaan taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen lunastuksen jälkeen,
- iii) CL:n konsernitaseen kasvu (olosuhteiden ja vaihtokurssin pysyessä muuttumattomina) rajoitetaan 3,2 prosenttiin vuodessa vuoden 1998 lopun ja vuoden 2001 lopun välisenä aikana ja sen vakavaraisuusaste⁽⁴⁷⁾ pidetään vuoteen 2014 asti vähintään vuoden 2001 lopussa saavutetulla tasolla, lukuun ottamatta komissiolle perusteltuja ja sen hyväksymiä poikkeuksellisia olosuhteita.

Komissio voi hyväksyä koko järjestelyn, johon sisältyy lainan koron nosto 85 prosentista 100 prosenttiin markkinakorosta aikavälillä 2000–2014, lausekkeen määritelmän muutos, lausekkeen myynti ja vaihtoehtoinen kasvun rajoittaminen, jos seuraavat ehdot täytetään:

— CL:n EPFR:lle 15 prosenttia alle markkinakoron myöntämän lainan jälleerahoituskustannusten käyvän arvon arviointi vuosina 2000–2014, lausekkeen uudelleenmäärittely ja lausekkeen arvonmäärittely tapahtuu riippumattoman asiantuntijan lausunnon perusteella,

⁽⁴⁷⁾ Komissio tulkitsee tämän sitoumuksen koskevan ydinpääomaa ("tier one", ensisijaiset omat varat) ja Cooken vakavaraisuusastetta.

- asiantuntijan lausunto toimitetaan komissiolle, jonka on hyväksyttävä sen päätelmät ennen kuin lausekkeen arvoon tehdään muutoksia ja ennen valtiolle suunnattuun CL:n osakeannin toteutusta,
- tarvittaessa komissio voi vastustaa tätä toimenpidettä, jos se katsoo, että CL:n EPFR:lle 15 prosenttia alle markkinakoron myöntämän lainan jällelrahointukseen vuosina 2000–2014 liittyvien kustannusten ja taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen arvoa ei ole arvioitu asianmukaisesti, jolloin uusien tukien esiintyminen on mahdollista.

Jos komissio on tyytyväinen tarkastelunsa tuloksiin, se voi päätellä, että kyseessä oleva rajoitusjärjestely ei sisällä lisätukea ja että sillä rajoitetaan CL:n toimintaa rakenneuudistussuunnitelmassa esitettyä enemmän.

10.7 Ranskan viranomaisten sitoutuminen yksityistämiseen

Täydennyksenä tarkasteltavana olevien tukien soveltuvuutta koskevaan tutkimukseen komissio ottaa huomioon hallituksen sitoutumisen pankin yksityistämiseen niiden tavoitteiden mukaisesti, jotka vahvistettiin tehtäessä päätöstä 95/547/EY. Ranskan talous-, valtionvarain- ja teollisuusministeri sitoutui 13 päivänä toukokuuta 1998 päivätyssä kirjeessään yksityistämään CL:n lokakuuhun 1999 mennessä avoimen ja syrjimättömän menettelyn perusteella. Valtion menettää pääosakkaan roolin ja sen osuus laskee alle 10 prosenttiin pankin pääomasta. Yksityistämisedös annetaan ennen vuoden 1998 loppua, ja myyntimenettely aloitetaan ennen 1 päivää maaliskuuta 1999.

Komissio ottaa huomioon nämä sitoumukset ja muistuttaa esittäneensä XXIII kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessaan⁽⁴⁸⁾ vuonna 1993 yksityistämistapauksissa sovellettavat pääperiaatteet sen määrittämiseksi, sisältyykö näihin toimenpiteisiin tukea. Yksityistämisen pitäisi tuoda lopullinen ratkaisu edellä kuvailtuun pankin johtoa koskevaan ongelmaan siten, että tulevaisuudessa CL turvautuu yksityisosakkaisiinsa ja markkinoihin hankkiakseen tarvittavaa lisärahoitusta.

10.8 Muita noudatettavia ehtoja tarkasteltavien tukien soveltumiseksi yhteismarkkinoille

- i) Komissio korostaa, että pankin tytäryhtiöiden ja toimipaikkojen luovutusten on merkittävä pankin koon supistamista ja niiden on oltava peruuttamatto-

mia. Luovutukset on toteutettava avointen menettelyjen perusteella, joihin voi osallistua kuka tahansa ranskalainen tai ulkomainen ostaja. Sopimusasiakirjoihin ei saa sisältyä lausekkeitä, jotka voivat rajoittaa mahdollisten ehdokkaiden määrää epäsovivalla tavalla ja kohdentua tiettyyn mahdolliseen ehdokkaaseen. Ostajat on valittava siten, että luovutuksista saadut tulot ovat parhaat mahdolliset. Luovutuksista saadut tulot on käytettävä kokonaisuudessaan CL:n rakenneuudistussuunnitelman rahoittamiseen.

ii) Tämän päätöksen noudattaminen

- a) Ranskan viranomaisten on esitettävä tilannekatsaus neljä kertaa vuodessa 31 päivään joulukuuta 2000 asti. Katsaus sisältää yksityiskohtaisen selvityksen tässä päätöksessä tarkoitettujen luovutus- ja sulke-mistoimenpiteiden edistymisestä, mukaan lukien luovutuspäivämäärä, omaisuuserän kirjapitoarvo 31 päivänä joulukuuta 1994, luovutusarvon ja toteutetuihin luovutuksiin liittyvä arvonalennus tai -korotus. Ensimmäinen tilannekatsaus on esitettävä 1 päivänä lokakuuta 1998. Seuraavat katsaukset on toimitettava 1 päivänä tammikuuta 1999, 1 päivänä huhtikuuta 1999 ja 1 päivänä heinäkuuta 1999 jne. Vuoden 1999 tilannekatsauksissa on annettava yksityiskohtainen kuva yksityistämisen edistymisestä.
- b) CL:n puolivuotis- ja vuosikatsaukset on toimitettava komissiolle heti niiden saatua pankin hallintoneuvoston hyväksynnän samanaikaisesti yrityksen liiketoiminta- suunnitelman edistymistä koskevan selvityksen kanssa.
- c) Komissiolla rajoittamaton tiedonsaantioikeus. Se voi Ranskan viranomaisten luvalla ottaa suoraan yhteyttä CL:n saadakseen tarpeellisia selvityksiä ja täsmennyksiä. Ranskan viranomaiset ja CL takaavat täyden yhteistyön kaikkien tarkastustoimenpiteiden yhteydessä, joita komissio tai tarvittaessa sen valtuuttama konsultti voi pyytää.
- d) Komissio pidetään ajan tasalla pankin yksityistämistä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. Viranomaiset toimittavat sille etukäteen kaikki tiedot sen varmistamiseksi, että yksityistämässä noudatetaan avoimia ja syrjimättömiä sääntöjä. Komissio tutkii nämä säännöt edellä mainittujen yksityistämistoimenpiteisiin sovellettujen periaatteiden mukaisesti.

iii) Päätös 95/547/EY

Ranskan viranomaiset noudattavat päätöksen 95/547/EY 4 artiklassa säädettyjä sitoumuksia omaisuusjärjestelyn loppuunsaattamiseen asti.

⁽⁴⁸⁾ Vrt. XXIII kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus, 403 jakso, s. 276. Komissio soveltamat periaatteet tutkiessaan, liittykö yksityistämiseen valtiontukea, ilmoitettiin ennakolta Ranskan viranomaisille kilpailun pääosaston pääjohtajan 14 päivänä heinäkuuta 1993 päivätyssä kirjeessä.

11. PÄÄTELMÄT

11.1 Lisätukien soveltuvuus verrattuna komission aikaisemmin hyväksymiin tukimääriin

Tässä menettelyssä tutkitut toimenpiteet, jotka koskevat CDR:n tappioiden ja EPFR:n siirtokustannusten nousua ja luopumista CL:n rahoitusvelvoitteesta EPFR:lle suunnatussa nollakuponkilainojen merkintäjärjestelyssä, sisältävät lisätukia verrattuna päätöksen 95/547/EY (45 miljardia frangia) ja 25 päivänä syyskuuta 1996 tehdyn päätöksen (noin 4 miljardia frangia) nojalla hyväksytyihin tukiin. Lisätukien nykyarvo katsotaan noin 53–98 miljardiksi frangiksi ⁽⁴⁹⁾.

Edellä esitetyn perusteella komissio päätelee seuraavaa:

- i) Ranskan viranomaisten esittämä rakenneuudistus suunnitelma on osoittanut CL:n elinkelpoisuuden; komission neuvonantajana toimivan pankin päätelmät ja Ranskan viranomaisten toukokuussa 1998 esittämä uusi liiketoimintasuunnitelma vahvistavat elinkelpoisuuden,
- ii) huolimatta ainutlaatuisesta määrästään tuki on rajattu pankin elinkelpoisuuden kannalta ehdottoman välttämättömään määrään edellyttäen, että EPFR:lle myönnetyn lainan neutralisointi rajataan vuosiin 1997–1999,
- iii) merkittävä luovutus- ja sulkemishjelma, johon Ranskan viranomaiset ovat sitoutuneet, sekä tukien rajaaminen ehdottomasti välttämättömään johtavat tilanteeseen, jossa CL osallistuu kaikilla käytettävissään olevilla varoilla merkittävään osaan rakenneuudistuksen rahoittamisesta,
- iv) Ranskan viranomaisten antamat vastikkeet, joiden mukaan CL vähentää yhteisen edun nimissä liiketoimintaansa siten, että sen tase on rakenneuudistus suunnitelman jälkeen kolmanneksen pienempi kuin 31 päivänä joulukuuta 1994, ja lisätukia koskevat vastikkeet, jotka käsittävät 310 miljardin frangin arvoisten omaisuuserien lisäsulkemiset ja myynnit sekä Ranskan konttoriverkoston vähentämisen 1 850 toimipisteeseen vuoteen 2000 mennessä, tekevät mahdolliseksi liiallisten kilpailunvääristymien ehkäisyn,
- v) rajoittava vaikutus, joka johtuu EPFR:n lainan markkinakorkoa 15 prosenttia alemman koron rasitteesta ja taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen vaikutuksesta tulokseen ja omiin varoihin, voidaan korvata mainituilla kahdella toimenpiteellä, jollei tähän liity lisätukea CL:lle.

Kaikki hallituksen sitoumukset on vahvistettu kolmessa 13 päivänä toukokuuta 1998 päivätyssä kirjeessä.

Jos Ranskan viranomaiset täyttävät jäljempänä 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sitoumukset ja noudattavat komission 1 artiklan 3 kohdassa asettamia ehtoja, komissio voi päätellä rakenneuudistustukien suuntaviivojen mukaisesti, että kyseessä oleviin lisätukiin voidaan soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusta (ensimmäisen virkkeen alku) ja että ne soveltuvat yhteismarkkinoille.

11.2 Komission päätöksessään 95/547/EY hyväksymät tuet

Komission päätöksessä 95/547/EY hyväksytyt tuet säilyvät perustamissopimuksen mukaisina, jos Ranskan viranomaiset ja CL panevat täysimääräisesti täytäntöön päätöksestä 95/547/EY aiheutuvat velvollisuudet, lukuun ottamatta tässä päätöksessä hyväksytyjä muutoksia.

Komissio muistuttaa, että päätöksen 95/547/EY täytäntöönpanemiseksi Ranskan viranomaisten ja CL:n on erityisesti valvottava mainitussa päätöksessä säädettyjä vastatoimia, joiden mukaisesti Lyonnais'n liiketoimintaa on supistettava Ranskan ulkopuolella 35 prosentilla suhteessa taseeseen, mikä vastaa 50 prosenttia sen omaisuuseristä Euroopassa Ranskan ulkopuolella. Tätä supistusta arvioidaan suhteessa pankin koko omaisuuteen 31 päivänä joulukuuta 1994 ja se on toteutettava ennen 31 päivää joulukuuta 1998.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Komissiolle syyskuussa 1996 esitetyt ja Crédit Lyonnais'n (jäljempänä 'CL') heinäkuussa 1997 komissiolle toimitettuun rakenneuudistus suunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet, jotka käsittävät Établissement Public de Financement et de Restructurationille (jäljempänä 'EPFR') myönnetyn lainan neutralisoinnin, nollakuponkijärjestelyn toteuttamatta jättämisen ja valtion vastaamisen Consortium de Réalisationsin (jäljempänä 'CDR') ja EPFR:n lisätappiosta, sellaisina kuin ne ovat Ranskan viranomaisten muuttamina tässä päätöksessä säädettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, ovat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Näiden komission päätöksessä 95/547/EY ja 25 päivänä syyskuuta 1996 tehdystä päätöksessä hyväksytyihin tukiin verrattuna ylimääräisten tukien arvoksi arvioidaan 53–98 miljardia Ranskan frangia. Kyseessä olevat lisätuet voidaan julistaa yhteismarkkinoille soveltuviksi ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukaisiksi Euroopan yhteisön perus-

⁽⁴⁹⁾ Vrt. taulukko 15.

tamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti, jos Ranska noudattaa 2 kohdassa mainittuja sitoumuksia ja 3 kohdassa mainittuja ehtoja.

2. Ranska antaa seuraavat sitoumukset:

- a) Ranska sitoutuu yksityistämään CL:n lokakuuhun 1999 mennessä avoimella ja syrjimättömällä tavalla. Menettely voidaan aloittaa vuonna 1998 antamalla säädös yksityistämisestä ennen vuoden loppua ja siihen voi liittyä useita vaiheita. Menettely on kuitenkin aloitettava ennen 1 päivää maaliskuuta 1999. Tässä menettelyssä valtion osuus pankin pääomasta supistetaan enintään 10 prosenttiin ja valtio sitoutuu luopumaan pääosakkaan asemasta CL:ssä.
- b) Valtiontuen vastikkeena CL toteuttaa 620 miljardin frangin arvoisia omaisuuseriä koskevat luovutus- tai sulkemistoimenpiteet 31 päivänä joulukuuta 1994 laaditusta taseesta. Tämä supistus koskee kaikkea omaisuutta Euroopassa Ranskan ulkopuolella, lukuun ottamatta toimintaa Lontoossa, Luxemburgissa, Frankfurtissa ja Sveitsissä. Pankki voi hoitaa tilejä maksu- ja kassapalvelujen tarjoamiseksi euroalueella. Näiden strategisten toimipaikkojen säilyttäminen korvataan asianmukaisella määrällä muuta omaisuutta Ranskassa ja muualla maailmassa. Tämä sitoumus täydentää 18 päivänä heinäkuuta 1995 annettua vahvistettua sitoumusta, joka koski toiminnan vähentämistä 35 prosentilla maailmanlaajuisesti, mikä merkitsee 50 prosenttia Euroopassa. Nämä luovutukset on saatava toteutettua kokonaisuudessaan 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä. Omaisuuden supistaminen 620 miljardilla frangilla on toteutettava ennen yksityistämistä. Näitä kahta päivämäärää voidaan lykätä enintään vuodella komissiolle asianmukaisesti perustelluista markkinoista johtuvista syistä.
- c) CL vähentää konttoriverkostoaan Ranskassa, joka vuonna 2000 käsittää enintään 1 850 emoyhtiön ja sen vähittäispankkitoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden toimipistettä. Tätä yksikköjen määrää sovelletaan yksityisasiakkaita, elinkeinonharjoittajia ja yrityksiä palveluviin toimipisteisiin.
- d) Jotta yksityistäminen onnistuisi asetetussa määräajassa, riippumaton asiantuntija arvioi taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen ja lainojen osittaisen neutralisoinnin vaikutukset vuoden 1999 jälkeen ja ne lunastetaan välillisesti markkinoilla CL:n EPFR:lle suuntaamassa osakeannissa; EPFR luovuttaa osakkeet edelleen yksityistämismenettelyn yhteydessä. Komissiolle toimitetaan asiantuntijan lausunto ennen tätä osakeantia.
- e) Jotta voitaisiin säilyttää taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen ja EPFR:lle myönnetyn

lainan koron eroon liittyvät rajoittavat vaikutukset CL:n kasvumahdollisuuksiin ja hallita pankin kehitystä suhteessa sen kilpailijoihin, (i) 58 prosenttia sen nettotuloksesta tilikausi 2003 mukaan lukien asti jaetaan osinkoina, (ii) sen maksamattomien verojen lykkäyksestä luovutaan taloudellisen tilan paranemisesta annetun lausekkeen lunastuksen jälkeen, (iii) konsernitaseen kasvu (olosuhteiden ja vaihtokurssin pysyessä muuttumattomina) rajoitetaan 3,2 prosenttiin vuodessa vuoden 1998 lopun ja vuoden 2001 lopun välisenä aikana ja pankin vakavaraisuusaste säilytetään vuoteen 2014 asti vähintään vuoden 2001 lopussa saavutetulla tasolla, lukuun ottamatta komissiolle asianmukaisesti perusteltuja ja sen hyväksymiä poikkeuksellisia olosuhteita.

- f) Riippumaton asiantuntija voi varmistaa kaikkien a)–e) alakohdissa vahvistettujen sitoumusten täytäntöönpanon vuosittain siihen asti, kunnes omaisuuserien luovutukset on toteutettu. Lisäksi Ranskan viranomaiset toimittavat komissiolle neljännesvuosittain tilannekatsauksen ja puolivuotiskatsauksen suunnitelman yksityiskohtaisesta soveltamisesta.

Ranska on esittänyt komissiolle 13 päivänä toukokuuta 1998 päivätyssä kirjeessä luottamuksellisen luettelon, jossa esitetään yksityiskohtaisesti edellä b kohdassa tarkoitetut luovutus- ja sulkemistoimenpiteet.

3. Jotta voitaisiin varmistaa tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille, Ranskan hallitus valvoo, että seuraavia ehtoja noudatetaan:

a) Täytäntöönpano:

Varmistaa kaikkien tässä päätöksessä tarkoitettujen sitoumusten ja toimenpiteiden täytäntöönpano sekä niiden päätöksessä 95/547/EY tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpano, joita ei ole tässä päätöksessä muutettu; näihin toimenpiteisiin ei saa tehdä muutoksia ilman komission ennakolta antamaa lupaa.

b) Omaisuuserien luovutuksia koskevat yksityiskohtaiset säännöt:

Pankin tytäryhtiöiden ja toimipaikkojen luovutusten on merkittävä pankin toiminnan supistumista ja niiden on oltava peruuttamattomia. Luovutukset on toteutettava avointen menettelyjen perusteella, joihin voi osallistua kuka tahansa ranskalainen tai ulkomainen ostaja. Sopimusasiakirjoihin ei saa sisältyä lausekkeitä, jotka voivat rajoittaa mahdollisten ehdokkaiden määrää epäsovivalla tavalla ja kohdentua tiettyyn mahdolliseen ehdokkaaseen. Ostajat on valittava siten, että luovutuksista saadaan parhaat mahdolliset tulot. Luovutuksista saadut tulot on käytettävä kokonaisuudessaan CL:n rakenneuudistussuunnitelman rahoittamiseen.

- c) Pankin kasvun rajoittamista koskevan järjestelyn uudelleenmäärittely ja toimeenpano:

CL:n EPFR:lle 15 prosenttia alle markkinakoron myöntämän lainan jälleerahoitus- kustannuksista aiheutuvan rasitteen käyvän arvon arviointi vuosina 2000 – 2014, lausekkeen uudelleenmäärittely ja lausekkeen arvonmääritys tapahtuu riippumattoman asiantuntijan lausunnon perusteella; asiantuntijan lausunto toimitetaan komissiolle ja sen on hyväksyttävä kertomuksen päätelmät ennen kuin lausekkeen arvoon ja valtiolle suunnattuun CL:n osakeantiin voidaan tehdä muutoksia.

- d) Tämän päätöksen seuranta:

- i) Ranskan viranomaiset esittävät neljännesvuosittain tilannekatsauksen 31 päivään joulukuuta 2000 asti. Katsaus sisältää yksityiskohtaisen selvityksen tässä päätöksessä tarkoitettujen luovutus- ja sulkemistoimenpiteiden edistymisestä, mukaan lukien luovutuspäivämäärä, omaisuuserän kirjaapitoarvo 31 päivänä joulukuuta 1994, luovutusarvo ja toteutettuihin luovutuksiin liittyvä arvonalennus tai -korotus. Ensimmäinen tilannekatsaus on esitettävä 1 päivänä lokakuuta 1998. Seuraavat katsaukset on toimitettava 1 päivänä tammikuuta 1999, 1 päivänä huhtikuuta 1999 ja 1 päivänä heinäkuuta 1999.
- ii) CL:n puolivuotis- ja vuosikatsaukset on toimitettava komissiolle heti niiden saatua pankin hallintoneuvoston hyväksynnän samanaikaisesti yrityksen liiketoimintasuunnitelman edistymistä koskevan selvityksen kanssa.
- iii) Komissiolla rajoittamaton tiedonsaantioikeus koko suunnitelman voimassaoloajan. Se voi Ranskan viranomaisten luvalla ottaa yhteyttä suoraan CL:n saadakseen tarpeellisia selvityksiä ja täsmennyksiä. Ranskan viranomaiset ja CL takaavat täyden yhteistyön kaikkien tarkastustoimenpiteiden yhteydessä, joita komissio tai tarvittaessa sen valtuuttama konsultti voi pyytää.
- iv) Komissio pidetään ajan tasalla pankin yksityistämistä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä.

Viranomaiset toimittavat sille etukäteen kaikki tiedot sen varmistamiseksi, että yksityistämässä noudatetaan avoimia ja syrjimättömiä sääntöjä.

- v) Komission on ennakolta hyväksyttävä kaikki luovutus- ja sulkemistoimenpiteille asetettujen päivämäärien lykkäykset tämän artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen Ranskan viranomaisten antamien sitoumusten yksityiskohtaisien sääntöjen mukaisesti. Tämä koskee yksinomaan luovutus- ja sulkemistoimenpiteille asetettuja päivämääriä eikä pankin yksityistämistä koskevaa sitoumusta, joka on joka tapauksessa täytettävä viimeistään lokakuussa 1999.
- e) Päätös 95/547/EY:

Ranskan viranomaiset noudattavat päätöksen 95/547/EY 4 artiklassa tarkoitettuja sitoumuksia omaisuudenhoitojärjestelyn loppuunsaattamiseen asti.

2 artikla

Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluttua tämän päätöksen tiedoksiantamisesta päätöksen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 20 päivänä toukokuuta 1998.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen